

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
SOCIĀLO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
KOMUNIKĀCIJAS ZINĀTŅU NODAĻA

**NEBINĀRĀS DZIMTES UN NETRADICIONĀLU SEKSUĀLO
ORIENTĀCIJU CILVĒKU REPREZENTĀCIJA NETFLIX
SERIĀLĀ "HEARTSTOPPER"
BAKALaura DARBS**

Autors: Dace Grikova

Studenta apliecības Nr.: dg19033

Darba vadītāja: Dr. sc. comm. Marita Zitmane

RĪGA 2023

ANOTĀCIJA

Bakalaura darba tēma ir “Nebinārās dzimtes un netradicionālu seksuālo orientāciju cilvēku reprezentācija *Netflix* seriālā “*Heartstopper*””.

Darba mērķis ir noskaidrot ko jaunieši domā par cilvēkiem ar netradicionālu dzimti vai seksuālo orientāciju, vai netradicionālo varoņu (transpersonas, nebināras personas, personas ar netradicionālu seksuālo orientāciju utt.) esamību medijos ietekmē jauniešu domas par šādiem cilvēkiem, un ko jaunieši par šādiem seriāliem ar netradicionāliem varoņiem domā.

Darba teorijas daļa tiek apskatītas teorijas par dzimti, dzimumu un seksuālo orientāciju, kā arī par šādu cilvēku attēlojumu medijos un populārajā kultūrā.

Pētījumā analizētas astoņas *Netflix* seriāla “*Heartstopper*” sērijas izmantojot naratīva aktantu modeli, kā arī veiktas trīs fokusgrupas intervijas.

Atslēgas vārdi: *Netflix*, *queer*, *Heartstopper*, reprezentācija, mediji

ANNOTATION

The topic of the bachelor thesis is "Representation of Non-Binary Gender and Non-Traditional Sexual Orientation People in Netflix's *Heartstopper*".

The aim of the work is to find out what young people think about people with non-traditional gender or sexual orientation, whether the existence of non-traditional characters (transgender, non-binary people, people with non-traditional sexual orientation, etc.) in the media affects the thoughts of young people about such people, and what young people think about such series with non-traditional characters.

The theory part of the work examines theories about sex, gender and sexual orientation, as well as about the representation of such people in the media and popular culture.

The study analyzes eight episodes of Netflix's series *Heartstopper* using narrative analysis, based on the actantial model, as well as were conducted three focus group interviews.

Keywords: *Netflix*, queer, *Heartstopper*, representation, media

SATURA RĀDĪTĀJS

Apzīmējumu saraksts	7
Ievads	8
1. Dzimte, dzimums un seksuālā orientācija.....	10
1.1. Kas ir dzimums?	10
1.2. Netradicionāla seksualitāte	11
1.3. Netradicionāla dzimte.....	12
2. Dzimtes un seksuālās orientācijas reprezentācija medijos.....	15
2.1. Dzimtes reprezentācija medijos pagātnē	15
2.2. Dzimtes reprezentācija medijos mūsdienās	17
2.3. Netradicionālas orientācijas reprezentācija medijos.....	19
3. Mediju ietekme uz sabiedrību	22
3.1. Mediju ietekme uz sabiedrības uzskatiem	24
4. Populārā kultūra	27
4.1. Transpersonu un homoseksuālu personu atveidojums populārajā kultūrā	28
5. Pētniecības metodes	31
5.1. Naratīva analīze	31
5.2. Aktantu modelis.....	32
5.3. Fokusgrupas intervija	33
5.4. Pētījuma plāns.....	35
6. Empīriskā daļa	37
6.1. <i>Netflix</i> seriāls “ <i>Heartstopper</i> ”.....	37
6.1.1. Seriāla pirmās sērijas naratīva analīze.....	37
6.1.2. Seriāla otrās sērijas naratīva analīze	38
6.1.3. Seriāla trešās sērijas naratīva analīze.....	39

6.1.4.	Seriāla ceturtais sērijas naratīva analīze	39
6.1.5.	Seriāla piektās sērijas naratīva analīze	40
6.1.6.	Seriāla sestās sērijas naratīva analīze	40
6.1.7.	Seriāla septītās sērijas naratīva analīze.....	41
6.1.8.	Seriāla astotās sērijas naratīva analīze.....	42
6.2.	Seriāla pirmās sezonas naratīvu apkopojums	42
6.3.	Fokusgrupu intervijas	43
6.3.1.	Interviju apkopojums	44
7.	Rezultāti	50
7.1.	Seriāla naratīva analīzes rezultāti	50
7.2.	Fokusgrupu interviju rezultāti	51
	Secinājumi.....	54
	Izmantotie informācijas avoti	56
	Pielikumi	59
	1.pielikums.....	59
	2.pielikums.....	59
	3.pielikums.....	59
	4.pielikums.....	59
	5.pielikums.....	60
	6.pielikums.....	60
	7.pielikums.....	60
	8.pielikums.....	60
	9.pielikums.....	61
	10.pielikums.....	61
	11.pielikums.....	61
	12.pielikums.....	62
	13.pielikums.....	68

14.pielikums.....	76
-------------------	----

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

Queer – lieto kā apzīmējumu LGBTQ+ pārstāvjiem

utt. – un tā tālāk

u.c. – un citi

t.s. – tai skaitā

IEVADS

Darba aktualitāte: Ejot laikam un mainoties sabiedrības uzskatiem par to kas ir dzimums, ar vien vairāk seriālos parādās tādi netradicionāli seriālu varoņi, kuri, kā piemēram, ir transpersonas un nebināras personas, kā arī, bieži vien, ar netradicionālu seksuālu orientāciju. Šādu cilvēku attēlojums līdzās tradicionālajam dzimuma identitātes attēlojumam un seksuālās orientācijas attēlojumam jauniešu seriālos palīdz normalizēt dzimumu un seksuālās identitātes dažādību mūsdienu sabiedrībā un šādā veidā tiek komunicēts ar cilvēkiem, it īpaši jauno paaudzi, ka pastāv vairāk nekā tikai divas ierastās dzimumu identitātes, kuras tiek asociētas ar bioloģiskajiem faktoriem un vairāk kā viena seksuālā orientācija.

Pētījuma problēma: Netradicionālas dzimtes un netradicionālās orientācijas cilvēku atspoguļojums seriālos ietekmē citu cilvēku domas par šādiem cilvēkiem.

Pētījuma objekti: Platformas *Netflix* seriāls “*Heartstopper*”

Pētījuma priekšmets: Netradicionālas dzimtes un netradicionālās orientācijas cilvēku reprezentācija *Netflix* seriālā “*Heartstopper*”

Pētījuma mērķis: noskaidrot vai netradicionālo varoņu (transpersonas, nebināras personas, geju, lesbiešu utt.) esamība plašsaziņas telpā ietekmē jauniešu domas par šādiem cilvēkiem un ko jaunieši par šādiem seriāliem ar netradicionāliem varoņiem domā.

Pētnieciskie jautājumi:

1. Kā tiek attēloti nebināras dzimtes un netradicionālas seksuālās orientācijas cilvēki seriālā “*Heartstopper*”?
2. Ko jaunieši domā par nebināras dzimtes un netradicionālas seksuālās orientācijas cilvēkiem?
3. Vai *Netflix* seriāls “*Heartstopper*” ietekmē jauniešu domas par nebinārām personām un personām ar netradicionālu seksuālo orientāciju?

Pētījuma uzdevumi:

1. Izpētīt dzimtes, dzimuma un seksuālās orientācijas jēdzienu
2. Izpētīt mediju ietekmi uz sabiedrību
3. Veikt populārās kultūras apskatu
4. Izpētīt un aprakstīt darbā izmantotās metodes
5. Veikt *Netflix* seriāla “*Heartstopper*” izpēti

6. Veikt fokusgrupu intervijas

Darba teorētiskais pamatojums: Ikdienā cilvēki dažādos veidos patērē masu medijus. Saskaņā ar politologa un komunikāciju teorētiķa Harolda Lasvela (*Harold D. Lasswell*) teikto, masu komunikāciju ir iespējams uztvert par manipulācijas un sociālās kontroles instrumentu. Tāpat masu komunikācijas ietekmi uz cilvēkiem ir iespējams novērot arī iepriekš par piemēru ņemot Amerikas Savienoto Valstu kara pieteikumu Spānijai 1898. gada aprīlī. Pastāv uzskats, ka šāda lēmuma pieņemšanā liela ietekme ir bijusi Viljama Hērsta (*William Randolph Hearst Sr.*) laikrakstam un tajā publicētajai informācijai.

Pētījuma lauka raksturojums: tiks veikta seriāla “*Heartstopper*” analīze izmantojot naratīva aktantu modeli, tiks veiktas fokusgrupu intervijas un izdarīti secinājumi par iegūtajiem datiem

Pētniecības metodes: naratīva analīze, fokusgrupas intervija

Sagaidāmie rezultāti: Tiek prognozēts ka tādu seriālu kā “*Heartstopper*” esamība pozitīvi ietekmē jauniešu domas kā par netradicionāliem seriālu varoņiem, tā arī par cilvēkiem reālajā dzīvē.

1. DZIMTE, DZIMUMS UN SEKSUĀLĀ ORIENTĀCIJA

1.1. Kas ir dzimums?

Lai iegūtu labāku izpratni par to, kas tieši ir dzimte un dzimums, mums ir nepieciešams noskaidrot to jēdzienus.

Sākot dzimtes izpēti ir nepieciešams noskaidrot paša vārda “dzimums” jēdzienu. Kembridžas vārdnīca pie vārda “dzimums” (*gender*) ir atrodami trīs skaidrojumi. Pirmais no tiem vēsta, ka dzimums ir cilvēku grupa sabiedrībā, kam ir kopīgas īpašas īpašības vai uzvedības veidi, kurus šī sabiedrība saista ar vīrieti, sievieti vai citu identitāti.¹ Otrais skaidrojums vēsta, ka dzimums ir nosacījums, kas pieder kādai cilvēku grupai sabiedrībā, kam ir kopīgas īpašas īpašības vai uzvedības veidi, ko šī sabiedrība saista ar vīrieša, sievietes vai citu identitāti.² Savukārt trešais skaidrojums norāda, ka vārdu “dzimums” lieto, lai norādītu uz fizisku vīrieša, sievietes vai starpdzimuma (ķermenim, kuram ir gan vīrieša, gan sievietes īpašības) stāvokli.³

Pirmie divi skaidrojumi norāda uz to, ka dzimums ir tas, kādā veidā sabiedrība uztver konkrēto cilvēku un pēc viņa uzvedības cilvēks tiek pieskaitīts kādai dzimuma grupai. Trešais skaidrojums norāda uz to, ka cilvēkus iedala dzimtes grupās pēc to fiziskajām īpašībām.

Savā grāmatā “*Gender*” Hariete Bredlija (*Harriet Bradley*) norāda, ka dzimums attiecas uz daudzveidīgiem un sarežģītiem sakārtojumiem starp vīriešiem un sievietēm, kas ietver reprodukcijas organizāciju, seksuālo darba dalīšanu un sievišķības un vīrišķības kultūras definīcijas.⁴ Viena neskaidrība, ir tāda, ka termins dzimums bieži tiek lietots kā sinonīms fiziskajam dzimumam, jo īpaši populārajā runā. Mēs varētu runāt, piemēram, par “abiem dzimumiem”, lai atsauktos uz vīriešiem un sievietēm. Bet vārds dzimums, protams, attiecas arī uz reproduktīvo uzvedību vai seksualitāti. Notiek debates par attiecībām starp dzimumu, kā tas tika definēts iepriekš, un seksualitāti vai seksuālo identitāti un praksi, daži apgalvo, ka starp tām nav nekādas atšķirības.⁵ Tomēr autore savā grāmatā uzsver, ka vēlas saglabāt šo atšķirību starp abiem un norāda, ka interesantā nesenā tekstā Kriss Bīslijs (*Chris Beasley*) runā par “dzimuma

¹ Cambridge Dictionary. (2022, October 26). *gender*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/gender>

² Turpat.

³ Turpat.

⁴ Bradley, H. (2013). *Gender*. Cambridge: Polity. P. 23.

⁵ Turpat.

seksualitātes” jomu, lai parādītu saikni starp abiem. Pēc tam viņa izdala trīs “apakšjomas”, kas saistītas ar dzimuma un seksualitātes analīzi: feminisma pētījumi, vīrišķības pētījumi un seksualitātes pētījumi. Lai gan šie trīs ir skaidri saistīti, plašuma dēļ šī grāmata ir vērsta uz dzimumu un galvenokārt balstās uz feminisma un vīrišķības pētījumu apakšnozarēm.⁶

Austrāliešu socioloģe un pētniece Reivina Konela (*Raewyn Connell*) savā grāmatā “*Gender: in World Perspective*” raksta, ka dzimums ir galvenā personīgās dzīves, sociālo attiecību un kultūras dimensija. Tā ir arēna, kurā mēs saskaramies ar sarežģītiem praktiskiem jautājumiem par taisnīgumu, identitāti un pat izdzīvošanu. Tāpat autore norāda, ka dzimums ir arī tēma, par kuru ir daudz aizspriedumu, mītu un klaju melu. Daudzi cilvēki uzskata, ka sievietes un vīrieši ir psiholoģiski pretstati, ka vīrieši ir gudrāki par sievietēm, ka vīrieši ir dabiski vardarbīgi vai ka dzimumu modeļi nekad nemainās. Visi šie uzskati ir faktiski nepareizi. Daudzi cilvēki iztēlojas vīrišķību, sievišķību un dzimumu attiecības tikai savas vietējās dzimumu sistēmas ietvaros. Viņiem trūkst plašās dzimumu modeļu daudzveidības dažādās kultūrās un vēsturē.⁷

1.2. Netradicionāla seksualitāte

Aplūkojot seksuālās orientācijas definīciju Kembridžas vārdnīcā, tā tiek definēta, kā fakts, ka kādam ir seksuāla vai romantiska pievilcība noteikta dzimuma cilvēkiem vai vairāk nekā viena dzimuma cilvēkiem.⁸ Mums ikdienā vispierastākais ir pieredzēt seksuālu pievilcību starp vīrieti un sievieti, taču mūsdienās ar vien biežāk ir sastopami tādi cilvēki, kuri jūtās piesaistīti pretējam dzimumam vai abiem dzimumiem vienlaicīgi. Mēs parasti spriežam par seksuālo orientāciju, pamatojoties uz personas seksuālo pievilcību vīriešiem un sievietēm, tas ir, pēc viņas vai viņa jūtām, kā tas ir izteikts atbildēs uz tādiem tiešiem jautājumiem kā “Vai jūs seksuāli piesaista vīrieši, sievietes vai abi vīrieši un sievietes?” Jautājums, protams, neattiecas uz intervēto personu seksuālās pievilcības sajūtām pašā brīdī, kad tiek uzdots jautājums, bet gan uz viņu tieksmi vai noslieci piedzīvot šādas sajūtas ilgākā laika periodā, iespējams, visu pieaugušo mūžu.⁹

⁶ Bradley, H. (2013). *Gender*. Cambridge: Polity. P. 25.

⁷ Connell, R. (2009). *Gender: in world perspective*. Polity. P. 9.

⁸ Cambridge Dictionary. (2022, November 16). *sexual orientation*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sexual-orientation>

⁹ Levay, S. (2011). *Gay, straight, and the reason why : the science of sexual orientation*. Oxford; New York: Oxford University Press P. 41.

Faktori, kas ietekmē faktisko seksa partneru izvēli, ir partneru pieejamība, personas morāles izjūta, vēlme pielāgoties vai radīt bērnus, zinātkāre, finansiāli stimuli (piemēram, prostitūcija) un tā tālāk. Tā ir taisnība, ka dažkārt darbības var runāt skaļāk nekā vārdi, piemēram, ja tiek novērots, ka vīrietis, kurš sevi atzīst par heteroseksuālu, meklē seksuālus kontaktus vīriešu tualetēs. Tomēr kopumā mēs darām visu iespējamo, lai klausītos, ko cilvēki mums stāsta par savām seksuālajām jūtām. Seksuālā pievilcība var nebūt viena, vienota parādība. Ir fiziska pievilcība, kas nozīmē vēlmi iesaistīties reālā seksuālā kontaktā, un romantiska vai emocionāla pievilcība, kas ir vēlme pēc psiholoģiskas savienības, kas ne vienmēr ir jāizpauž seksuālā kontaktā.¹⁰

Atbildot uz jautājumu vai seksualitāte ir izvēle, kā norāda grāmatas “*Gay, Straight, and the Reason Why*” autors Saimons Leveys (*Simon LeVay*), apmēram viena trešdaļa amerikāņu uzskata, ka homoseksualitāte ir “dzīvesveida izvēle”, taču, ja viņu seksuālā orientācija patiešām bija izvēle, gejiem vajadzētu atcerēties, ka viņi to ir izdarījuši, taču kopumā viņi to nedara. Deviņdesmito gadu vidū RAND institūta pētnieki analizēja geju un lesbiešu atbildes uz anketu vadošajā geju žurnālā “*The Advocate*”. Tikai 4% geju un 15% lesbiešu teica, ka izvēlei ir kāds sakars ar to, kāpēc viņi ir geji. Turpretim 90% geju un 50% lesbiešu teica, ka viņiem šķiet, ka viņi ir "piedzimuši geji".¹¹

1.3. Netradicionāla dzimte

Aplūkojot netradicionālo, runājot par dzimti, ir vērts pieminēt Amerikāņu filozofes un dzimumu teorētiķes, kuras darbs ir ietekmējis politisko filozofiju, ētiku un trešā viļņa feminisma, *queer* teorijas, kā arī literatūras teorijas, Džūdītas Batleres (*Judith Butler*) grāmatu “*Gender Trouble*”. Kā stāsta Batlere, viņa centās izprast dažādas bailes un satraukumu, kuru daži cilvēki pārcieš, “kļūstot par gejiem”. Bailes zaudēt savu vietu dzimuma ziņā vai nezināt, kas viņi būs, ja pārgulēs ar kādu šķietami “tāda paša” dzimuma personu. Tā ir zināma krīze ontoloģijā, kas piedzīvota gan seksualitātes, gan valodas līmenī. Šis jautājums ir kļuvis īpaši aktuālāks, jo tiek atrasti ar vien jauni dažādi dzimumu veidi, kas radušies transseksuālisma un transseksualitātes, lesbiešu un geju audzināšanas, kā arī jaunas sievišķības un sieviešu

¹⁰ Levay, S. (2011). *Gay, straight, and the reason why : the science of sexual orientation*. Oxford; New York: Oxford University Press P. 41.

¹¹ Turpat.

identitātes kontekstā. Kā piemēram, kad un kāpēc dažas lesbietes, kuras kļūst par vecākiem, kļūst par “tētiem”, bet citas kļūst par “mammām”?¹²

Lielākoties feminisma kritiķi, kas norūpējušies par identifikācijas psihoanalītisko problēmu, bieži ir koncentrējušies uz jautājumu par mātes identifikāciju un ir mēģinājuši izstrādāt feministisku epistemoloģisko pozīciju no šīs mātes identifikācijas un/vai mātes diskursa, kas attīstījies no šīs identifikācijas viedokļa un tās grūtības. Lai gan liela daļa no šī darba ir ārkārtīgi nozīmīga un nepārprotami ietekmīga, tā ir ieņēmusi hegemonisku pozīciju topošajā feminisma teorijas kanonā. Turklāt tam ir tendence tieši nostiprināt bināro, heteroseksistisko ietvaru, kas sadala dzimumus vīrišķajā un sievišķajā un izslēdz adekvātu aprakstu par graužošas un parodiskas konverģences veidiem, kas raksturo geju un lesbiešu kultūru.¹³

Lai gan, lai konstruētu identitātes solidaritāti, bieži tiek piesaukta “sieviešu” bezproblēmu vienotība, feminisma subjektā tiek ieviesta šķelšanās, nošķirot dzimumu un dzimti. Sākotnēji paredzēts, lai apstrīdētu formulējumu "bioloģija ir liktenis", atšķirība starp dzimumu un dzimti kalpo argumentam, ka neatkarīgi no dzimuma bioloģiskās nekontrolējamības, dzimums ir kulturāli konstruēts: līdz ar to dzimums nav nedz bioloģiskā dzimuma cēlonis, nedz arī šķietami fiksēts jēdziens. Subjekta vienotību tādējādi jau potenciāli apstrīd atšķirība, kas pieļauj dzimti kā daudzveidīgu dzimuma interpretāciju.¹⁴

Ja dzimte ir kultūras nozīme, ko iegūst dzimuma ķermenis, tad nevar teikt, ka dzimte kaut kādā veidā izriet no dzimuma. Ņemot vērā tās loģiskās robežas, dzimuma/dzimtes atšķirība liecina par radikālu pārrāvumu starp dzimumu ķermeņiem un kulturāli konstruētām dzimtēm. Uz doto brīdi pieņemot binārā dzimuma stabilitāti, no tā neizriet, ka “vīriešu” konstrukcija piederēs tikai vīriešu ķermeņiem vai ka “sievietes” interpretēs tikai sieviešu ķermeņus. Turklāt, pat ja šķiet, ka dzimumi savā morfoloģijā un konstitūcijā ir bezproblēmas bināri, nav pamata uzskatīt, ka arī dzimumiem vajadzētu palikt tikai diviem. Binārās dzimumu sistēmas pieņēmums netieši saglabā pārlicību par dzimtes un dzimuma atdarināšanas saistību, kurā dzimums atspoguļo dzimti vai kā citādi to ierobežo. Kad konstruētais dzimtes statuss tiek teorētiski radikāli padarīts neatkarīgs no dzimuma, pati dzimte kļūst par brīvi

¹² Butler, J. (1999). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. London: Routledge. (Original work published 1990) P. xi.

¹³ Turpat. pp. 9, 10.

¹⁴ Turpat. P. 10.

peldošu samākslotību, kā rezultātā vīrietis un vīrišķais var tikpat viegli apzīmēt sievietes ķermeni kā vīrieša ķermeni, bet sieviete un sievišķais – vīrieša ķermeni tikpat viegli kā sieviete.¹⁵

Kā norāda Batlere, Katrīna Franke (*Katherine Franke*), mūsdienu tiesību teorētiķe, piedāvā dzimumu diskriminācijas modeli, efektīvi apgalvojot, ka seksuāla uzmākšanās ir paradigmatiska alegorija dzimuma radīšanai. Ne visu diskrimināciju var saprast kā uzmākšanos. Uzmākšanās var būt tāda, kurā personai tiek “uzspiests” noteikts dzimums. Bet ir arī citi veidi, kā īstenot dzimumu. Tādējādi Frankei ir svarīgi provizoriski nošķirt dzimumu un seksuālo diskrimināciju. Piemēram, geji var tikt diskriminēti darba amatos, jo viņi nespēj “iekļauties” sabiedrībā saskaņā ar pieņemtajām dzimumu normām. Un seksuālā uzmākšanās gejiem var notikt nevis dzimumu hierarhijas nostiprināšanai, bet gan dzimumu normatīvātes veicināšanai.¹⁶

Daži *queer* tēmas teorētiķi ir noteikuši analītisku atšķirību starp dzimumu un seksualitāti, atsakoties no cēloņsakarības vai strukturālas saiknes starp tām. Tas ir loģiski no vienas perspektīvas: ja ar šo atšķirību tiek domāts tas, ka heteroseksuālajai normatīvitātei nevajadzētu noteikt dzimumu un ka šādai kārtībai ir jābūt pretrunā. Tomēr, ja ar to ir domāts tas, ka nav dzimuma seksuāla regulējuma, tad, kā norāda Batlere, svarīga, bet ne ekskluzīva homofobijas darbības dimensija paliek neatzīta tiem, kuri nepārprotami visvairāk vēlas apkarot to. Tomēr ir svarīgi atzīt, ka dzimumu graušana neko nevar liecināt par seksualitāti vai seksuālo praksi. Dzimumu var padarīt neskaidru, nemaz netraucējot vai nepārorientējot normatīvo seksualitāti. Dažreiz dzimumu neskaidrība var darboties tieši tā, lai ierobežotu vai novirzītu nenormatīvu seksuālo praksi un tādējādi saglabātu normatīvo seksualitāti neskartu. Tādējādi nevar novilkt korelāciju, piemēram, starp pārgērbšanos pretējā dzimuma drēbēs un iejušanos pretējā dzimumā vai transpersonu un viņu seksuālo praksi, vai transpersonu un heteroseksuālu, biseksuālu un homoseksuālu tieksmju izplatību nevar prognozēt un veikt konkrētas atzīmes par to, kādas var būt dzimtes izmaiņas.¹⁷

¹⁵ Butler, J. (1999). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. London: Routledge. (Original work published 1990) P. 10.

¹⁶ Turpat. pp. xii, xiii.

¹⁷ Turpat. pp. xiii, xiv.

2. DZIMTES UN SEKSUĀLĀS ORIENTĀCIJAS REPREZENTĀCIJA MEDIJOS

2.1. Dzimtes reprezentācija medijos pagātnē

Britu sociologs un profesors Deivids Gauntlets (*David Gauntlett*) savā grāmatā “*Media, Gender and Identity: An Introduction*”, pētot dzimtes reprezentāciju medijos pagātnē, norāda ka sākotnēji, 50., 60. un 70. gados salīdzinoši ļoti mazs skaits no lomām, kuras tika attēlotas televīzijā, bija tieši sieviešu lomas. Līdz 80. gadu vidum vadošajās lomās bija vairāk sieviešu, taču joprojām uz ekrāna bija redzams divreiz vairāk vīriešu. Protams, dzimumu atšķirības uz ekrāna starp programmu veidiem bija atšķirīgas. Septiņdesmito gadu vidū bija novērojams, ka situāciju komēdijās ir gandrīz vienāds vīriešu un sieviešu īpatsvars – lai gan, protams, dzimumu lomas un humors joprojām varēja būt tradicionāli un seksistiski, neskatoties uz šo statistisko paritāti, savukārt darbībā piedzīvojumu šovos tikai 15 procenti no galvenajām varoņiem bija sievietes. Kā norāda autors, kāds desmit gadus vēlāk veikts pētījums atklāja, ka komēdiju programmās visbiežāk sastopamas sievietes (43%), bet drāmās to skaits pārsniedza divus pret vienu, un asa sižeta piedzīvojumu šovos sievietes bija gandrīz dubultojušas savu dalību, taču līdz vēl joprojām zemam 29 procentu sliekšnim.¹⁸

Runājot par stereotipiem, kuri tika attēloti televīzijas šovos, 70. gados veiktie pētījumi konsekventi atklāja, ka laulība, bērnu radīšana un vecāku būšana, kā arī mājsaimniecība televīzijā tika parādīta kā sievietēm svarīgākas lietas nekā vīriešiem. Kādā 1975. gada pētījumā tika secināts, ka televīzija lielākoties ignorējusi sieviešu kustību, un galvenā sieviešu loma bija būt precētām mājsaimniecēm. Sieviešu mijiedarbība ļoti bieži bija saistīta ar romantiku vai ģimenes problēmām, turpretim vīriešu saskarsme ļoti bieži nebija saistīta ar šīm lietām. Sieviešu tēli, visticamāk, nestrādāja, it īpaši ne tad, ja tām tika iedalītas sievas vai mātes loma varoņa dzīvē, un pat tad, kad sievietes strādāja, šis darbs parasti nebija redzams ekrānā. Turklāt dažādi citi pētījumi 1970. gados atklāja, ka vīrieši ir dominējošie varoņi un lēmumu pieņēmēji televīzijā; piemēram, vīrieši divreiz biežāk bija galvenie lēmuma pieņēmēji vai deva

¹⁸ Gauntlett, D. (2008). *Media, gender, and identity : an introduction* (Second edition). London; New York: Routledge, Imp. P. 47.

pavēles, savukārt sievietes, kuras veidoja veiksmīgas karjeras uz ekrāna, visbiežāk nesapratās ar vīriešiem vai nespēja veidot laimīgas attiecības.¹⁹

Arī Ērika Šarere (*Erica L. Scharrer*) savā darbā “*Representations of Gender in the Media*” norāda, ka pašās pirmajās televīzijas programmu satura analīzēs tika dokumentēts šis modelis, kurā sievietes joprojām bija nepietiekami pārstāvētas televīzijā un citos plašsaziņas līdzekļos salīdzinājumā ar vīriešiem televīzijā un faktiskajiem iedzīvotājiem un šāda situācija saglabājās arī 1970. gados, kad televīzijā uz katru sieviešu varoni bija aptuveni trīs vīriešu kārtas varoņi. Astoņdesmitajos un deviņdesmitajos gados tika panākts zināms progress, lai panāktu lielāku paritāti, taču pat tad rakstzīmju sadalījums pēc dzimuma bija 60% par labu vīriešiem un 40% sievietēm, kā norāda Šarere. Pavisam nesen veiktā pētījumā tika konstatēts, ka sievietes veidoja vidēji tikai 39% no jaunajiem personāžiem, ko kanāli katru rudens sezonu ieviesa laika posmā no 1993. līdz 2004. gadam. Citās datu bāzes, kas sastāv no apraides tīkla programmām, kas laika gaitā tika veidotas vispopulārākajā laikā (*prime time*), atklāj 58 % vīriešu, 42% sieviešu sadalījumu, kas raksturo pēdējos 10 gadus.²⁰

Aplūkojot tā laika filmas, vīrišķība un sievišķība filmās bieži ir diezgan nestabila. Varoņus padara interesantākus, ja tie ir vīrišķīgi, taču ar kādiem nelieliem trūkumiem vai nedaudz atšķiras no tā, ko varētu sagaidīt, un šo dzimumu raksturojumu nianšes bieži ir dažas pārbaudes vērtas. Indiana Džounsa varonis, piemēram, ir tipisks mačo asa sižeta piedzīvojumu varonis, no vienas puses, taču ir redzams, ka viņš katrā filmā ir maigs pret sievietēm. Mēs, bez šaubām, filmās varam pamanīt homoerotiskus elementus. Varam atzīmēt, ka Indianam bieži kaut kas noiet greizi – viņa plāni nav nevainojami, un viņa pievilcīgais ķermenis var tikt sabojāts. Tomēr, tāpat kā gandrīz visi vīriešu varoņi gandrīz visās filmās, Indiana Džounss būtībā ir uzticams, izlēmīgs un uzvarošs. Mēs varam atrast dažas nepilnības vai dīvainības, taču būtībā viņš ir izcils varonis un neapšaubāmi vīrišķīgs. Sievietes, turpretim, visbiežāk tika attēlotas kā “seksta objekti”. Sievietēm ne tikai tiek atvēlēts mazāk ekrāna laika, bet, kad tās parādījās ekrānā, viņas tika attēlotas kā bezspēcīgas un neefektīvas.²¹

¹⁹ Gauntlett, D. (2008). *Media, gender, and identity : an introduction* (Second edition). London; New York: Routledge, Imp. P. 47.

²⁰ Scharrer, Erica L., *Representations of Gender in the Media*, in Karen E. Dill (ed.), *The Oxford Handbook of Media Psychology*, Oxford Library of Psychology (2012; online edn, Oxford Academic, 28 Jan. 2013), pp. 2, 3.

²¹ Gauntlett, D. (2008). *Media, gender, and identity : an introduction* (Second edition). London; New York: Routledge, Imp. P. 51.

2.2. Dzimtes reprezentācija medijos mūsdienās

Plašsaziņas līdzekļi ir vieni no svarīgākajiem mūsdienu laikmeta socializēšanās aģentiem, kas tieši un netieši informē auditoriju par kultūras normām, uzskatiem un cerībām. Tā kā gan pieaugušie, gan arī bērni pavada lielu daļu un arvien vairāk laika ar dažādiem plašsaziņas līdzekļiem, mediji pievienojas vecāku, citu ģimenes locekļu, draugu un citu cilvēku rindām, veidojot indivīdu priekšstatus par apkārtējo pasauli un savu stāvokli tajā. Auditorija daudz uzzina par to, kas kultūrā tiek vērtēts un pieņemts, kā arī to, kas nav pieņemts, no plašsaziņas līdzekļiem un identitātes var veidoties un pārveidoties no tā, kas tiek iegūts no varoņiem un citām personām, kas veido televīzijas raidījumus un reklāmas, žurnālu lapas, tīmekļa vietnes un sociālos medijus, kā arī video un datorspēles. Galvenais no dažādajiem ziņojumiem, kas auditorijai tiek nodoti plašsaziņas līdzekļos, ir ziņojumi par dzimumu. Vērojot vīriešus un sievietes, zēnus un meitenes, kas parādās televīzijā un citos plašsaziņas līdzekļos, tostarp to, ko viņi saka, ko viņi dara, kā viņi izskatās un kā viņi mijiedarbojas, var palīdzēt veidot auditorijas locekļu uzskatus par dzimumu lomām un viņu viedokli. atbilstošu priekšstatu par sevi un citiem. Tādējādi plašsaziņas līdzekļi var veidot priekšstatus par vīrišķību un sievišķību, attieksmi pret dzimumu lomām (tostarp to, kas tiek uzskatīts par pieņemamu meitenēm un sievietēm vai zēniem un vīriešiem) un uzvedību, kas izriet no šīm koncepcijām.²²

Runājot par to, kāda ir dzimtes reprezentācija kopš 90. gadiem, pēdējo pāris gadu desmitu laikā lietas ir diezgan būtiski mainījušās. Vīrieši un sievietes ir redzami strādājot plecu pie pleca, kā līdzvērtīgi, slimnīcās, skolās un policijas iecirkņos televīzijas radītajās pasaulēs. Filmu producenti ir piesardzīgāki pret to, ka sievietes kļūst par kliegšām upuriem, un ir sapratuši, ka varones var veikt labāku biznesu. Reklāmdevēji līdz šim ir sapratuši, ka skatītāji tikai pasmiesies par glītās māsaiņnieces attēliem, un ir reaģējuši, parādot sievietēm, kā būt seksīgām darbā. Geju personāži pamazām ir sākuši vairāk izcelties televīzijā un filmās, un diskusijas par marginalizēto grupu tiesībām ir izplatījušās arī populārajā kultūrā. Deviņdesmitajos gados un divtūkstošo gadu sākumā dzimumu lomas televīzijā sāka kļūt ar vien vienlīdzīgākas un bez stereotipiem — zināmās robežās —, lai gan lielākā daļa galveno varoņu joprojām bija vīrieši. Varētu teikt, ka 90. gados programmu veidotāji zināmā mērā nonāca pie

²² Scharrer, E. L. (2013). *Representations of Gender in the Media. The Oxford Handbook of Media Psychology*, 267–284. pp. 1–2.

ērtiem, ne īpaši aizskarošiem vīrišķības un sievišķības modeļiem, ko, šķiet, lielākā daļa sabiedrības uzskatīja par pareizu. Tādējādi producenti, šķiet, atteicās no sajūtas, ka viņiem varētu būt nepieciešams apstrīdēt dzimumu pārstāvības. Seriālos vīrieši sāka tikt attēloti tradicionālajos vīrišķības modeļos, bet tiem tika piešķirtas dažas jūtīguma un maiguma īpašības. Runājot par sievietēm, tās tika attēlotas kā nepārprotami sievišķīgas, tajā pašā laikā pietiekami inteligēntas un ne kā mājsaimnieces, lai tās šķistu kā pieņemami tēli. Šis vienādu, kaut arī nedaudz atšķirīgu dzimumu modelis parādījās daudzos seriālos, sākot 90. gadiem un joprojām turpinās, tomēr ir iespējams arī atzīmēt, ka daudzām sērijām var būt līdzvērtīgu kolektīvu sastāvs, bet joprojām bieži tiek uzskatīts, ka sižets griežas, pirmkārt un galvenokārt, ap vienu vai vairākiem vīriešu kārtas varoņiem.²³

Savā darbā “*Gender Representations and Digital Media*” Dorins Popa (*Dorin Popa*) un Delija Gavriļi (*Delia Gavriļi*) tas, kā dzimums tiek attēlots plašsaziņas līdzekļos, ietekmē to, kā mēs uztveram dzimumu lomas. Atsevišķas dzimuma īpatnības var stiprināt priekšstatu par to, kas ir vīrietis un sieviete, kā viņiem vajadzētu izturēties vienam pret otru. Sieviešu un vīriešu reprezentācijas analīze medijos parasti attiecas tikai uz ziņu paziņojumiem, virsrakstiem, radio vai televīzijas ziņām, ja runa ir par ētera galvenā laika vai laikrakstu galvenajām rakstu vietām, kuriem parasti ir liela ietekme uz cilvēkiem.²⁴

Lai izglītotu sabiedrību un izglītotu sabiedrību, ziņu autoriem un mediju pārstāvjiem ir jābūt holistiskam priekšstatam par to, kas ir diskriminācija, kas ir dzimumu līdztiesība un tālāk, kā viņiem ir jāpārstāv dzimums medijos. Sākotnēji apziņas problēma, dzimumu līdztiesība un dzimumu reprezentācijas medijos, kā vispārējs informācijas iegūšanas veids mūsdienās, ir kļuvusi tik aktuāla publiskajā telpā, ka nepieciešams norādīt dažus aspektus attiecībā uz sievietēm, vīriešiem un viņu publiskā iztēle. Šis publiskais tēls, ko mediju saturs un nozīmi “nesa” lasītājiem, skatītājiem un klausītājiem, veicina sabiedrības izglītošanu novērošanas, izsekošanas ziņā mediju iemūžinātajai nevienlīdzībai. Šajā virzienā tiek virzīts autoru pētījums, mēģinot noteikt dažas lomas, ko mediji piešķir vīriešiem un sievietēm, lai noteiktu, kā medijiem būtu jāreaģē, runājot par dzimumu līdztiesību un diskrimināciju.²⁵

²³ Gauntlett, D. (2008). *Media, gender, and identity: an introduction* (Second edition). London; New York: Routledge, Imp. pp. 62, 63.

²⁴ Popa, D., & Gavriļi, D. (2015). *Gender Representations and Digital Media*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 180, 1199–1206. P. 2.

²⁵ Turpat pp. 1–2.

Kā norāda autori, jautājot, kas ir dzimums, atbildē jāiekļauj atšķirība starp dzimumu un dzimti. Dzimums, neatkarīgi no tā, vai tas ir vīrietis vai sieviete, ir bioloģiski noteikts. Dzimums nav bioloģisks, bet tas attiecas uz sociāli konstruētu uzvedības modeļu kopumu. Tāpēc sievišķība un vīrišķība ir kultūras noteiktas un izvēles jautājums – tās attiecas uz uzvedības modeli un uzvedības īpašībām, kuras mēs parasti saistām ar to, ka esam sieviete vai vīrietis.²⁶

2.3. Netradicionālas orientācijas reprezentācija medijos

1950. gada 1. martā vairāki Amerikas vadošie laikraksti pirmo reizi plaši atspoguļoja homoseksualitātes tēmu. Notikums, kas izraisīja stāstus, bija publiska uzklauššana, ko vadīja ASV Senāta apakškomiteja. Šīs sesijas laikā valdības amatpersona pieminēja, ka deviņdesmit viens Valsts departamenta darbinieks tika atlaists, jo viņi bija "nepatīkamā kategorijā". Kad viens no senatoriem lūdza lieciniekam precizēt, ko tieši viņš ar šo frāzi domāja, birokrāts brīdi nervozi satraucās — viņam bija ļoti neērti publiski runāt par tik nepiedienīgu tēmu — un tad gandrīz čukstus noteica: "Tie bija homoseksuāļi." Šis komentārs pārcēla valsts elites ziņu organizācijas pāri vēsturiskam sliekšnim, jo šo sabiedriskās sesijas laikā dzirdējuši vairāki Kapitolija kalna reportieri, to nevarēja ignorēt. Lai gan laikraksti baidījās, ka viņu lasītāji apvainosies, ieraugot vārdu "homoseksuāļi" drukātā veidā, amerikāņu žurnālistikas konkurences raksturs neatstāja publikācijām nekādu izvēli. Katrs laikraksts zināja, ka, ja tas izvēlēties necitēt paziņojumu, tas riskēja ar šī precedenta atspoguļošanas atstāšanu citu laikrakstu ziņā. Un tāpēc dažas ietekmīgākās laikrakstu ziņu balsis spēra soli, no kura iepriekš bija centīgi izvairījušās.²⁷

Kad homoseksuāļi pārcēlās uz ziņu arēnu, dažādās publikācijās viņi tika attēloti kā emocionāli nestabili. Daži laikraksti un žurnāli atklāja šo vājumu, aprakstot vīriešus kā absurdi sievišķīgus, savukārt citi raksturoja viņus kā apveltītus ar tādu ārkārtēju histērijas līmeni, ka viņi bieži kļuva fiziski vardarbīgi.²⁸ Skatoties uz to, kas notiek mūsdienās, stereotipi par homoseksuāliem cilvēkiem sāk mainīties. Ar vien vairāk televīzijā ir iespējams ieraudzīt homoseksuālas ētera zvaigznes, kā arī filmu vai seriālu varoņus. "Ellen" kļuva par pirmo raidījumu tīkla televīzijā, kurā galvenajā lomā bija

²⁶ Popa, D., & Gavriliu, D. (2015). *Gender Representations and Digital Media*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 180, 1199–1206. P. 2.

²⁷ Streitmatter, R. (2008). *From Perverts to Fab Five*. Routledge. P. 6.

²⁸ Turpat. P. 7.

lesbiete vai gejs. Taču Elenas Morganas (*Ellen Morgan*) atzīšanās par savu seksualitāti situāciju komēdijā tieši tajā pašā brīdī, kad komiķe Elena Dedženeresa (*Ellen DeGeneres*) atklāja sevi kā lesbieti valsts vadošajos ziņu izdevumos, bija pavērsiens arī citos aspektos, jo šī dubultā atklāsme nosūtīja vairākus ievērības cienīgus vēstījumus. Abi sakritušie notikumi amerikāņu sabiedrībai atklāja, ka lesbietes var būt fiziski pievilcīgas, kā arī satriecoši smieklīgas, vienlaikus parādot, ka iznākšanas pieredze var būt gan ilgstoša, gan daudzpusīga. Visbeidzot, jautājums par to, vai uzņēmumi maksās par reklamām komēdijā, galu galā skaidri parādīja, ka neskaitāmiem reklamdevējiem nebija problēmu aptvert geju vai lesbiešu saturu, ja tas finansiāli atmaksājas.²⁹

LGBTQ personas vēsturiski ir bijušas nepietiekami pārstāvētas un negatīvi attēlotas galvenajās reklamās, filmās, drukātajos plašsaziņas līdzekļos un televīzijā. Lai gan LGBTQ personu redzamība plašsaziņas līdzekļos laika gaitā ir palielinājusies, šādi attēlojumi joprojām ir bijuši pilni ar homofobiju, bifobiju un transfobiju. Kā savā darbā *“From invisible to extraordinary: Representations of older LGBTQ persons in Canadian print and online news media.”* norāda tā autori, kādā pētījumā, kurā galvenā uzmanība tika pievērsta amerikāņu televīzijas attēlojumiem, tika atklāts, ka kopš 1960. gadiem LGBTQ personas "tiek stereotipiski attēlotas kā smieklīgi klauni, ugunīgi dīvainīši, karalienes, fejas, nelietīgi noziedznieki, garīgi pacienti, cilvēki, kuri uzmācas bērniem un vampīri vai vardarbības upuri, HIV/AIDS un dzimuma/seksuālās identitātes traucējumu upuri". Citā pētījumā, kā norāda autori, tiek apgalvots, ka LGBTQ personu pieaugošā pārstāvība plašsaziņas līdzekļos kopumā nav neizbēgami izraisījusi viņu lielāku sociālo iekļaušanu vai atpazīstamību. Daži zinātnieki ir arī atzīmējuši, ka pieaugošā pārstāvība nav notikusi vienādi visās grupās, jo geju vīriešiem un lesbietēm plašsaziņas līdzekļos ir nodrošināta pastiprināta klātbūtne, bet biseksuāļu un transpersonu joprojām lielākoties nav. Turklāt LGBTQ mediju pārstāvniecībām bieži trūkst daudzveidības, jo lielākā daļa ir baltie, vidusšķiras, jauni vai pusmūža geji.³⁰

Pētījumi, kas vērsti uz Ziemeļamerikas un Eiropas ziņu medijiem, ir atklājuši ievērojamas izmaiņas LGBTQ personu attēlojumā laika gaitā, atspoguļojot seksuālās politikas izmaiņas. Piemēram, pirms 20. gadsimta 60. gadiem stāsti par LGBTQ personām bija reti sastopami un parasti ietvēra aizklātas ziņas par homoseksuāļiem, kas

²⁹ Streitmatter, R. (2008). *From Perverts to Fab Five*. Routledge. P. 113.

³⁰ Hurd, L., Mahal, R., Ng, S., & Kanagasingam, D. (2020). *From invisible to extraordinary: Representations of older LGBTQ persons in Canadian print and online news media*. *Journal of Aging Studies*, 55, 100877. P. 2.

ir iesaistīti vardarbībā un noziedzībā vai rada draudus valsts drošībai. Lai gan ziņas par LGBTQ personām joprojām bija reti, 1970. gados uzmanība tika pievērsta nenormatīvu prakšu, piemēram, sadomazohistu, publiska sekса un pārgērbšanās, izpētei, kā arī fundamentālistu reliģisko grupu pretreakcijai, kas centās atcelt geju tiesības. Astoņdesmitajos gados ziņu stāstos par HIV/AIDS bieži tika pieņemts homofobisks tonis, jo slimības izplatības vainu piedēvēja geju vīriešu izlaidībai, lai gan zinātnieku aprindas centās kļiedēt mītus par slimības nodošanu tālāk. Kopš laika pēc geju seksuālās politikas popularitātes pieauguma 90. gados, prese ir mēģinājusi uzlabot LGBTQ indivīdu atspoguļojumu, uzsverot viņu līdzību ar heteroseksuāļiem un izslēdzot atšķirīgos viņu dzimuma identitātes aspektus, kas varētu aizskart plašākas heteroseksuālās kultūras jūtas. Ziņu atspoguļojums ir vērsts uz debatēm par viendzimuma laulībām un viendzimuma pāriem – vecākiem, atspoguļojot geju laulību leģitimizāciju daudzās rietumvalstīs, kā arī arvien vairāk tiek atspoguļotas slavenības, kuras ir izpaudušas ka ir geji. Tomēr šie stāsti bieži ir piesātināti ar heteronormativitāti un turpina samazināt netradicionālas dzimtes un biseksuālu indivīdu perspektīvas vai aprobežojas ar viņu personīgo grūtību aprakstu. Proti, līdz šim nav veikts pētījums par to, kā vecāka gadagājuma LGBTQ personas ir attēlotas ziņu medijos, jo visi iepriekš minētie pētījumi ir vērsti uz jauniešiem un pusmūža personām.³¹

³¹ Hurd, L., Mahal, R., Ng, S., & Kanagasingam, D. (2020). *From invisible to extraordinary: Representations of older LGBTQ persons in Canadian print and online news media. Journal of Aging Studies, 55*, 100877. P. 2.

3. MEDIJU IETEKME UZ SABIEDRĪBU

Kā norāda profesore Elizabete Pērse (*Elizabeth M. Perse*), ir pieņemts, ka masu medijiem ir ietekme dažādos kontekstos, taču kopumā mediju efektus parasti raksturo kā kognitīvus, afektīvus vai uzvedības efektus. Kognitīvie efekti ir tie, kas attiecas uz informācijas iegūšanu — ko cilvēki mācās, kā tiek strukturēti (vai pārstrukturēti) uzskati prātā, kā tiek apmierinātas vai netiek apmierinātas vajadzības pēc informācijas. Šīs sekas ietver bažas par to, kas ir apgūts, kā arī par to, cik daudz ir apgūts. Lai gan ziņas un sabiedrisko lietu informācija bieži ir kognitīvās ietekmes uzmanības centrā, arī izklaides kognitīvā ietekme ir svarīga izpētes joma. Afektīva ietekme ietver attieksmes veidošanos vai pozitīvu vai negatīvu vērtējumu par kaut ko. Citas afektīvo efektu jomas attiecas uz emocionālām reakcijām uz plašsaziņas līdzekļu saturu, piemēram, bailēm vai uzjautrinājumu, vai jūtu veidošanos pret citiem objektiem mediju iedarbības rezultātā, piemēram, baiļu rašanos sabiedrībā vardarbīgu televīzijas programmu skatīšanās rezultātā. Ietekme uz uzvedību ir novērojamas darbības, kas ir saistītas ar ekspozīciju plašsaziņas līdzekļos. Visvairāk pētītie uzvedības ietekmes veidi ir vērsti uz anti- vai prosociālu uzvedību.³²

Viens no pirmajiem un svarīgākajiem masu komunikācijas pētījuma pieņēmumiem ir bijis pieņēmums, ka medijiem un to saturam ir būtiska ietekme uz sabiedrību.³³ 1922. gadā amerikāņu rakstnieks Valters Lipmans (*Walter Lippmann*) apgalvoja, ka masu komunikācija varētu kļūt par pamatu cilvēku pasaules uzskatam.³⁴ Apmēram tajā pašā laikā Amerikāņu politologs un komunikāciju teorētiķis Harolds Lasvels (*Harold D. Lasswell*) uzskatīja masu komunikāciju par manipulācijas un sociālās kontroles instrumentu.³⁵ Šis mediju ietekmes pieņēmums ir viegli saprotams. Ir skaidrs, ka visam, kas patērē tik daudz naudas un laika, ir kaut kāda ietekme uz mūsu dzīvi. No personīgās pieredzes mēs zinām, ka filmas var mūs biedēt vai likt raudāt, ka bērni mācās burtus un ciparus no dažādiem bērnu TV šoviem un savās spēlēs integrē idejas un varoņus no filmām un televīzijas programmām. Pat plašsaziņas līdzekļu

³² Perse, E.M. (2001). *Media Effects and Society* (1st ed.). Routledge. P. 3.

³³ Turpat.

³⁴ Lippmann, W. (1992). *Public Opinion* (1st ed.). Routledge.

³⁵ Lasswell, H. D. (1938). *Propaganda technique in the World War*. Peter Smith. (Original work published 1927)

konglomerāti iegādājas dažādus plašsaziņas līdzekļus, lai radītu sinerģiju vai dažādu mediju savienojumus un produktu un personību reklāmas.³⁶

Mediju ietekmi uz cilvēkiem ir iespējams novērot jau kopš pirmā pasaules kara un pat vēl pirms tā. Kā vienu no piemēriem Glens Spārks (*Glenn G. Sparks*) savā grāmatā norāda Amerikas Savienoto Valstu kara pieteikumu Spānijai. Kāpēc Kongress 1898. gada aprīlī pieteica karu Spānijai? Lai gan, kā norāda Spārks, pilnīgai atbildei uz šo jautājumu būtu jāizlasa vairākas grāmatas, ir izplatīts mīts, kurš norādīja uz slaveno laikrakstu izdevēju Viljumu Rendolfu Hērstu (*William Randolph Hearst Sr.*) kā ievērojamu spēlētāju lēmuma pieņemšanā par karu. Kad Hērsta ilustrators Frederiks Remingtons uzrakstīja viņam piezīmi no Havanas, ka problēmu nav un kara nebūs, Hērsts, domājams, atbildēja ar vārdiem: “Lūdzu, paliec. Tu nodrošini attēlus, un es nodrošināšu karu.” Faktam, ka ASV Kongress galu galā pasludināja karu, iespējams, bija kāds sakars ar šīs tēmas atspoguļojumu Hērsta “*New York Journal*” laikrakstā. Daudzi uzskata, ka Hērsts rosināja sabiedrisko domu par labu karam un palīdzēja nodrošināt Kongresam publisku mandātu. Lai gan vairums vēsturnieku Hērstu nav identificējuši kā vienu no galvenajiem kara iemesliem, taču laikraksta spēja ietekmēt notikumus joprojām tika plaši atzīta.³⁷

Runājot tieši par kino ietekmi uz sabiedrību, Spārks norāda, ka, tā kā 20. gadsimta 20. gados katru nedēļu kino apmeklēja ļoti daudz cilvēku, bija neizbēgami, ka cilvēki sāka domāt par filmu ietekmi uz attieksmi un uzvedību. Vecāki sāka novērot neapšaubāmu ietekmi uz viņu bērniem no filmām. Tā kā filmas bija galvenais publiskās izklaides avots, 20. gadsimta 20. gadu beigās pētnieki sāka interesēties par filmu efektu dokumentēšanu. Par laimi, sociālo zinātņu pētniecības metožu attīstība saplūda ar filmu parādīšanos, un pētnieki varēja uzsākt virkni pētījumu, kas koncentrējās tieši uz filmu ietekmi. 1928. gadā, reaģējot uz pieaugošajām sabiedrības bažām par filmu ietekmi uz bērniem, Peina Fonds (*Payne Fund*) piekrita finansēt virkni pētījumu, ko veica tā laika vadošie pētnieki. Šo pētījumu mērķis bija atklāt filmu patieso ietekmi uz bērniem un pusaudžiem. Pētījumi ir pirmais sistemātiskais mēģinājums zinātniski atklāt mediju ietekmi. Kopumā tika publicēti 13 pētījumi 10 sējumos par dažādām tēmām, kas saistītas ar filmu ietekmi. Viens

³⁶ Perse, E.M. (2001). *Media Effects and Society* (1st ed.). Routledge. P. 3.

³⁷ Sparks, G. G. (2014). *Media effects research : a basic overview*. Cengage Learning. P. 56.

interesants šo pētījumu aspekts ir tas, ka tie ievieša daudzas tēmas, kas mediju efektu literatūrā saglabājas līdz pat mūsdienām.³⁸

3.1. Mediju ietekme uz sabiedrības uzskatiem

Sabiedriskā doma ir jēdziens, ko ir grūti definēt, jo tās saknes ir saistītas ar vairākām dažādām disciplīnām. Socioloģijas, psiholoģijas, politikas zinātnes, politiskās filozofijas, aptaujas un komunikācijas jomas aplūko dažādus fenomena aspektus, ko dēvē par sabiedrisko domu. Tomēr, savā grāmatā "Mediju ietekme un sabiedrība" autore Elizabete Pērse atsaucas uz amerikāņu politoloģes Dorisas Grēberes (*Doris A. Graber*) sniegto definīciju, kas ir noderīga komunikācijas zinātniekiem, ka sabiedriskā doma ir "grupas vienprātība par politiski svarīgiem jautājumiem, kas izveidojusies pēc informētas diskusijas".³⁹

Šī definīcija ilustrē, ka sabiedriskā doma ir kaut kas tāds, ko raksturo tas, ka to atbalsta vairāki cilvēki (grupa). Sabiedriskā doma nav politisko izolātu šauru uzskatu izpausme. Sabiedriskā doma koncentrējas uz politiski svarīgiem jautājumiem. Viedokļi, ar kuriem dalās lielas cilvēku grupas, ne vienmēr ir sabiedrības viedoklis. Pārlicība par O.Dž.Simpsona nevainīgumu vai vainu, vienā no visskaļākajām 90. gadu tiesas prāvām, iespējams, ir bijusi daudzu aptauju jautājumu pamatā, taču viņa vaina vai nevainīgums nav politisks jautājums.⁴⁰

Iepriekš minētajā Peina fonda pētījumā viens no pētniekiem Herberts Blumers (*Herbert Blumer*) apkopoja atbildes no anketām un intervijām ar bērniem, pusaudžiem un jauniešiem. Šajās anketās un intervijās respondenti tika mudināti pārdomāt, kā mediju informācija ir ietekmējusi viņu uzvedību. Daudzas no atbildēm norādīja, ka cilvēki ticēja tam, ka viņus ir ietekmējuši mediji. Kā pastāstīja kāds 19 gadus vecs jauniešs, šī pētījuma dalībnieks, viņa bērnībā bija ierasts apzināti atdarināt ekrāna varoņus, piemēram, uzkāpjot kokā, kas atradās netāļajā skolas pagalmā un karājoties no šī koka zariem vienā rokā, klieudzot: "Tarzāns". Kā norāda jauniešs, laikā, kad viņš bija mazāks, lēkt pāri žogiem, kā to darīja dažādi filmu varoņi, bija ierasts. Kauties savā starpā un pēc otra jaunieša uzvarēšanas, nolikt vienu kāju uz sakautā krūtīm un roku pacelšana pret debesīm, kā to darīja Tarzāns bija ierasta lieta.⁴¹

³⁸ Sparks, G. G. (2014). *Media effects research : a basic overview*. Cengage Learning. P. 57.

³⁹ Perse, E.M. (2001). *Media Effects and Society* (1st ed.). Routledge. P. 83.

⁴⁰ Turpat.

⁴¹ Sparks, G. G. (2014). *Media effects research : a basic overview*. Cengage Learning. P. 58.

Peina fonda pētījumiem bija milzīga loma mediju efektu izpētes attīstībā. Runājot par sabiedrības apziņu, profesori Šerons Loverijs (*Shearon Lowery*) un Melvins DeFlērs (*Melvin DeFleur*) atzīmēja, ka pētījumu secinājumi palīdzēja izveidot baiļu mantojumu — plaši izplatītus uzskatus, ka plašsaziņas līdzekļi ir bīstami un ka plašsaziņas līdzekļos atrodamās informācijas ietekme var izjaukt pareizu sociālo kārtību. Peina fonda pētījumu publicēšanas palīdzēja nostiprināt bažas par propagandu un laikrakstu lomu politisko notikumu un nostāju veidošanā. Notikumi, kuri risinājās pēc šī pētījuma amerikāņu dzīvē tikai izraisīja bažas par plašsaziņas līdzekļu kaitīgo ietekmi. Galu galā viena lieta, kas neizbēgami iespaido mediju efektu studentus par Peina fonda pētījumiem, ir tas, cik daudzas no 30. gadu tēmām un retoriskajiem sīkumiem sasaucas ar mūsdienu tēmām. Piemēram, *Study Box 3-1* pētījums izceļ vienu no Peina fonda pētījumiem par to, kā plašsaziņas līdzekļi var ietekmēt miega kvalitāti — tēma, kas atspoguļota daudzos pašreizējos pētījumos par plašsaziņas līdzekļu ietekmi. Kā Šerons Loverijs un Melvins DeFlērs norāda savā lieliskajā Peina fonda pētījumu pārskatā, galveno atklājumu kopsavilkuma dokumentā tika secināts, ka "komerciālās filmas ir nepatīkamā haosā" un "producentiem vajadzētu būt sirsnīgākiem" domājot par filmu slikto ietekmi uz bērniem. Pašreizējā Holivudas filmu industrija ir pārcietusi daudzus līdzīgus uzbrukumus, kas aicina filmu veidotājus izrādīt lielāku sociālās atbildības sajūtu.⁴²

Aplūkojot filmas, var novērot, ka atšķirība no dažām astoņdesmito gadu asa sižeta filmām var būt tāda, ka vīriešu kārtas varonis mūsdienās ir ciniskāks, noguris un, iespējams, apzinās, ka vardarbība var nebūt risinājums visam. Taču, neskatoties uz to, vardarbība tomēr parasti izrādās kā vienīgais filmas problēmas risinājums. Neskatoties uz to ir daudzas citas populāras filmas, kurās vīriešu kārtas varonis darbojas kopā ar vairāk vai mazāk tikpat spēcīgu sieviešu darbības varoni. Tāpat ir parādījušās ar vien vairāk filmas, kurās galvenā varone ir sieviete. Vīrieši Holivudas filmās mūsdienās mēdz nebūt nevainojami vīrišķīgi varoņi, kādus mēs redzējām 1980. gados; tie biežāk apvieno galvenajam varonim prasīto stingrību ar jūtīgāku, pārdomātāku vai gādīgāku pusi, kas parasti tiek atklāta noteiktos (bieži vien diezgan īsos) filmas punktos. Tikmēr sieviešu lomas noteikti ir kļuvušas skarbākas – ne tikai tāpēc, ka producenti ir sapratuši, ka jaunie vīrieši, kuri apmeklē kino un skatās filmas kopumā neuzstāj, lai viņu varoņi būtu vīrieši. Gluži otrādi, ja tradicionālo asa sižeta žanra saviļņojumu var apvienot ar

⁴² Sparks, G. G. (2014). *Media effects research : a basic overview*. Cengage Learning. P. 60.

skatu, kā, piemēram, skaistu aktrisi šaurā apģērbā, kura glābj pasauli, tad tas tikai palielina vēlmi šo filmu noskatīties.⁴³

⁴³ Gauntlett, D. (2008). *Media, gender, and identity : an introduction* (Second edition). London; New York: Routledge, Imp P. 75.

4. POPULĀRĀ KULTŪRA

Vispazīstamākais termina populārā kultūra lietojums identificē to ar izklaidi, ko ražo komerciālie plašsaziņas līdzekļi (televīzija, filmas, mūzikas industrija utt.), kuriem ir ekonomiskā un tehnoloģiskā spēja sasniegt lielu, demogrāfiski daudzveidīgu un ģeogrāfiski izklīdētu auditoriju. Popularitāti šajā gadījumā mēra pēc patēriņa modeļiem: tas attiecas uz lietām, ko mēs pārkam (vai skatāmies, klausāmies utt.). Nedaudz citāds populārās kultūras lietojums to definē nevis patēriņa, bet ražošanas izteiksmē: populārā kultūra ir tas, ko "tauta" rada vai dara pati. Šī definīcija diezgan cieši atbilst antropoloģiskajai kultūras definīcijai kā "ikdienas dzīves prakse".⁴⁴

Profesors Džons Storijs (*John Storey*) min, ka acīmredzams sākumpunkts jebkuram mēģinājumam definēt populāro kultūru ir teikt, ka populārā kultūra ir vienkārši kultūra, kas ir plaši iecienīta vai patīk daudziem cilvēkiem. Un, bez šaubām, šāds kvantitatīvs indekss saņemtu daudzu cilvēku piekrišanu. Mēs varētu pārbaudīt grāmatu pārdošanu, kompaktdisku un DVD pārdošanu. Mēs varētu arī pārbaudīt koncertu, sporta pasākumu un festivālu apmeklējumu rekordus. Mēs varētu arī rūpīgi pārbaudīt tirgus izpēti skaitļus par auditorijas izvēli dažādām televīzijas programmām. Šāda skaitīšana neapšaubāmi mums daudz ko pateiktu. Grūtības var izrādīties tādas, ka paradoksālā kārtā tas mums pasaka pārāk daudz. Ja vien mēs nevaram vienoties par skaitli, par kuru kaut kas kļūst par populāro kultūru un zem kura tā ir tikai kultūra, mēs varētu atklāt, ka daudzu cilvēku plaši iecienītā vai ļoti iecienītā populārās kultūras definīcija ir praktiski nederīga. Neskatoties uz šo problēmu, ir skaidrs, ka jebkurai populārās kultūras definīcijai ir jāiekļauj kvantitatīvā dimensija. Šķiet, ka populārās kultūras to pieprasītu. Tomēr skaidrs ir arī tas, ka ar kvantitatīvu indeksu vien nepietiek, lai sniegtu adekvātu populārās kultūras definīciju. Šāda pētīšana gandrīz noteikti ietvertu "oficiāli sankcionēto" "augsto kultūru", kas grāmatu un ierakstu pārdošanas un auditorijas reitingu ziņā klasikas televīzijas dramatisācijām var pamatoti pretendēt uz "populāru" šajā ziņā".⁴⁵

⁴⁴ O'Brien, S., & Szeman, I. (2018). *Popular culture: a user's guide*. Langara College. P. 7.

⁴⁵ Storey, J. (2009). *Cultural theory and popular culture: an introduction*. Pearson Longman.

4.1. Transpersonu un homoseksuālu personu atveidojums populārajā kultūrā

Ontoloģiski dzimums tiek saprasts vairākos veidos, un katrs no tiem ietekmē pētījumu veidu, kas tiek veikts par noteiktu tēmu. Viedokļi svārstās no esenciālisma perspektīvas, kas sniedz dihotomu izpratni par indivīda fizisko dzimumu (vīrietis pret sievieti) kā bioloģisku faktu, kas nosaka viņa dzimumu (vīrišķais vai sievišķais), līdz postmodernam skatījumam, kurā dzimums tiek pasniegts kā mainīga, nedihotomiski sociāla konstrukcija.⁴⁶

Lai gan dzimumu atšķirības sakņojas bioloģijā, tas, kā mēs saprotam un īstenojam dzimumu, ir balstīts uz kultūru. Mēs uzskatām kultūru "kā procesu, kurā cilvēki cirkulē un cīnās par mūsu sociālās pieredzes, sociālo attiecību un līdz ar to arī mūsu pašu nozīmi". Mūsu uz patēriņu orientētajā, mediētājā sabiedrībā liela daļa no tā, kas tiek uzskatīts par svarīgu, bieži ir balstīts uz mediju iestāžu radītajiem un izplatītajiem stāstiem. Liela daļa no tā, ko auditorija zina un par ko rūpējas, ir balstīta uz attēliem, simboliem un stāstījumiem radio, televīzijā, filmās, mūzikā un citos plašsaziņas līdzekļos. To, kā indivīdi konstruē savu dzimtes identitāti, kā viņi saprot, ko nozīmē būt vīrietim, sievietei, melnādainam, baltajam, aziātiem, latīņamerikānim, indiānim — pat laukos vai pilsētā —, ir atkarīgs no tekstiem, ko mediji ražo auditorijai, kas arvien vairāk segmentēti pēc rases un dzimuma sociālajām konstrukcijām. Īsāk sakot, plašsaziņas līdzekļiem ir galvenā loma tajā, kas galu galā atspoguļo mūsu sociālo realitāti.⁴⁷

Kā vēsta Džoana Makintaira (*Joanna McIntyre*), Transpersonas ir marginalizēta kategorija, kurai realitātes televīzija ir piešķirusi redzamību, tomēr tā parasti netiek ņemta vērā novērojumos par minoritāšu grupām, kuras ar šo programmu palīdzību ir ieguvušas galveno pārstāvniecību. Kā piemēram, populāri Austrālijas realitātes TV šovi ir nodrošinājuši unikālu vietu neatradicionālu dzimtes identitāšu konstruktīvai atspoguļošanai. Attiecīgie Austrālijas realitātes televīzijas dalībnieki piedāvā dzimumu, kas ietver neskaidrības, tas ir, viņi demonstrē apzinātu dzimuma/dzimuma kategoriju sadalījuma izjaukšanu un izplūšanu.⁴⁸

⁴⁶ Krijnen, T. (2020). *Gender and Media*. The International Encyclopedia of Gender, Media, and Communication, pp. 1–9.

⁴⁷ Brooks, D. E., & Hébert, L. P. (2006). *Gender, race, and media representation*. *Handbook of gender and communication*, 16, pp. 297-317.

⁴⁸ McIntyre, J. (2017). *Transgender idol: Queer subjectivities and Australian reality TV*. *European Journal of Cultural Studies*, 20(1), pp. 87–103.

Kopš tās pirmsākumiem, televīzijas drāma kā žanrs cīnījās ar savu formu un identitāti, mainoties starp teātra un kino mantojumiem un centieniem, kā arī starp reālistisku un nenaturālistisku estētiku un stāstu struktūrām. Līdz ar pretkultūru balsīm un mākslinieciskās izteiksmes formām 20. gadsimta 60. un 70. gados, it īpaši Lielbritānijas kontekstā, televīzijas drāmas joprojām “nesakārtotā” forma kļuva par spēku, piedāvājot iespējas alternatīviem, rotaļīgāk transgresīviem naratīviem, tēliem un priekšnesumiem, nekā tas ir pieļaujams daudz labi iedibinātajās vispārējās filmas heteronormatīvajās paradigmās. Maikls Godarts (Michael N. Goddard) savā darbā “*Streaming intersectionality: Queer and trans television aesthetics in post-medium transformation. Critical Studies in Television*” norāda, ka mantojumā no agrākajiem 1960. gadu “nometnes” varonības piemēriem, ko Haslops klāstīja savā intervijā, īpaši ievērojama ir Pītera Vingarda (*Peter Wyngarde*) ikoniskā uzstāšanās krāšņā superslepenā Džeisona Kinga lomā, vispirms noziedzības apkarošanas ansambļa sastāvā S departamentā (“Department S” 1969–1973) un vēlāk jau kā galvenais varonis seriālā Džeisons Kings (“Jason King” 1971–1972), Vingarda varonis vienlaikus kļuva par nacionālo sirdsākīti un iezīmēja veidus, kādos tradicionālie priekšstati par britu vīrišķību tika sagrauti sešdesmitajos gados. Tikai nesēn redzot homoseksualitātes legalizāciju Apvienotajā Karalistē, attēlojot Džeisonu Kingu kā pusmūža geju, lai gan acīmredzamu iemeslu dēļ ne atklāti, ironija, ka tauta viņu pieņem gan kā “mājsaimnieču mīluli”, gan kā populāra asa sižeta seriāla varoni, nevar pazust. Kā tāds, Džeisona Kinga piemērs liecina par televīzijas plašākām iespējām kā nozīmīgu reprezentācijas telpu dzimuma un seksualitātes normu izjaukšanai gadu desmitiem pirms internetā izplatītās televīzijas parādīšanās.⁴⁹

Savā grāmatā “*Queer Youth and Media Cultures*” tās autors Kristofers Pulens (*Christopher Pullen*) atsaucas uz Amerikāņu LGBT aktīvistu Vito Russo (*Vito Russo*) pausto, ka *queer* dzīves attēlojums vēsturiskajā Holivudas kino lielā mērā veidojies no noliegšanas, neesamības un “citādo” jautājumiem, kas ir redzami pārāk feminizētos geju un pārmērīgi maskulinizētos lesbiešu arhetipos.⁵⁰

Neskatoties uz to, *queer* auditorijai ir bijušas vēsturiskas attiecības kino jomā, kur jautājumi par identifikāciju un aktīvu skatītāju iesaistīšanos ir piedāvājuši kultūras uzziņu modeļus un vietas, kas varētu būt agresīvas, acīmredzamas slēptā attēlojumā,

⁴⁹ Goddard, M. N., & Hogg, C. (2019). *Streaming intersectionality: Queer and trans television aesthetics in post-medium transformation*. *Critical Studies in Television*, 14(4), pp. 429–434.

⁵⁰ Pullen, C. (2014). *Queer Youth and Media Cultures*. Palgrave Macmillan. pp. 4–5.

definējot nometni vai *queer* jutīgumu. Turklāt subkultūras kino ir piedāvājis iespēju skaidrāk atspoguļot *queer* dzīves, kas redzamas “*New Queer Cinema*” izaugsmē, kur *queer* producenti un režisori ir izveidojuši jaunus skatīšanās veidus. Tajā pašā laikā televīzija ir arvien vairāk iesaistījies jaunu diskursu radīšanā, kas aptver *queer* dzīves, kas redzamas *queer* tēlos, kas parādās vispārējā drāmā un faktu programmēšanā. Pēdējā laikā ir pieaugusi plašsaziņas līdzekļu līdzdalība, kad dzimumu normas tiek apstrīdētas, izmantojot mijiedarbību un socializēšanos tiešsaistes pasaulē, kas ietver iespēju savienot pilsētu un lauku kopienas. Tomēr reprezentatīvās pasaules, ko mēs piedzīvojam vispārējā plašsaziņas līdzekļu kultūrā, liecina, ka dīvainā dzīve ir ierobežota.⁵¹

⁵¹ Pullen, C. (2014). *Queer Youth and Media Cultures*. Palgrave Macmillan. P. 5.

5. PĒTNIECĪBAS METODES

5.1. Naratīva analīze

Kā viena no pētniecības metodēm tiks izmantota naratīva analīze. Naratīva analīze palīdzēs labāk izprast seriāla sižetu un kontekstu no dzimtes reprezentācijas skatu punkta.

Ir diezgan grūti atrast terminu “naratīvs” un “naratīva pētījums” definīcijas, neskatoties uz to, ka kvalitatīvajos pētījumos šie termini tiek bieži lietoti. Kembridžas vārdnīca vārdu “naratīvs” (*narrative*) skaidro kā stāstu vai notikumu sērijas aprakstu.⁵² Grāmata “*Narrative Research: Reading, Analysis, and Interpretation*” savukārt atsaucas uz Vebstera vārdnīcas definīciju, kurā naratīvu definē kā “diskursu vai tā piemēru, kas paredzēts, lai attēlotu saistītu notikumu secību”. Stāstījuma pētījumi saskaņā ar šīs grāmatas definīciju attiecas uz jebkuru pētījumu, kurā tiek izmantoti vai analizēti stāstījuma materiāli. Datus var apkopot kā stāstu (dzīvesstāsts, kas sniegts intervijā vai literārā darbā) vai citā veidā (antropologa lauka piezīmes, kas savus novērojumus raksta kā stāstījumu vai personīgās vēstulēs). Tas var būt pētījuma objekts vai līdzeklis cita jautājuma izpētei. To var izmantot grupu salīdzināšanai, sociālu parādību vai vēstures perioda izziņāšanai vai personības izpētei. Šādu modeli var izmantot plaša spektra stāstījumu analīzei, sākot no literāriem darbiem līdz dienasgrāmatām un rakstītām autobiogrāfijām, sarunām vai intervijās iegūtiem mutvārdu dzīvesstāstiem. Protams, šādi pētījumi pieder vairākām disciplīnām: literatūrai, vēsturei, psiholoģijai, antropoloģijai utt.⁵³

Naratīvās izpētes ievērojamais pieaugums pēdējo desmitgažu laikā ir iemesls gan svinībām, gan piesardzībai. Izcils darbs ir veikts visdažādākajās jomās, un rezultāts ir bijis neparasts intelektuālās enerģijas un impulsa pieplūdums. Patiešām, dažu cilvēku skatījumā “stāstījuma pavērsiens” sociālajās zinātnēs atspoguļo ne mazāk kā paradigmatisks pārmaiņas domāšanā par cilvēka stāvokli un to, kā to vislabāk izpētīt. Tajā pašā laikā ir parādījušās zināmas bažas par to, ka naratīvā izpēte pārlietu paplašina savu sasniedzamību un tādējādi zaudē daļu no savas specifikas un vērtības kā domāšanas instruments. Satraucošāks ir uzskats, ka stāstījuma pavērsiens var būt

⁵² Cambridge Dictionary. (2022, November 2). *narrative*. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/narrative>

⁵³ Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R., & Zilber, T. (1998). *Narrative Research: Reading, Analysis and Interpretation*. SAGE Publications, Incorporated. P. 2.

nedaudz vairāk par intelektuālu iedomu šeit šodien, bet, visticamāk, rīt vairs nebūs. Tomēr, iespējams, visvairāk satraucošā ir iespēja, ka stāstījuma pavērsiens, it īpaši, ja tas tiek attiecināts uz pašizpratnes jomu, ir vienkārši nepareizi uztverts, tādējādi graužot pašus centienus, kurus tas, domājams, atbalsta.⁵⁴

5.2. Aktantu modelis

Aktantu modeļa pirmssākumi ir meklējami Padomju folklorista un zinātnieka Vladimira Propa sarakstītajā grāmatā “Tautas pasakas morfoloģija” (*Morphology of the Folktale*). Propa grāmata ir klasisks strukturālisma analīzes paraugs, kas pielietots pasaku krājumam ar mērķi aprakstīt slāvu tautas pasakas. Viņa mērķis bija ļoti zinātnisks: viņš vēlējās klasificēt slāvu pasaku formas pēc to sastāvdaļām un šo komponentu attiecībām savā starpā un kopumā. Izanalizējis 100 pasakas, viņš pamanīja, ka viens un tas pats varonis var veikt dažādas darbības un dažādi varoņi var veikt vienu un to pašu darbību. Dažām darbībām var būt atšķirīga nozīme atkarībā no tā, kad un kur stāstījumā tās notiek, savukārt citām vienmēr ir tāda pati nozīme. Pamatojoties uz to, Props nolēma, ka pasakas vissvarīgākā sastāvdaļa ir funkcija, ko varoņa darbība spēlē visā stāstā. Līdz ar to viņš izveidoja funkciju sarakstu, kurā funkcija tika saprasta kā varoņa darbība, kas definēta no tās nozīmes darbības virzienam.⁵⁵

Vēlāk lietuviešu izcelsmes franču semiologs Aļģirds Greimass (*Algirdas Julien Greimas*) ierosināja jaunu – aktantu modeli. Viņš pieņēma Propa darbu kā atskaites punktu, lai izstrādātu modeli visu naratīvo diskursu organizēšanas principu izpratnei. Greimass nošķīra diskursīvo līmeni (izrunu) un stāstījuma līmeni (izteikumu), starp naratīva stāstīšanas veidiem un pašu stāstījumu.⁵⁶ Izmantojot viņa modeli, darbību ir iespējams iedalīt sešās daļās jeb aktantos:

1. Subjekts (piemēram, Sprīdītis) ir tas, ko vēlas vai nevēlas savienot ar objektu
2. Objekts (piemēram, laimīgā zeme)
3. Sūtītājs (piemēram, pamāte) ir tas, kas rosina darbību

⁵⁴ Georgakopoulou, A., & De Fina, A. (2015). *Handbook Of Narrative Analysis*. John Wiley & Sons, Inc. P. 21.

⁵⁵ Czarniawska, B. (2004). *Structural analyses*. In B. Czarniawska *Structural analyses*. SAGE Publications, Ltd, pp.76-87.

⁵⁶ Turpat.

4. Saņēmējs (piemēram, karalis, princese, karaļnams) ir tas, kas no tā gūst labumu
5. Palīgs (piemēram, burvju stabule, burvju sprungulītis, burvju gredzens) palīdz izpildīt darbību
6. Pretinieks (velns, milzis, vecene) kavē darbības veikšanu.⁵⁷

Seši aktanti ir sadalīti trīs pretstatos, kurā katrs veido savu asi:

- vēlmju ass: iekļauts subjekts un objekts, kurā subjekts tiek virzīts objekta virzienā. Attiecību starp subjektu un objektu sauc par krustojumu. Atkarībā no tā, vai subjekts ir savienots ar objektu (piemēram, Sprīdītis vēlās atrast laimīgo zemi) vai nav savienots (piemēram, velns nozog princesi).
- Spēka ass: sastāv no palīga un pretinieka. Palīgs palīdz sasniegts vēlamo savienību starp subjektu un objektu, savukārt pretinieks kavē mērķa sasniegšanu.
- Pārraides ass jeb zināšanu ass: sastāv no sūtītāja un saņēmēja. Sūtītājs ir elements, kas prasa mijiedarbību starp subjektu un objektu (piemēram, pamāte izdzen Sprīdīti no mājām, tādēļ viņš dodas atrast laimīgo zemi). Saņēmējs ir iemesls, kura dēļ tiek veiktas darbības, lai izpildītu uzdevumu. Vienkārši izsakoties, saņēmējs tiek definēts kā elements, kas gūst labumu no subjekta un objekta attiecību realizācijas.⁵⁸

5.3. Fokusgrupas intervija

Kā otrā no pētniecības metodēm šajā darbā tiks izmantota fokusgrupas intervija. Par fokusgrupas intervijas izveides tēvu tiek uzskatīts amerikāņu sociologs Roberts Mertons (*Robert King Merton*), savukārt pirmais fokusa grupu pētījumu piemērs ir Pola Lazarsfelda (*Paul Lazarsfeld*) un Roberta Mertona darbs Kolumbijas universitātē 1941. gadā, kad viņi pārbaudīja cilvēku reakciju uz kara laika radio raidījumiem. Pēc kara Mertons un divi viņa skolēni Patrīcija Kendala (*Patricia Kendall*) un Mārdžorija Fiske (*Marjorie Fiske*) uzrakstīja ietekmīgu grāmatu par fokusa grupām, kas kopš tā laika ir vairākas reizes pārpublicēta.⁵⁹

⁵⁷ Hébert, L. (2020). *An Introduction to Applied Semiotics*. Routledge. pp. 80–81.

⁵⁸ Turpat.

⁵⁹ Puchta, C., & Potter, J. (2004). *Focus groups and interaction*. In C. Puchta, & J. Potter Focus groups and interaction. SAGE Publications Ltd, pp. 2-24.

Laikā no 1950. līdz 1980. gadam fokusa grupas ārpus tirgus izpētes jomas bija reti sastopamas. Mērtonu un Lazarsfeldu arvien vairāk piesaistīja aptaujas pētījumi un attālinājās no fokusa grupas, lai gan tika izveidota tieša saikne starp tirgus izpēti un fokusa grupām, jo Lazarsfelds bieži izmantoja mārketinga projektus, lai finansētu savu akadēmisko pētījumu. Tomēr pāreju uz mārketingu noteica arī pielietojums, ko tirgus pētnieki paši radīja fokusa grupām. Viņi bieži atsaucās uz fokusa grupām kā grupu dziļajām intervijām. Šī alternatīvā nosaukuma dziļums iezīmē psihoanalītiskās teorijas iesaistīšanos notiekošā izpratnē, un jo īpaši slēptos, neapzinātos motīvus, kas slēpjas aiz dažādu produktu patēriņa.⁶⁰

Ir ļoti svarīgi, lai fokusa grupu pētījumi būtu ietverti dažos teorētiskos rāmjos. Pētnieku pienākums ir radīt “teorētiski pārlicinošus stāstus”, sniedzot spēcīgu pamatojumu saviem fokusa grupu pētījumiem, pamatojoties uz apzinātām zināšanām par teorētisko ietvaru. Teorētiskais ietvars veidos mūsu pētījuma jautājumu un veicinās mūsu metodes izvēli un datu interpretāciju. Ir svarīgi, lai fokusa grupu pētnieki labi izprastu teorētisko nostāju, lai viņi varētu “interpretēt datus saprātīgi un ar ieskatu, nevis vienkārši interpretēt datus, ņemot vērā aizspriedumus un aizspriedumus, tādējādi potenciāli radot neapmierinošu vai nepiemērotu izpratni interesējošo fenomenu.”⁶¹

Fokusa grupu izmantošanu var diferencēt atbilstoši vēlamajam rezultātam un pētījuma jautājuma veidam. Fokusa grupas var būt autonomas vai izmantot kā papildinājumu citām pētniecības metodēm, piemēram, individuālajām intervijām, dalībnieku novērošanai, aptaujām vai eksperimentiem. Saskaņā ar Sju Vilkinsones (*Sue Wilkinson*) teikto, divi visizplatītākie pētījumu modeļi ietver fokusa grupu izmantošanu sākotnējā izpētes vai hipotēžu ģenerēšanas fāzē un pēdējā pēcpārbaudes fāzē, kurā tiek izmantoti analīzes izpētes aspekti.⁶²

Fokusa grupu intervijām parasti ir piecas īpašības vai iezīmes. Šīs īpašības attiecas uz fokusa grupas sastāvdaļām:

1. neliela cilvēku grupa
2. piemīt noteiktas īpašības
3. sniedz kvalitatīvus datus

⁶⁰ Puchta, C., & Potter, J. (2004). *Focus groups and interaction*. In C. Puchta, & J. Potter Focus groups and interaction. SAGE Publications Ltd, pp. 2-24.

⁶¹ Liamputtong, P. (2011). *Focus group methodology: theory and ethics*. In P. Liamputtong Focus group methodology: Theory and ethics. SAGE Publications Ltd, pp. 15-30.

⁶² Puchta, C., & Potter, J. (2004). *Focus groups and interaction*. In C. Puchta, & J. Potter Focus groups and interaction. SAGE Publications Ltd, pp. 2-24.

4. notiek mērķtiecīga diskusija
5. mērķis ir palīdzēt izprast interesējošo tēmu.

Citu veidu grupu procesiem, ko izmanto cilvēku pakalpojumos (delfiskā, prāta vētra, nominālā, plānošanas, terapeitiskā, jutīguma, padomdevēja utt.), arī var būt viena vai vairākas no šīm iezīmēm, bet ne tādā pašā kombinācijā kā fokusa grupu intervijām.⁶³

Tāpat fokusgrupas ir iespējams iedalīt septiņos veidos:

1. Viena fokusa grupa
2. Mini fokusa grupa
3. Divvirzienu fokusa grupa
4. Divu moderatoru fokusa grupa
5. Savstarpēji duelējošu moderatoru fokusa grupa (*Dueling Moderator Focus Group*)
6. Respondents kā moderators fokusa grupā
7. Attālinātā fokusa grupa.⁶⁴

5.4. Pētījuma plāns

Tā kā šī bakalaura darba mērķis ir noskaidrot vai netradicionālo varoņu esamība plašsaziņas telpā atstāj ietekmi uz to ko jaunieši domā par šādiem cilvēkiem gan seriālos, gan reālajā dzīvē, izpētes veikšanai tiks izmantotas divas pētniecības metodes – naratīva analīze un fokusgrupas intervija.

Lai uzzinātu vairāk informāciju par pētāmo seriālu, kā arī tā varoņiem, sākotnēji tiks veikta “Netflix” seriāla “*Heartstopper*” pirmās sezonas astoņu sēriju naratīva aktantu modeļa analīze. Veicot šo analīzi tiks pētīta dzimumu un netradicionālo varoņu reprezentācija, kā arī ar šāda veida varoņiem saistītie stereotipi, kuri tiek atainoti skatītājiem. Tā kā konteksts katrā sērijā var mainīties un fokusēties no viena varoņa uz otru, galvenais aktantu modelis tiks veidots pēc konkrētās sērijas mērķa un jēgas. Ar aktantu modeļa palīdzību tiks pētīts, kādas seksuālās orientācijas un dzimumu reprezentācijas, ka arī kādi stereotipi tiek nodoti izmantojot šo seriālu.

Lai noskaidrotu jauniešu domas par šāda veida seriāliem un viņu attieksmi pret netradicionāla dzimuma un seksualitātes cilvēkiem gan seriālos, gan reālajā dzīvē, tiks

⁶³ Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2015). *Focus groups: a practical guide for applied research* (5th ed.). Sage. P. 32.

⁶⁴ Communications for Research. (2021). *What are the Different Types of Focus Groups?* <https://www.cfrinc.net/cfrblog/what-are-the-different-types-of-focus-groups>

veiktas trīs fokusgrupas intervijas ar jauniešiem vecumā no 18 līdz 25 gadiem. Visu trīs fokusgrupu dalībniekiem, lai noskaidrotu interviju dalībnieku domas par šo tēmu, tai skaitā par pirmajiem iespaidiem par seriālu “*Heartstopper*”, tiks uzdoti vairāki jautājumi. Tāpat, lai būtu iespējams pārliecināties, ka visi interviju dalībnieki ir iepazīstināti ar seriālu, intervijas laikā tiks atskaņota viena seriāla sērija. Tā kā temats par dzimumu un seksuālo orientāciju ir sensitīvs un ne vienmēr cilvēki jūtas droši atklāt savas domas par šādiem jautājumiem svešiniekiem, fokusgrupu interviju dalībnieki tiks meklēti izmantojot sociālo platformu *Facebook* un interviju grupas tiks veidotas pēc mini fokusgrupas modeļa – četri līdz pieci cilvēki grupā. Lai paši dalībnieki grupā justos ērtāk un drošāk apspriest sensitīvos jautājumus, cilvēkiem, kuri atsauksies aicinājumam piedalīties, tiks piedāvāts vai viņi justos ērtāk apspriest jautājumus savu draugu vai svešinieku lokā. Gadījumā, ja jaunieši izvēlēšies savu draugu loku, dalībniekam tiks lūgts izveidot fokusgrupu no savu draugu un paziņu loka. Ja jaunieši izvēlēšies apspriest jautājumus svešinieku lokā, autore – fokusgrupu interviju moderatore – sakomplektēs grupu no šādiem cilvēkiem.

6. EMPĪRISKĀ DAĻA

6.1. *Netflix* seriāls “*Heartstopper*”

Interneta straumēšanas serviss *Netflix* savā filmu un seriālu klāstā piedāvā ne tikai citu kompāniju ražotās filmas un seriālus, bet arī oriģinālsaturu. Viens no šādiem *Netflix* oriģinālseriāliem ir seriāls “*Heartstopper*”, kurš ir veidots pēc angļu autores un ilustratores Alises Osemanes (*Alice Oseman*) tāda paša nosaukuma komiksiem.

Seriāla darbība seko Čārlijam Springam (*Charlie Spring*). Čārlijs ir skolēns, kurš ir atklāti gejs un ir iemīlējies savā skolas biedrā Nikā Nelsonā (*Nick Nelson*). Seriāla gaitā atklājās, ka arī Nikam ir jūtas pret Čārliju, taču viņš saprot, ka identificē sevi kā biseksuāli. Tāpat, seriāla laikā, skatītāji tiek iepazīstināti arī ar Čārlija draugiem Ellu (*Elle*), kura ir transpersona, un Tao (*Tao*), pret kuru Ellai ir romantiskas jūtas, kā arī Ellas skolas biedrenēm Taru (*Tara*) un Dārsiju (*Darcy*), kuras ir lesbietes.

Uz darba tapšanas brīdi, seriālam “*Heartstopper*” ir izlaista viena sezona ar astoņām sērijām, kuras tiks apskatītas šajā darbā izmantojot Greimasa aktantu modeli.

6.1.1. Seriāla pirmās sērijas naratīva analīze

Seriāla “*Heartstopper*” pirmajās sērijas naratīvs iepazīstināta skatītājus ar seriāla varoņiem un seriāla galvenā varoņa Čārlija šī brīža dzīves situāciju.

Veicot naratīva analīzi, tika izdalītas sešas aktantu modeļa pozīcijas. (sk. pielikumu 1) Šajā sērijā kā **subjekts** tika izvirzīts Čārlijs Springs, kurš jaunā mācību gada sākumā vienā no mācību priekšmetiem tiek sasēdināts kopā ar Niku Nelsonu jeb **objektu**. Pēc iepazīšanās ar Niku, Čārlijs saprot, ka viņā rodas jūtas pret viņu, tādēļ, kā **sūtītājs** jeb tas kurš ierosina darbību šajā situācijā tiek izvirzītas Čārlija jūtas pret Niku Nelsonu.

Šajā sērijā iepazīstam arī Čārlija skolas biedru Benu Houpu (*Ben Hope*), kurš itkā ir Čārlija puisis. Kā vēlāk norāda pats Čārlijs, Bens vienmēr domā tikai par sevi un to ko grib viņš, bet nekad par to, kā jūtās vai ko grib Čārlijs. Sērijas gaitā tiek parādīts, ka Bens ir gatavs satīties ar Čārliju tikai tad kad neviens nav apkārt un, ja Bens satiek Čārliju citu cilvēku klātbūtnē, viņš izliekas ka nepazīst viņu. Tāpat, Čārlijs novēro to, ka Bens publiski ir attiecībās ar kādu meiteni. Šāda attieksme Čārliju ļoti sāpina. Šīs sērijas kontekstā kā **pretinieks** tiek izvirzītas Čārlija attiecības ar Benu Houpu, jo tās kavē savienību starp subjektu un objektu – Čārliju un Niku. Pirmajā sērijā arī tiek

minēta Čārlija un viņa draugu kopīgā draudzene Ella, kura, kā atklāj Čārlija draugs Tao, tika diskriminēta skolā, līdz brīdim, kad viņa tika pārcelta uz meiteņu skolu, dodot ieskatu, ka Ella ir transpersona.

Esot grūtā situācijā, kur Čārlijs nesaprot kā rīkoties ar viņa attiecībām ar Benu, viņam palīgā nāk mākslas skolotājs sniedzot padomus. Tāpat ar savu attieksmi un jautājumiem Čārlija māsa Viktorija jeb Torija (*Tori*) palīdz Čārlijam saprast, ka viņš ir pieņēmis pareizo lēmumu izšķīroties no Bena un palīdz saprast to, ka viņš vēlētos attiecības ar kādu, kurš ir līdzīgs Nikam, tādēļ kā **palīgs** šīs sērijas kontekstā tiek izvirzīta Torija un skolotājs.

6.1.2. Seriāla otrās sērijas naratīva analīze

Otrajā sērijā ir iespējams novērot divus paralēlus skatu punktus. Pirmais skatu punkts tiek parādīts no Nika puses. Viņš aplūko Čārlija bildes un pārdomā visu, ko ir pieredzējis saistībā ar Čārliju. No šī skatu punkta, šīs sērijas **subjekts** ir Niks Nelsons. Pārdomājot savas attiecības ar Čārliju, viņu sāpina citu skolas biedru un Bena attieksme pret Čārliju, tādēļ šīs attieksmes tiek izvirzītas kā **sūtītājs**. Kā **objekts** šajā skatupunktā tiek noteikts pats Čārlijs. No Nika jeb subjekta darbības ieguvējs jeb **saņēmējs** būs Čārlijs. Šajā sērijā Niks pavada daudz laika kopā ar Čārliju. To pamana viņa mamma, kura izsaka savu komentāru, ka, Čārlijs ir citādāks nekā visi pārējie Nika draugi un esot kopā ar Čārliju Niks izturas vairāk kā viņš pats. Tas Nikam liek aizdomāties par pozitīvo viņa attiecībās ar Čārliju, tādēļ šī skatu punkta **palīgs** šajā gadījumā ir Nika mamma. Šīs sērijas laikā ir iespējams arī novērot to, ka Niks sāk apzināties, ka viņam varētu būt ne tikai draudzīgas, bet arī romantiskas jūtas pret Čārliju. Tā kā līdzšinējais seriāla naratīvs liek noprast, ka Niks ir heteroseksuāls jauniešs, ir redzams, ka viņu biedē šīs pēkšņās, iespējami romantiskās jūtas. Šī iemesla dēļ kā **pretinieks** savienībai starp subjektu un objektu tiek izvirzītas Nika romantiskās jūtas pret Čārliju. (sk. pielikumu 2)

“*Heartstopper*” otrajā sērijā ir novērojams arī Čārlija draudzenes Ellas skatu punkts. Viņa šajā skolas semestrī ir uzsākusi mācības jaunā – meiteņu skolā dēļ savas transformācijas no puisa par meiteni. No šī skatu punkta Ella ir **subjekts**. Tā kā jau ir pagājis kāds laiks jaunajā mācību gadā, bet Ella nav vēl ne ar vienu sadraudzējusies, Ellas skolotāja – **sūtītājs**, mudina Ellu sadraudzēties ar kādu no skolas meitenēm. Šajā situācijā kā **objekts** tiek izvirzīti draugi jaunajā skolā. No šī skatu punkta, **saņēmējs**

jeb ieguvējs ir pati Ella, taču tas kas liedz Ellai sadraudzēties ar pārējām meitenēm – **pretinieks** – ir Ellas bailes no cilvēku nosodījuma par viņas transformāciju no puīša par meiteni, tā kā viņa to bija pieredzējusi vecajā skolā. Šajā situācijā kā **palīgs** tiek izvirzīta Ellas klases biedrene Tara, kura uzaicina Ellu sēdēt ar viņu kopā pusdienās, tādējādi uzsākot draudzību. (sk. pielikumu 3)

6.1.3. Seriāla trešās sērijas naratīva analīze

Seriāla trešās sērijas darbība galvenokārt norisinās kāda Nika klases biedra dzimšanas dienas ballītē. Niks uz šo ballīti ir uzaicinājis arī Čārliju. Šajā situācijā **subjekts** ir Niks Nelsons. Tā kā Niks sāk apzināties to, ka viņam parādās romantiskas jūtas pret Čārliju, kas šajā gadījumā ir **sūtītājs**, tad **objekts** šajā sērijā ir Čārlijs Springs. Niks ballītē satiek savu senu draudzeni, Ellas klasesbiedreni, Taru, kura atklāj Nikam ka ir lesbiete un ir attiecībās ar Dārsiju. Šī informācija liek Nikam uz savu situāciju un jūtām pret Čārliju paskatīties citādāk, jo viņš redz reālu piemēru dzīvē – divas lesbietes, kuras ir attiecībās un publiski šajā ballītē izrāda jūtas viena pret otru. Šī iemesla dēļ Taras attiecības ar Dārsiju šajā sērijā ir **palīgs**, kas mudina Niku sekot savām jūtām pret Čārliju. Sērijā ir iespējams arī novērot Nika draugu negatīvo attieksmi pret Čārliju. Nika draugi arī cenšas savest kopā Niku ar Taru, jo viņi abi, reiz, pirms vairākiem gadiem, kādā ballītē ir bučojušies. Šajā sērijā **pretinieks**, kurš kavē savienību starp subjektu un objektu jeb Niku un Čārliju ir Nika draugi. (sk. pielikumu 4)

6.1.4. Seriāla ceturtais sērijas naratīva analīze

Seriāla “*Heartstopper*” ceturtais sērija ir par to, ka Niks vēlas paturēt savas romantiskās jūtas un viņa romantiskās attiecības ar Čārliju kā noslēpumu no visiem. Šīs sērijas **subjekts** ir Niks Nelsons un **objekts** ir Čārlijs Springs. Kā **sūtītāju** šajā sērijā ir iespējams definēt Nika jūtas pret Čārliju. Kā **saņēmējs** jeb labuma ieguvējs šajā situācijā ir pats Niks. Tā kā sērijas sākumā Niks lūdz Čārlijam paturēt attiecības kā noslēpumu, jo viņš nav vēl līdz galam izpratis savu seksualitāti, kā **pretinieku** ir iespējams noteikt Nika apjukumu par savu seksualitāti. Sērijas darbība notiek ap regbiju un tuvojošos regbija sacensībām, kurās Čārlijam jāpiedalās kā spēlētājam, nevis rezervistam, kā viņš to ir pieradis darīt savu praktisko iemaņu un fiziskās uzbūves dēļ. Šīs spēles laikā Čārlijs tiek savainots. Ir redzams, ka Niks vēlas iet un pārliecināties vai ar viņu viss ir kārtībā un palīdzēt, taču tajā brīdī viņš atceras iepriekšējo sarunu ar

Čārliju par viņu attiecību turēšanu noslēpumā. Tā kā šis ir moments, kurš mudina viņu doties pie Čārlija visu cilvēku priekšā un palīdz vairāk nostiprināt izpratni par savu seksualitāti, Čārlija trauma regbija laukumā ir definējams kā **palīgs**. Sērijas beigās Nika draudzene Imodžena (*Imogen*) uzaicina viņu uz randiņu, kam viņš piekrīt un Ella un Tao redz šo brīdi. (sk. pielikumu 5)

6.1.5. Seriāla piektās sērijas naratīva analīze

Seriāla piektā sērija ir par Čārlija – **subjekta** – dzimšanas dienu. Viņš uzaicina Niku (**objektu**) kopā ar viņa draugiem svinēt savu dzimšanas dienu boulingā sestdienā, kam Niks piekrīt. Šajā situācijā, kā **sūtītāju** ir iespējams definēt Čārlija jūtas pret Niku, savukārt **saņēmējs** ir Čārlijs Springs. Vēlāk Nika draugi atgādina viņam, ka viņam ir norunāts randiņš ar Imodženu (*Imogen*) sestdienā un Niks par to jūtas ļoti neērti, jo nevēlas doties uz randiņu ar viņu, bet gan uz Čārlija dzimšanas dienas ballīti. Šeit kā **palīgs** ir definējama Nika sirdsapziņa par to, ka viņš nerīkosies pareizi dodoties uz randiņu ar Imodženu. Tāpat šajā situācijā Nikam to palīdz saprast arī viņa mamma, tādēļ arī viņa ir definējama kā **palīgs**. Čārlija ballītē Tao sarunā ar Ellu uzstāj, ka Čārlijam ir jāzina par Nika norunāto randiņu ar Imodženu, tādēļ viņš dodas viņu brīdināt un ļoti apbēdina Čārliju. Šī iemesla dēļ, kā **pretinieks** šajā sērijā tiek definēts Nika randiņš ar Imodženu. Ballītē Niks noklausās Tao sarunu ar Čārliju par viņa randiņu un to, ka Čārlijam nevajadzētu draudzēties ar Niku, jo viņš viņu tikai sāpinās. Vēlāk sarunā divatā ar Čārliju Niks paskaidro situāciju un apsola, ka labos visu. Niks beigās pārceļ randiņu ar Imodženu uz svētdienu un paliek svinēt Čārlija dzimšanas dienu. Kad nākamajā dienā Niks satiekas ar Imodženu, viņi izrunājas un nonāk pie abpusējas sapratnes, ka viņi nevar būt kopā. Šajā sērijā skatītāji tiek iepazīstināti arī ar informāciju, ka Ellai sāk parādīties jūtas pret Tao. (sk. pielikums 6)

6.1.6. Seriāla sestās sērijas naratīva analīze

Sestās sērijas darbība galvenokārt tiek centrēta ap Taru un Dārsiju. Šajā sērijā skatītāji tiek iepazīstināti ar viņu skatu punktu. Šajā gadījumā, pēc aktantu modeļa, **subjekts** ir Tara un **objekts** ir Dārsija, savukārt **sūtītājs** ir Taras jūtas pret Dārsiju. Kā **saņēmēju** no šī skatu punkta ir iespējams definēt Taru. Šajā sērijā tiek parādīts tas, ka Dārsija pārdzīvo par to, ka citas skolas meitenes Taras skolā saka nejaukas lietas par to ka viņa ir lesbiete, kā arī par viņas attiecībām ar Dārsiju. Kā **pretinieku** no šī skatu

punkta ir iespējams definēt Taras skolas biedreņu attieksmi pret viņas seksualitāti. Pārvarēt šos emocionāli grūtos brīžus Tarai palīdz Dārsija, tādēļ viņa ir definējama kā **palīgs**. (sk. pielikums 7)

Tāpat, šajā sērijā tiek turpināts arī stāsts par Niku un Čārliju. Lai labāk saprastu savu seksuālo identitāti, Niks meklē internetā informāciju par biseksuāļiem. No šī skatu punkta, Niks ir **subjekts**. Tā kā viņš vēl joprojām mēģina līdz galam izprast savas jūtas pret Čārliju, kā **objekts** tiek definēts Čārlijs, taču kā **sūtītājs** tiek definētas Nika jūtas pret Čārliju. Šajā situācijā **saņēmējs** ir Niks Nelsons. Tā kā Nika attiecības ar Čārliju nevar attīstīties, kamēr Niks nav sapratis pats sevi un savu seksualitāti, kā **pretinieku** ir iespējams definēt tieši Nika apjukumu par savu seksualitāti. Savā ceļā uz sevis izprašanu, Niks pavada laiku kopā ar Taru un Dārsiju, iztaujājot viņas par dažādiem jautājumiem. Tas palīdz viņam nonākt pie gala secinājuma, ka viņš ir biseksuālis. Kā **palīgs** no šī skatu punkta ir iespējams definēt Taru un Dārsiju. (sk. pielikums 8)

Kā vēl vienu no skatu punktiem ir iespējams aplūkot Ellas (**subjekts**) skatu punktu. Šajā gadījumā **objekts** ir Tao un **sūtītājs** ir Ellas jūtas pret Tao. Tara un Dārsija ir pamanījušas Ellas jūtas pret Tao, tādēļ kopā ar Niku un Čārliju viņi izplāno noorganizēt trīskāršo randiņu Ellai un Tao par to nezinot. Tā kā viņi cenšas palīdzēt attīstīties Ellas attiecībām, kā **palīgs** ir iespējams definēt Taru, Dārsiju, Čārliju un Niku. Diemžēl, tā kā neilgā laika posmā Ellas dzīvē ir notikušas lielas pārmaiņas (kļūšana par meiteni), viņa norāda draugiem, ka nevēlās mainīt to kādas ir viņas šī brīža attiecības ar Tao. Šajā gadījumā kā **pretinieku** ir iespējams definēt Ellas bailes no pārmaiņām. (sk. Pielikums 9)

6.1.7. Seriāla septītās sērijas naratīva analīze

Seriāla septītā sērija vēsta par Nika draugu grupas kopīgu kino apmeklējumu, uz kuru Niks uzaicina arī Čārliju. Sākotnēji, kā norāda Niks, pasākumā nebija paredzēts piedalīties vienam no Nika draugu grupas puīšiem – Harijam (*Harry*), kurš vienmēr apceļ un slikti izturas pret Čārliju. Šajā sērijā kā **subjekts** un **saņēmējs** tiek definēts Čārlijs Springs, kā **objekts** – Niks Nelsons un kā **sūtītāju** ir iespējams norādīt Čārlija jūtas pret Niku. Ierodoties kino teātrī, abi jaunieši konstatē, ka Harijs tomēr ir ieradies uz kopīgo pasākumu. Pēc filmas, Harijs ņirgājoties par Čārliju uzdod viņam visādus neērtus jautājumus saistībā ar viņa seksualitāti. Lai izbēgtu no šīs situācijas, Čārlijs dodas mājās, taču, pēc Čārlija aiziešanas, Niks sakaujas ar Hariju par to, cik neērti

Harijs lika justies Čārlijam. Nākamajā dienā Čārlijs redz kautiņa sekas un jūtas ļoti slikti par to, ka Niks ir kāvies ar saviem draugiem viņa dēļ. Niks viņu mierina, ka viņam nepatīk tas kā viņa draugi izturas un ir noguris no viņu attieksmes pret Čārliju, tāpēc Čārlijam nebūtu par to jāuztraucas. Nika iedrošinājumu par labu viņa attiecībām ar Čārliju šajā situācijā var definēt kā **palīgu**. Tā kā Čārlijs nevēlas, pēc savām domām, bojāt Nika dzīvi un līdz galam nenotic Nika vārdiem, viņā rodas doma, ka, iespējams, labāk būtu šķirties no Nika. Šīs sērijas kontekstā kā **pretinieku** ir iespējams definēt Čārlija domas par to, ka viņa attiecības ar Niku negatīvi ietekmē Nika dzīvi. (sk. pielikums 10)

6.1.8. Seriāla astotās sērijas naratīva analīze

Seriāla “Heartstopper” astotās sērijas naratīvs skatītājiem vēsta par sporta dienu. Čārlijs vēl joprojām uzskata ka neiederas Nika dzīvē, savukārt Niks nesaprot kāpēc Čārlijs ar vien vairāk distancējas no viņa. Šajā sērijā kā **subjektu** un **saņēmēju** ir iespējams definēt Čārliju Springu, kā **objektu** – Niku Nelsonu un kā **sūtītāju** – Čārlija jūtas pret Niku. Lai uzzinātu vairāk par to, kāpēc Čārlijs tik dīvaini izturas, Niks dodas parunāt ar Tao. Sarunā abi puīši nonāk pie secinājuma, ka Čārlija distancēšanās no Nika varētu būt dēļ tā, ka Niks nav gatavs publiski atzīt savu seksualitāti. Tā kā Čārlija un Nika attiecības no Čārlija skatu punkta nopietni negatīvi ietekmē arī Nika kautiņš ar viņa draugiem, kā **pretinieku** ir iespējams definēt Čārlija domas par to, ka viņa attiecības ar Niku negatīvi ietekmē Nika dzīvi. Sporta dienas laikā, Čārlijs izvairās no Nika un regbija spēles laikā Niks saprot, ka nevēlas pazaudēt Čārliju un dodas prom no spēles laukuma lai parunātu ar Čārliju. Sarunā viņš apliecina Čārlijam, ka viņa dzīve ir tikai un vienīgi labāka no tā ka Čārlijs ir tajā, kā arī viņu neuztrauc ko par to domā viņa draugi, jo tas viss ir tā vērts lai būtu kopā ar Čārliju. Vēlāk Niks ar Čārliju dodas uz randiņu, kura laikā Niks pasaka Čārlijam, ka ir gatavs publiski atzīt savas jūtas pret viņu. Šajā situācijā gan Nika iedrošinājums par Čārlija pozitīvo ietekmi uz Nika dzīvi, gan Nika gatavība publiski atzīt savu seksualitāti ir **palīgs**. (sk. pielikums 11)

6.2. Seriāla pirmās sezonas naratīvu apkopojums

Aplūkojot seriālu “Heartstopper” kopumā ir iespējams izdalīt četrus stāstus, kuri paralēli attīstās seriāla laikā:

1. Čārlija un Nika mīlas stāsts,

2. Taras un Dārsijas mīlas stāsts,
3. Ellas kā transpersonas ceļš uz iekļaušanos sabiedrībā,
4. Ellas un Tao mīlas stāsts.

Pirmajos trīs stāstos ir iespējams novērot tādas ļoti stereotipiskas problēmas ar netradicionālu dzimti vai seksuālo orientāciju apveltītu cilvēku dzīvēs, kuras var arī definēt kā **pretniekus** šajos stāstos, kā apkārtējo nosodījums un nejauka un diskriminējoša attieksme pret šādiem cilvēkiem. Tāpat ir arī iespējams novērot bailes, kuras rodas šiem netradicionālajiem cilvēkiem saistībā ar viņu dzimumu identitāti un seksuālo orientāciju, apzinoties apkārtējo cilvēku iespējamo negatīvo attieksmi. Kā redzams šī seriāla naratīvā, šīs bailes bieži vien negatīvi iespaido šo cilvēku dzīvi un attiecības, gan draudzīgās, gan romantiskās, ar citiem cilvēkiem, kā arī kavē un liek šķēršļus šo cilvēku iespējām uz laimīgu dzīvi. Tāpat, aplūkojot pirmās sērijas naratīvu, ir iespējams novērot attiecības starp Benu un Čārliju, kurās Bens veido sev dubultu dzīvi, publiski sevi attēlojot kā parastu heteroseksuālu puisi ar draudzeni, taču slepus tiekoties ar Čārliju, tādējādi viņu sāpinot.

Aplūkojot ceturto stāstu, seriālā tiek attēlotas grūtības, ar kurām saskarās transpersonas, kad notiek viņu fiziskā transformācija. Kā redzams, Ella ir piedzīvojusi ļoti lielas pārmaiņas savā dzīvē. Lai arī viņai ir jūtas pret Tao, atklāt šīs jūtas nozīmētu radīt vēl vairāk pārmaiņas viņas dzīvē. Ir iespējams, un kā arī liek noprast seriāla naratīvs, ja Ella atklātu savas jūtas, iznākums būtu pozitīvs, jo arī Tao sāk rasties jūtas pret Ellu, taču, tik pat labi, jūtu atklāšana var nebeigties tik veiksmīgi un šajā procesā viņa var zaudēt vienu no trijiem saviem vistuvākajiem draugiem, kuri arī ir viņas vislielākā atbalsta sistēma pārejas procesā.

Ievērojot aktantu modeli, katrā no stāstiem sērijās ir iespējams izdalīt **palīgus**. Lai gan dažos no aplūkotajiem modeļiem kā palīgu ir iespējams definēt varoņu jūtas un emocijas, citos ir iespējams arī definēt konkrētus varoņus, kuri palīdz konkrētā skatu punkta subjektiem saņemt nepieciešamo atbalstu mērķa sasniegšanai. Seriālā *“Heartstopper”* kā pozitīvais atbalsts tiek attēloti kā draugi un ģimenes locekļi, tā arī skolotāji, kas atstāj pozitīvu iespaidu uz varoņu domām un lēmumiem.

6.3. Fokusgrupu intervijas

Lai būtu iespējams labāk saprast jauniešu attieksmi pret netradicionāla dzimuma vai netradicionālas seksuālās orientācijas cilvēkiem, tika veiktas fokusgrupu

intervijas. Tā kā temats par dzimumu un seksualitāti ir diezgan sensitīvs, lai fokusgrupu dalībnieki justos ērtāk paust savu viedokli par šiem jautājumiem, tika nolemts veidot fokusgrupas pēc mini fokusgrupu modeļa, kur vienā grupā nebūtu vairāk kā četri vai pieci cilvēki.

Lai mēģinātu uzzināt informāciju no interviju dalībniekiem, tika izvirzīti astoņi intervijas jautājumi, kā arī, lai pārliecinātos par to, vai seriāla “*Heartstopper*” noskatīšanās kaut kādā veidā ietekmē jauniešu domas, tika nolemts intervijas laikā atskaņot vienu seriāla sēriju – pirmo sēriju.

Trīs fokusgrupu intervijās piedalījās katrā pa četriem dalībniekiem. Pirms intervijām, visi fokusgrupu dalībnieki apliecināja, ka nav redzējuši seriālu “*Heartstopper*”. Intervijas dalībnieku ērtībai, visas intervijas norisinājās attālināti ar video zvana palīdzību interneta platformā *Zoom*.

Uz aicinājumu piedalīties fokusgrupas intervijā, kā pirmie atsaucās četri jaunieši – Gunita (22 gadi), Eduards (22 gadi), Linda (22 gadi) un Rihards (23 gadi), kuri lūdza nenorādīt savus uzvārdus. Intervija noritēja aptuveni vienu stundu. Tā kā grupas dalībnieki savā starpā bija pazīstami, tad jutās droši un atbildēja uz visiem uzdotajiem jautājumiem, nebaidoties paust savu viedokli.

Aicinājumam piedalīties otrajā fokusgrupas intervijā pieteicās četri jaunieši – Viktorija (25 gadi), Māris (25 gadi), Samanta (25 gadi) un Renārs (24 gadi). Visi jaunieši, tāpat kā iepriekšējā fokusgrupas intervijā, lūdza nenorādīt savus uzvārdus. Arī šīs grupas dalībnieki savā starpā iepriekš bija pazīstami, tādēļ tas veicināja papildus komfortu droši izteikt savu viedokli un piedalīties diskusijās. Intervija noritēja nedaudz vairāk kā vienu stundu *Zoom* platformā.

Arī uz trešās fokusgrupas interviju pieteicās četri jaunieši – Dāvis (25 gadi), Ansis (25 gadi), Arnetā (24 gadi) un Velta (25 gadi), kuri nevēlējās atklāt savus uzvārdus. Jaunieši savā starpā bija daļēji pazīstami, tādēļ tika novērota neliela kautrība viņu starpā, taču tik un tā jaunieši izteica savus viedokļus. Intervija norisinājās aptuveni vienu stundu.

6.3.1. Interviju apkopojums

Lai iesāktu sarunu un noskaidrotu intervijas dalībnieku domas, intervējamajiem tika uzdots jautājums, kā pirmais jautājums fokusgrupu interviju dalībniekiem tika uzdots “Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kuri sevi identificē kā ar netradicionālu

dzimumu vai netradicionālu seksuālo orientāciju apveltītu cilvēku?”. Izvērtējot visu interviju dalībnieku atbildes ir iespējams secināt, ka vairākumā gadījumu jauniešus šādi cilvēki nekādi neietekmē un viņiem netraucē. Kā norādīja pirmās fokusgrupas dalībnieks Eduards, ja vien kāds “nebāzīs man sejā plakātus”, viņam nav iebildumu pret šādiem cilvēkiem. Tāpat intervijas dalībnieks Rihards izteica, ka atbalsta klasiskos (heteroseksuālos) pārus, taču piekrita, ka, kamēr netradicionālu dzimumu vai netradicionālu seksuālo orientāciju cilvēki viņu netraucē “darīt savu darbu un dzīvot”, tikmēr viņš neiebilst pret viņiem. Kā norādīja otrās fokusgrupas dalībniecē Samanta, “tik ilgi, kamēr personīgās robežas ar šādiem cilvēkiem strādā, viss ir kārtībā”. Renārs, savukārt, norādīja, ka, ja šādi cilvēki paši apgalvo, ka ir laimīgi, tad mums tam ir jātic. Trešās fokusgrupas dalībniecē Velta norādīja, ka cilvēki, kuri nejūtas tāpat kā tie, kuri asociē sevi ar netradicionālu dzimumu, nevar saprast tādus cilvēkus un nezina kāda ir viņu dzīve ikdienā. Kopumā visi interviju dalībnieki atzina, ka visiem cilvēkiem ar netradicionālu dzimumu vai seksuālo orientāciju pienākas tādas pašas tiesības kā jebkuram citam cilvēkam, jo viņi ir tādi paši kā citi cilvēki. Kā galvenais noteikums jauniešu neitrālajai attieksmei tika minēts tas, ka šādi cilvēki mierīgi līdzpastāv visiem pārējiem cilvēkiem un nekādā veidā neuzbāžas pārējiem.

Kā otrais jautājums visiem interviju dalībniekiem tika uzdots “Vai Jūs uzskatāt, ka šādi cilvēki ir normāli sabiedrībā? Kāpēc?”. Rihards un Samanta norādīja, ka atbildot uz šo jautājumu ir jāapsver kas katram ir vai nav normāls. Kā norādīja Rihards, visticamāk, laikam ejot, netradicionālā dzimuma vai netradicionālas seksuālās orientācijas pārstāvji visticamāk kļūs par normu. Linda savukārt minēja, ka “ja viņi tur publiski čamdīsies viens gar otru, tas nav normāli”. Lūgta precizēt, ko viņa ar to domā, viņa teica, ka ar to domājusi tieši roku bāzšanu zem drēbēm. Viktorija norādīja, ka, pēc viņas pieredzes, kristīgi cilvēki uzskata ka tas ir pretdabiski, taču, ja tas tā ir, tad būtu nepieciešams uzdot jautājumu kādēļ šādi cilvēki eksistē. Māris arī norādīja, ka ja ar vārdu “normāli” tiek domāta cilvēka garīgā stabilitāte, tad viņi ir pilnīgi normāli cilvēki. Kā salīdzināja Ansis, katram ir savas intereses un, kamēr vien viņam neuzbāžas ar šīm interesēm, tikmēr viss ir kārtībā. Kopumā visu jauniešu attieksme bija pozitīva un visi interviju dalībnieki apliecināja, ka uzskata šādus cilvēkus par normāliem sabiedrībā, kā arī ka šādus homoseksuālu attiecību pārus uzskata par tik pat normāliem kā tradicionālos heteroseksuālos pārus un viņu attiecību modeļus.

Uz trešo jautājumu “Kā Jūs vērtējat faktu, ka šādi cilvēki tiek attēloti medijos?” lielākā daļa jauniešu norādīja uz to, ka ir svarīgi skatīties uz to, kāds medijs attēlo šos

cilvēkus un kas ir informācijas autors. Kā jaunieši norādīja, bieži vien tiek novērots, ka cilvēkus ar netradicionālu dzimumu vai seksuālo orientāciju medijos attēlo negatīvā gaismā. Eduards un Rihards norādīja, ka šo tematu izmanto arī politikā, lai iegūtu sev vairāk sekotājus. Eduards minēja, ka kopumā attēlot šādus cilvēkus medijos ir *ok*. Rihards savukārt norādīja, ka uzskata, ka nav normāli rakstīt par viņiem medijos sakot, ka “viņi ir normāli, parasti cilvēki” un tādēļ nav nepieciešams par viņiem rakstīt. Atbildot uz šo jautājumu, Linda norādīja, ka galvenā problēma ar šādu cilvēku attēlojumu medijos ir tā, ka viņi tiek ļoti seksualizēti un pat normālās darbības, kā bērnu vešana uz skolu, var novest pie “diskusijas par geju seksu”. Māris norādīja, ka ir svarīgi lai informācija nāktu no neatkarīga medija, kuram nav sponsoru ietekmes. Tāpat Viktorija izteica, ka viņai gribētos, lai, tad ja medijos tiek attēloti šādi cilvēki, lai šī reprezentācija būtu atbilstoša reālajai situācijai. Renārs pastāstīja, ka viņa prāt, ja ir tādi raidījumi kā LTV “Dzīvei nav melnraksta”, kurā tiek attēloti reālu cilvēku pieredzes stāsti, tad tam noteikti būtu jābūt atļautam medijos. Runājot par filmām un seriāliem, kā norādīja Ansis, ja šādi cilvēki stāstā iederas, tad viss ir kārtībā, taču, ja šādi varoņi tiek ielikti tikai “ķeksīša pēc”, tad tas sāk krist uz nerviem. Tāpat visi trešās fokusgrupas dalībnieki piekrita, ka dažkārt, īpaši Holivudas filmās, netradicionāla dzimuma vai seksuālās orientācijas cilvēki tiek par daudz salikti, arī tad ja tas filmas vai seriāla scenārija vajadzībām nekalpo. Kopumā jaunieši atzina, ka viņiem nav iebildumu pret šādiem netradicionālajiem cilvēkiem medijos, ja vien informācija tiek korekti atspoguļota.

Lūgti izteikt savas domas par ceturto jautājumu – “Kā Jums liekas, vai mediji spēj ietekmēt cilvēku domas par šādiem cilvēkiem?” – visi interviju dalībnieki vienprātīgi norādīja, ka tas pilnīgi noteikti ir iespējams. Vairāki jaunieši, kā vienu no visredzamākajiem piemēriem šobrīd, minēja Covid–19 pandēmijas sākumā izskanējušo informāciju plašsaziņas medijos, kas cilvēkiem lika izpirkt veikalos tualetes papīru un citas preces, kā arī dezinformāciju Krievijā, Ukrainas un Krievijas kara laikā. Viktorija minēja, ka ir svarīgi kā tiek attēloti šādi netradicionālie cilvēki medijos un uz kādām lietām tiek likts uzsvars veidojot ziņu sižetus, jo vienu un to pašu stāstu var izstāstīt vairākos veidos. Viņa norādīja, ka bieži vien tiek likts uzsvars nevis uz pašu informāciju, kas ir notikusi, bet gan to, ka situācijā, bieži vien negatīvā, ir iesaistīts kāds netradicionālas dzimtes vai seksuālās orientācijas pārstāvis. Velta minēja, ka cilvēkiem pašiem ir jāgrib mainīt domas, lai kaut kas notiktu, taču izteica arī, ka mediji var labi

ietekmēt jaunāko paaudzi, kura savukārt spētu mainīt sabiedrības uzskatus par homoseksualitāti.

Pēc ceturtnā jautājuma visiem fokusgrupu dalībniekiem tika atskaņota seriāla *“Heartstopper”* pirmā sērija. Kā piektais jautājums, pēc sērijas noskatīšanās, tika uzdots “Vai šī seriāla sērijas noskatīšanās Jūsu domas par šādiem cilvēkiem kaut kā ietekmēja?”. Uz šo jautājumu visi fokusgrupu interviju dalībnieki atbildēja, ka viņu domas šīs sērijas noskatīšanās neietekmēja. Kā norādīja Samanta, šajā seriālā netradicionālie varoņi tika ļoti veiksmīgi integrēti tāpat kā jebkurā citā seriālā. Kā teica Viktorija, bija interesanti redzēt, ka tas bija tāds klasiskais scenārijs kā jebkuram citam seriālam ar tradicionālajiem varoņiem. Vairāki no interviju dalībniekiem atzīmēja, ka šīs sērijas noskatīšanās lika aizdomāties par grūtībām, ar kurām saskarās šādi cilvēki ikdiena un aizdomāties par dzīvi no šo netradicionālo varoņu skatu punkta. Velta izteica, ka seriāls lieliski atspoguļoja to, ka šādu cilvēku dzīve ir tieši tāda pati kā pārējo – viņi iemīlas, cenšas sevi saprast, iet cauri sajūtām, piedzīvo drāmas. Viņi neatšķiras no pārējās sabiedrības.

Sestais jautājums, kurš dalībniekiem tika uzdots, bija “Kā Jūs uzskatāt, vai šādi seriāli ar netradicionāliem varoņiem ir nepieciešami?”. Uz šo jautājumu lielākā daļa fokusgrupu interviju dalībnieki izteica atbalstu šāda veida saturam medijos. Kā iemesls šādu seriālu atbalstam tika minēts labais piemērs citiem cilvēkiem, ka šādas attiecības arī ir normālas, ne tikai netradicionālas dzimtes vai seksuālās orientācijas cilvēkiem, bet arī visiem pārējiem. Linda minēja, ka šāda veida seriāli ir nepieciešami, lai normalizētu netradicionālas dzimtes vai seksuālās orientācijas cilvēkus sabiedrībā, jo “mēs nevaram kaut ko normalizēt, ja mēs to npublicējam”. Viktorija izteica, ka “daļa cilvēku iemācās par kaut kādām lietām arī caur tiem pašiem seriāliem”, tādēļ šādi seriāli var cilvēkiem palīdzēt saprast, ka arī viņi ir normāli un ar viņiem viss ir kārtībā. Samanta norādīja, ka šādi tiek arī izaicināta sabiedrības domāšana, kas liek cilvēkiem pašiem domāt un nonākt pašiem pie saviem uzskatiem. Pēc Māra viedokļa, šādiem seriāliem būtu jābūt, tikai ir jautājums, vai viņi tiek kaut kur plašākai publikai parādīti, piemēram LTV. Arī Renārs norādīja, ka, ja viņam šīs intervijas gaitā nebūtu bijis jānoskatās šāds seriāls, viņš par tādu nekādā veidā neuzzinātu. Viņš arī apliecināja, ka, viņa prāt, šāds seriāls palīdzētu cilvēkiem “izlīst no skapja” un normalizēt netradicionālu seksuālo orientāciju un dzimti. Arī Velta izteica atbalstu šādai idejai, lai gan norādīja, ka visticamāk vecāka gada gājuma cilvēku dzīvēs tas neko nemainītu, taču “sabiedrībai ir jāredz cik dažādi mēs visi esam un cik normāli tas ir”. Ansīs, Dāvis

un Arneta savukārt izteica, ka šādi seriāli nav obligāti nepieciešami, bet tā kā, šajā gadījumā, stāsts bija uzrakstīts tādā veidā, kur iederas šādi netradicionālie varoņi, tad tādiem seriāliem nav ne vainas.

Septītais jautājums bija “Vai Jūs vēlētos noskatīties šo seriālu līdz galam? Kāpēc?”. Uz šo jautājumu lielākā daļa intervējamo atbildēja, ka visticamāk neskatītos tā iemesla dēļ, ka tas neatbilst viņu gaumei un viņi labprātāk priekšroku dotu cita žanra seriāliem. Kā, norādīja Dāvis, viņš pārsvarā skatās “šausmenes, detektīvus vai stulbas komēdijas”. Eduards gan norādīja, ka ja nebūtu nekas cits ko skatīties, viņš labprāt turpinātu šo seriālu. Tāpat Eduards minēja, ka šo seriālu varētu skatīties, ja tas tiktu norunāts draugu lokā, lai pēc tam apspriestu. Viktorija atbildēja, ka bija vietas seriālā, kas ieintrigēja, taču norādīja, ka, viņas prāt, šis scenārijs jau ir zināms un ir sajūta ka ir zināms seriāla iznākums un tā būtu vienīgā nianse, kas viņu atturētu no tālākas skatīšanās. Arī Gunita norādīja, ka viņa ir redzējusi ļoti daudz līdzīga tipa seriālus un viņas prāt viņi ir vienkārši ļoti paredzami. Linda izteica, ka varētu noskatīties līdz galam ar domu, ka šovs nav garš un šādu seriālu varētu noskatīties kopā ar draugiem, lai pēc tam apspriestu un pakomentētu sižetu. Māris izteicās, ka varbūt, ja tiktu attēlotas nevis geju, bet lesbiešu attiecības, tas viņu vairāk motivētu skatīties seriālu, citādi seriāla sižets Māri neieinteresēja. Velta, turpretim, izteica atbalstu un teica, ka labprāt noskatītos viņu līdz galam.

Kā pēdējais jautājums intervijas dalībniekiem tika uzdots “Vai Jūs ieteiktu citiem skatīties šo seriālu, ņemot vērā kontekstu, ka šajā seriālā tiek attēloti netradicionāli varoņi un netradicionālas attiecības?”. Māris norādīja, ka šis seriāls būtu atbilstošāks tieši jauniešiem nevis cilvēkiem 30 un vairāk gadu vecumā un izteica, ka šāds seriāls derētu skolās mācību nolūkos. Ansis un Dāvis teica, ka neieteiktu tā iemesla dēļ, ka ir grūti kādam ieteikt kaut ko, ko pats neskatītos. Renārs savukārt norādīja, ka “nevarētu teikt ka es vienkārši varētu to ieteikt draugam noskatīties”, atzīmējot, ka, ja būtu runa par šādu tematu, tad to varētu darīt, bet citā gadījumā gan nē. Arī Arneta norādīja, ka varētu ieteikt šo seriālu tikai kādiem konkrētiem cilvēkiem. Samanta izteica, ka, ja paceltos ar kādu cilvēku runa par netradicionālu orientāciju, nepārliecinātību par savu orientāciju vai kaut kādām tādām iekšējām problēmām vai pārdzīvojumiem, tad viņa varētu ieteikt šo seriālu. Viktorija savukārt teica, ka izvērtētu kurai vecuma grupai šo seriālu ieteiktu. Viņas prāt seriāls būtu ļoti piemērots pusaudžiem. Velta, savukārt, norādīja, ka labprāt ieteiktu seriālu, jo “tam, ka galvenajā plānā ir homoseksuālu puīšu attiecības, nevajadzētu atturēt no seriāla skatīšanās”.

Kopumā jaunieši norādīja, ka viņiem nebūtu problēmu ieteikt šo seriālu citiem cilvēkiem, tikai pie noteikuma, ka kāds viņiem vispirms ir pajautājis par šādiem seriāliem, kuros tiek attēloti netradicionāla dzimuma vai netradicionālas seksuālās orientācijas cilvēki vai arī cilvēkam ir interese tieši par šāda žanra seriāliem.

7. REZULTĀTI

7.1. Seriāla naratīva analīzes rezultāti

Aplūkojot seriāla *“Heartstopper”* pēc aktantu modeļa veidotās naratīva analīzes rezultātus ir iespējams secināt, ka seriāls ir koncentrēts tieši uz jauniešu attiecībām. Katrā no seriāla sērijām ir iespējams izdalīt vismaz vienu galveno varoni, kura darbība sērijā ir saistīta ar romantiskām vai draudzīgām attiecībām. Lai arī seriālā tiek apskatītas attiecības no meiteņu puses, lielākā daļa varoņu tomēr ir vīriešu dzimuma pārstāvji, neskatoties uz viņu seksuālo orientāciju. Šāds lomu sadalījums sasaucas ar novērotajām dzimtes reprezentācijām pagātnē un, lai gan, kā norāda Deivids Gauntlets savā grāmatā, situācija mūsdienās ir nedaudz uzlabojusies, arī šobrīd tik un tā lielākā daļa sižetu tiek centrēti ap vīriešu dzimtes pārstāvjiem.

Tāpat, veicot seriāla analīzi, ir iespējams redzēt, ka arī šeit ir attēloti stereotipi, saistībā ar netradicionālas seksuālās orientācijas vai dzimuma cilvēkiem. Kā tika norādīts pirmajā sērijā, puīšu skolā kāds skolotājs bija atteicies Ellu saukt viņas jaunajā vārdā, pēc pārejas no vīrieša uz sievieti. Visa seriāla garumā bija iespējams novērot arī kā citu Čārlija skolas biedru, tā Taras un Imodženas skolasbiedreņu nejauko attieksmi pret viņiem, kas galvenokārt tika saistīta ar šo cilvēku seksualitāti.

Bija novērojama arī diskriminācija no pārējo puīšu puses, kad Čārlijs pievienojās regbija komandai. Šāda diskriminācija, ka Čārlijs nebūs spējīgs fiziski iekļauties komandā, saistot to ar viņa seksualitāti, sasaucas ar Džūditas Batleres darbā minēto Katrīnes Frankes dzimumu diskriminācijas modeli. Pēc šī modeļa, Čārlijs tiek diskriminēts savā “darbā” jeb regbija komandā, jo viņš neatbilst vispār pieņemtajām dzimuma un seksualitātes normām.

Līdz ar šiem stereotipiskajiem šķēršļiem netradicionālo varoņu dzīvēs, ir iespējams redzēt arī vairākus piemērus, kuros šie cilvēki baidās atklāt sevi vai uzskata sevi par nastu citu dzīvēs. Ļoti spilgts piemērs ir otrajā sērijā, kur Ella, būdama jauniņā skolā un transpersona, sākotnēji nespēj sadraudzēties ar pārējām meitenēm, baidoties no viņu nosodījuma, tāpat kā viņa to bija pieredzējusi vecajā skolā. Arī septītajā sērijā ir iespējams novērot to, ka Čārlijs uzskata sevi par apgrūtinājumu Nika dzīvē, kurš bojā Nika attiecības ar viņa draugiem.

Seriāla gaitā ir iespējams arī novērot Nika apjukumu un satraukumu par to, ka viņam patīk Čārlijs, lai gan līdz šim dzīvē viņam ir patikušas arī meitenes. Šāds

satraukums un neizpratne par viņa jūtām sasauca ar Džūdītas Batleres teikto par neziņu un to, ko nozīmē šāda veida jūtas un kur tās viņu atstāj, dzimuma ziņā. Lai saprastu vairāk par to, kā nosaukt to, kā Niks jūtas, viņš izmanto interneta resursus un beigās nonāk pie secinājuma, ka visatbilstošākais tam, kā viņš jūtas, varētu būt formulējums “biseksuālis”.

Neskatoties uz šiem sarežģījumiem, katrā no sērijām bija iespējams arī atrast kādu palīgu, visbiežāk personu, kura atbalstīja un iedrošināja šos netradicionālos varoņus viņu ceļā uz sevis iepazīšanu un attiecību veidošanu. Šāda veida atbalsts, ne tikai no vienaudžiem, bet arī ģimenes locekļiem un skolotājiem, rada pozitīvu tēlu par cilvēkiem ar netradicionālu dzimumu vai seksuālo orientāciju.

Tā kā šis seriāls ir veidots galvenokārt no galvenā varoņa – geja skatu punkta, visa darbība notiek ap viņu. Šāda scenārija seriāli nav nekas jauns. Kā arī fokusgrupu intervijās norādīja dalībnieki, seriāls ir veidots kā jebkurš cits, kur galvenajā lomā būtu parasta sieviete vai vīrietis. Šajā gadījumā veids, kādā ir veidots šis seriāls, normalizē šos netradicionālos varoņus.

7.2. Fokusgrupu interviju rezultāti

Aplūkojot iegūto informāciju no fokusgrupu intervijām ir iespējams secināt, ka jaunieši galvenokārt neitrāli izturas pret netradicionālas dzimtes vai netradicionālas seksuālās orientācijas pārstāvjiem. Visās intervijās bija novērojams, ka intervijas dalībniekiem ar šādiem cilvēkiem nav problēmu, kamēr šādi cilvēki viņiem neuzmācās vai kā citādi neietekmē viņu ikdienu, kā arī ir svarīgi, vai tiek ievērotas personīgās robežas.

Tāpat, veicot interviju otrā jautājuma atbilžu izpēti ir iespējams secināt, ka jaunieši netradicionālas dzimtes vai seksuālās orientācijas cilvēkus uztver par tādiem pašiem cilvēkiem kā citi un viņu attiecību modeļi ir tikpat normāli kā parastās vīriešu – sieviešu jeb heteroseksuālās attiecības. Aplūkojot atbildes var arī novērot, ka vārda “normāls” definīcija ir atkarīga no katra indivīda apkārtējās vides ietekmes. Piemēram, kā norādīja viena no intervijas dalībniecēm, cilvēka uzskatus var ietekmēt reliģija.

Atbildot uz jautājumu par netradicionālo cilvēku attēlošanu medijos, jaunieši norādīja, ka liela nozīme ir tam kādā veidā tiek attēloti šie cilvēki un kādi mediji viņus attēlo. Tāpat, problēmas rodas ar šādu cilvēku izmantošanu politiskajās kampaņās, kā arī pārlieku lielu seksualizāciju. Dalībnieki arī norādīja, ka netradicionālas dzimtes vai

orientācijas cilvēkus pēdējā laikā ļoti bieži cenšas iekļaut dažādās filmās un seriālos tikai tāpēc, lai viņi tur būt, nevis tāpēc, ka tas kalpo stāstam un tas, kā jaunieši norādīja, ir kaitinoši.

Visi interviju dalībnieki arī uzsvēra, ka medijiem ir liels spēks un tie spēj atstāt ietekmi uz cilvēkiem. Arī šajā jautājumā tika uzsvērts, ka ir svarīgi, lai informācija, kura tiek nodota cilvēkiem ir patiesi attēlota un nāktu no avotiem bez ārējas ietekmes. Šādas domas par mediju ietekmi uz sasauca ar Peina fonda veiktajiem pētījumiem, kuros cilvēki atzina mediju ietekmes novērojumus uz sevi.

Pēc seriāla *“Heartstopper”* pirmās sērijas noskatīšanās, visiem fokusgrupu interviju dalībniekiem tika uzdots jautājums *“Vai šī seriāla sērijas noskatīšanās Jūsu domas par šādiem cilvēkiem kaut kā ietekmēja?”*. Lai gan sākotnēji visi dalībnieki teica, ka viņu domas nav mainījušās, daļa dalībnieku atklāja, ka, vērojot seriālu, tas lika viņiem aizdomāties par šādu cilvēku dzīvi un ikdienu, kā arī par dažādām grūtībām, kas pavada viņu ikdienas dzīvi.

Interesējoties par šādu seriālu, ar netradicionālajiem varoņiem, nepieciešamību, lielākā daļa intervējamo atzina, ka tādi ir nepieciešami, kā iemeslu minot netradicionālās dzimtes vai seksuālās orientācijas cilvēku normalizēšanu sabiedrībā. Tāpat, kā iemesls tika norādīts arī palīdzība šādiem netradicionālajiem cilvēkiem saprast, ka tas ko viņi jūt un kā viņi jūtās ir pilnīgi normāli, šādā veidā palīdzot arī *“izlīst no skapja”*. Šādas domas sasauca ar grāmatā *“Gender, race, and media representation. Handbook of gender and communication”* rakstīto un iepriekš minēto. Netradicionāla dzimuma vai seksuālās orientācijas pārstāvjiem var palīdzēt konstruēt savu dzimtes identitāti tieši šādi seriāli, kuros viņi redz pozitīvus piemērus tam kā viņi jūtās. Daļa interviju dalībnieku savukārt norādīja, ka šādi seriāli nav nepieciešami, taču, ja tādi varoņi tiek atbilstoši iestrādāti scenārijā, šādiem varoņiem nav ne vainas.

Vaicāti, vai jaunieši vēlētos noskatīties šo seriālu līdz galam, lielākā daļa atbildēja, ka negribētu. Šeit jāpiemin būtisks fakts, ka jaunieši, kuri deva šādu atbildi, paskaidroja, ka šis nav viņu tipiskais žanrs, kuru viņi skatās ikdienā, tādēļ šāds seriāls neizraisīja pārāk lielu interesi. Bija arī pāris atbildes, kurās intervējamie norādīja, ka skatītos seriālu kopā ar draugiem, lai pēc tam apspriestu tu notiekošo vai būtu ar mieru skatīties seriālu gadījumā, ja nekā cita labāka nav ko skatīties. Šī informācija norāda, ka iemesls, kādēļ viņi nevēlētos noskatīties seriālu ir nevis tajā, kādi varoņi tiek attēloti, bet gan tajā, ka seriāla žanrs neatbilst viņu personīgajām gaumēm.

Kā pēdējais no interviju jautājumiem tika uzdots jautājums “Vai Jūs ieteiktu citiem skatīties šo seriālu, ņemot vērā kontekstu, ka šajā seriālā tiek attēloti netradicionāli varoņi un netradicionālas attiecības?”. Daļa no fokusgrupu interviju dalībniekiem teica, ka ir grūti ieteikt kaut ko, kas pašam neliekas saistošs. Tajā pašā laikā, gandrīz visi dalībnieki norādīja, ka, ja rastos situācija, kurā tiek pieminēta šī tēma, viņi informētu sarunu biedru, ka šāds seriāls ir pieejams. Šādas jauniešu atbildes liek secināt, ka viņi būtu ļoti uzmanīgi un rūpīgi izvērtēti to, kam viņi ieteiktu šāda veida seriālu.

SECINĀJUMI

Aplūkojot bakalaura darba pētnieciskās daļas rezultātus, ir iespējams atbildēt uz visiem trijiem izvirzītajiem pētnieciskajiem jautājumiem. Atbildot uz pirmo jautājumu “Kā tiek attēloti nebināras dzimtes un netradicionālas seksuālās orientācijas cilvēki seriālā “*Heartstopper*”?” ir iespējams teikt, ka šis seriāls attēlo gan jau zināmus stereotipus, gan arī parāda grūtības un izaicinājumus, ar kuriem netradicionālas dzimtes un seksuālās orientācijas cilvēkiem jāsaskaras ikdienā. Tāpat, seriāls ir veidots pēc tāda paša principa, kā jebkurš cits seriāls – ir galvenais varonis, varoņa draugi, tiek attēlotas galvenā varoņa jūtas pret citu varoni, kā arī ceļš līdz abu varoņu savienībai.

Izvērtējot arī pārējos seriāla varoņus, kuri pārstāv netradicionālu seksuālo orientāciju un dzimti, var secināt, ka arī šie varoņi pienācīgi tiek iekļauti seriālā. Seriāls dod iespēju paskatīties ne tikai uz dzīvi no galvenā varoņa – geja – skatu punkta, bet arī no viņa draugu – biseksuāļa, transpersonas un lesbiešu – skatu punkta. Šādu, tik koncentrētu netradicionālo varoņu atainojumu vienā seriālā bieži nav iespējams sastapt.

Atbildot uz otru izvirzīto pētniecisko jautājumu “Ko jaunieši domā par nebināras dzimtes un netradicionālas seksuālās orientācijas cilvēkiem?”, aplūkojot fokusgrupu intervijās iegūtos datus, ir iespējams secināt, ka jaunieši ir ļoti pieņemoši pret šādiem cilvēkiem. Lai arī neviens no pētījuma dalībniekiem neizteica pārliecinošu atbalstu šādiem netradicionālajiem cilvēkiem, visi jaunieši norādīja, ka šādu cilvēku eksistence sabiedrībā un medijos viņiem netraucē. Svarīgi gan piebilst, ka interviju dalībnieki arī izteica, ka viņi spēj bez problēmām pieņemt šādus cilvēkus tikmēr, kamēr viņi viņiem neuzbāžas ar savu seksualitāti vai netradicionālo dzimuma izjūtu.

Uz trešo pētniecisko jautājumu “Vai Netflix seriāls “*Heartstopper*” ietekmē jauniešu domas par nebinārām personām un personām ar netradicionālu seksuālo orientāciju?” no saņemtajām atbildēm ir iespējams secināt, ka, pirmajā momentā atbildot, jaunieši norāda, ka viņu neitrālā attieksme nav mainījusies, taču, jaunieši arī spēja atzīt, ka šī seriāla sērijas noskatīšanās viņus mudinājusi pārdomāt to, kādas grūtības un problēmas ikdienā šādiem cilvēkiem nākas pārvarēt. Šādas atbildes rosina domāt, ka sērijas noskatīšanās tomēr ir rosinājusi kādas iekšējās pārdomas par šo tēmu un nākamajā reizē, apspriežot šādu jautājumu, iespējams jaunieši ņems vērā sērijā redzēto. Tāpat, iespējams, lielāku efektu uz jauniešiem būtu iespējams novērot tad, ja viņi noskatītos visu seriālu līdz galam, ne tikai pirmo sēriju.

No fokusgrupu intervijām ir iespējams arī iegūt informāciju par to, cik labprātīgi jaunieši dalītos ar šāda vieda seriālu. Pētījuma laikā tika novērots, ka jaunieši ir ļoti piesardzīgi, domājot par to, kam viņi ieteiktu šādu seriālu ar netradicionālajiem varoņiem. Šādas atbildes rosina domāt, ka, lai arī jauniešiem pašiem nav iebildumu pret netradicionālas dzimtes vai seksuālās orientācijas cilvēkiem, viņi apzinās, ka ne visiem ir šādi uzskati un, publiski runājot par šādu tēmu, viņi var sastapties arī ar negatīvu attieksmi no citu cilvēku puses.

Interviju laikā intervējamie arī pieskārās ļoti būtiskai tēmai, īpaši mūsdienu tehnoloģiju laikmetā – dezinformācijai. Kā interviju dalībnieki norādīja, mediji spēj ietekmēt cilvēku domas, tāpēc nekorekta un nepatiesa informācija medijos par netradicionālas dzimtes un netradicionālas orientācijas cilvēkiem var atstāt negatīvu ietekmi sabiedrībā un arvien vairāk rosināt homofobiju.

Atbildot uz bakalaura darba izvirzīto problēmu par to, ka netradicionālas dzimtes un netradicionālās orientācijas cilvēku atspoguļojums seriālos ietekmē citu cilvēku domas par šādiem cilvēkiem, var secināt, ka vienas seriāla sērijas noskatīšanās nevar pilnībā mainīt cilvēka domas, taču tas var ierosināt iekšējas pārdomas par šādiem cilvēkiem un uzsākt jaunu domu un ideju rašanos, kas ilgākā laika posmā, turpinot patērēt šāda veida saturu, var novest pie uzskatu maiņas.

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- Bradley, H. (2013). *Gender*. Cambridge: Polity.
- Brooks, D. E., & Hébert, L. P. (2006). *Gender, race, and media representation*. Handbook of gender and communication
- Butler, J. (1999). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. London: Routledge. (Original work published 1990)
- Cambridge Dictionary. (2022, November 16). *sexual orientation*. Retrieved November 16, 2022, from @CambridgeWords website: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/sexual-orientation>
- Cambridge Dictionary. (2022, November 2). *narrative*. Retrieved November 2, 2022, from @CambridgeWords website: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/narrative>
- Cambridge Dictionary. (2022, October 26). *gender*. Retrieved October 30, 2022, from @CambridgeWords website: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/gender>
- Communications for Research. (2021). *What are the Different Types of Focus Groups?* Retrieved November 3, 2022, from Cfrinc.net website: <https://www.cfrinc.net/cfrblog/what-are-the-different-types-of-focus-groups>
- Connell, R. (2009). *Gender: in world perspective*. Polity.
- Czarniawska, B. (2004). *Structural analyses*. In B. Czarniawska Structural analyses. SAGE Publications, Ltd, <https://dx.doi.org/10.4135/9781849209502>
- Gauntlett, D. (2008). *Media, gender, and identity: an introduction* (Second edition). London ; New York: Routledge, Imp.
- Georgakopoulou, A., & De Fina, A. (2015). *Handbook Of Narrative Analysis*. John Wiley & Sons, Inc.
- Goddard, M. N., & Hogg, C. (2019). *Streaming intersectionality: Queer and trans television aesthetics in post-medium transformation*. Critical Studies in Television, 14(4),. <https://doi-org.datubazes.lanet.lv/10.1177/1749602019875846>
- Hébert, L. (2020). *An Introduction to Applied Semiotics*. Routledge.
- Hurd, L., Mahal, R., Ng, S., & Kanagasingam, D. (2020). *From invisible to extraordinary: Representations of older LGBTQ persons in Canadian print and online*

news media. Journal of Aging Studies, 55, 100877.
<https://doi.org/10.1016/j.jaging.2020.100877>

Krijnen, T. (2020). *Gender and Media*. The International Encyclopedia of Gender, Media, and Communication.
<https://doi.org/10.1002/9781119429128.iegmc016>

Krueger, R. A., & Casey, M. A. (2015). *Focus groups: a practical guide for applied research* (5th ed.). Sage.

Lasswell, H. D. (1938). *Propaganda technique in the World War*. Peter Smith. (Original work published 1927)

Levy, S. (2011). *Gay, straight, and the reason why: the science of sexual orientation*. Oxford ; New York: Oxford University Press.

Liamputtong, P. (2011). *Focus group methodology: theory and ethics*. In P. Liamputtong *Focus group methodology: Theory and ethics*. SAGE Publications Ltd, <https://dx.doi.org/10.4135/9781473957657>

Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R., & Zilber, T. (1998). *Narrative Research: Reading, Analysis and Interpretation*. SAGE Publications, Incorporated.

Lippmann, W. (1992). *Public Opinion* (1st ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781315127736>

McIntyre, J. (2017). *Transgender idol: Queer subjectivities and Australian reality TV*. *European Journal of Cultural Studies*, 20(1). <https://doi-org.datubazes.lanet.lv/10.1177/1367549416640535>

O'Brien, S., & Szeman, I. (2018). *Popular culture: a user's guide*. Langara College.

Perse, E.M. (2001). *Media Effects and Society* (1st ed.). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781410600820>

Popa, D., & Gavriliu, D. (2015). *Gender Representations and Digital Media*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 180, 1199–1206.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.244>

Puchta, C., & Potter, J. (2004). *Focus groups and interaction*. In C. Puchta, & J. Potter *Focus groups and interaction*. SAGE Publications Ltd, <https://dx.doi.org/10.4135/9781849209168>

Pullen, C. (2014). *Queer Youth and Media Cultures*. Palgrave Macmillan.

Scharrer, Erica L., *Representations of Gender in the Media*, in Karen E. Dill (ed.), *The Oxford Handbook of Media Psychology*, Oxford Library of Psychology

(2012; online edn, Oxford Academic, 28 Jan. 2013),
<https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195398809.013.0015>

Sparks, G. G. (2014). *Media effects research: a basic overview*. Cengage Learning.

Storey, J. (2009). *Cultural theory and popular culture: an introduction*. Pearson Longman.

Streitmatter, R. (2008). *From Perverts to Fab Five*. Routledge.

PIELIKUMI

1.pielikums

Pirmās sērijas aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Čārlijs Springs	Niks Nelsons	Čārlija jūtas pret Niku	Čārlijs Springs	Skolotājs, Torija	Čārlija attiecības ar Benu Houpu

2.pielikums

Otrās sērijas pirmā skatu punkta aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Niks Nelsons	Čārlijs Springs	Bena un skolas biedru attieksme pret Čārliju, Nika jūtas pret Čārliju	Čārlijs Springs	Nika mamma	Nika romantiskās jūtas pret Čārliju

3.pielikums

Otrās sērijas otrā skatu punkta aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Ella	Draugi jaunajā skolā	Skolotāja	Ella	Tara	Bailes no cilvēku nosodījuma

4.pielikums

Trešās sērijas aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Niks Nelsons	Čārlijs Springs	Nika romantiskās jūtas pret Čārliju	Niks Nelsons	Taras attiecības ar Dārsiju	Nika draugi

5.pielikums

Ceturtais sērijas aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Niks Nelsons	Čarlijs Springs	Nika jūtas pret Čārliju	Niks Nelsons	Čārlija trauma regbija laukumā	Nika apjukums par savu seksualitāti

6.pielikums

Piektās sērijas aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Čarlijs Springs	Niks Nelsons	Čārlija jūtas pret Niku	Čarlijs Springs	Nika sirdsapziņa, Nika mamma	Nika randiņš ar Imodženu

7.pielikums

Sestās sērijas pirmā skatu punkta aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Tara	Dārsija	Taras jūtas pret Dārsiju	Tara	Dārsija	Taras skolas biedreņu attieksme pret viņas seksualitāti

8.pielikums

Sestās sērijas otrā skatu punkta aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Niks Nelsons	Čarlijs Springs	Nika jūtas pret Čārliju	Niks Nelsons	Tara un Dārsija	Nika apjukums par savu seksualitāti

Sestās sērijas trešā skatu punkta aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Ella	Tao	Ellas jūtas pret Tao	Ella	Tara, Dārsija, Čārlijs, Niks	Ellas bailes no pārmaiņām

Septītās sērijas aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Čārlijs Springs	Niks Nelsons	Čārlija jūtas pret Niku	Čārlijs Springs	Nika iedrošinājums par labu Nika un Čārlija attiecībām	Čārlija domas par to, ka viņa attiecības ar Niku negatīvi ietekmē Nika dzīvi

Astotās sērijas aktantu modeļa tabula

Subjekts	Objekts	Sūtītājs	Saņēmējs	Palīgs	Pretinieks
Čārlijs Springs	Niks Nelsons	Čārlija jūtas pret Niku	Čārlijs Springs	Nika iedrošinājums par Čārlija pozitīvo ietekmi uz viņa dzīvi, Nika gatavība publiski atzīt savu seksualitāti	Čārlija domas par to, ka viņa attiecības ar Niku negatīvi ietekmē Nika dzīvi

Pirmās fokusgrupas intervija

Diskusijā piedalījās četri jaunieši vecumā no 18 līdz 25 gadiem – Gunita (22 gadi), Eduards (22 gadi), Linda (22 gadi) un Rihards (23 gadi).

Moderatore: Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kuri sevi identificē kā ar netradicionālu dzimumu vai netradicionālu seksuālo orientāciju apveltītu cilvēku?

Gunita: Man personīgi ir diezgan neitrāla attieksme. No mana viedokļa, teiksim tā, ja tu identificējies teiksim ar netradicionālu dzimumu vai ja tev ir netradicionāla seksuālā orientācija, man šķiet ka tas nav nekas tāds baigi īpašs, teiksim tā *as long as* (no angļu valodas – “kamēr vien”), piemēram, man arī nepatīk ka heteroseksuāli cilvēki baigi “bāž kaut ko sejā”, tad es arī nesagaidītu, ka viņi, teiksim, dara kaut ko tādu pārāk pārgalvīgu. Man ir pilnīgi *ok* ka viņi turas rokās, ka teiksim geju pāris vai lesbiešu pāris turas rokās, jo mīlestība ir mīlestība, manā skatījumā vienkārši viss normas robežās, manuprāt, ir pieņemams.

Eduards: Es nezinu. Man arī tā kā vienalga. Tu vari identificēties kā tu vēlies īsti. Tas mani īsti nekādā veidā neietekmē. Man īsti varbūt nepatīks ja tu man nāksi un, es nezinu, man ir tāds laikam vairāk liberāls skatu punkts. Ja tu man nāksi un mēģināsi iestāstīt ka šitā tagad visiem vajag būt un tam līdzīgi, tad jā, man tas būtu kaitinoši, bet citādi man vienalga. Vai arī ja tu iesi tur ar plakātu un man sejā iebāzīsi viņu, tad varbūtās *weird* (no ang. val. – “dīvaini”), bet ja tu iesi ar plakātu un tur saeimai bāzīsi sējā viņu, tad *I am fine with that* (no ang. val. – “man pret to nav iebildumu”).

Gunita: Man tas pats.

Linda: Mana nostāja ir pat ļoti līdzīga Gunitas un Eduarda. Es dzīvoju pēc principa – man pietiek savu problēmu lai es vēl nodotos ar citu cilvēku dzīvēm un ko viņi dara savā laikā, kamēr tu nepataisi sevi par manu problēmu. Pēc dzīves pieredzes pati arī esmu saskārusies pietiekami daudz ar homoseksuāliem pāriem un man personīgi ir bijušas tikai labas *interactions* (no ang. val. – “saskarsmes”), bet nu, zinu cilvēkus, kuriem ir bijušas arī negatīvas un tad tur arī parasti sākas šajā vietā tās trakākās diskusijas. Bet mans personīgais viedoklis – jā, dari ko vēlies un es arī darīšu ko es vēlēšos.

Rihards: Tu pareizi pateici, viņi tiešām ir apveltīti cilvēki. Jā, laikam būs jāpiekrīt kolēģiem, man viņi baigi netraucē, kaut es baigi neapstiprinu to visu publiski, es

pateikšu, es esmu par klasiskiem pāriem, bet saku, kamēr viņi neiejaucas manā ikdienā un netraucē man darīt savu darbu, dzīvot tā, tikmēr ir labi.

Moderatore: Vai Jūs uzskatāt, ka šādi cilvēki ir normāli sabiedrībā? Kāpēc?

Rihards: Nu, varam te strīdēties kas ir normāls un kas nav. Es vienkārši uzskatu, ka, kā jau arī notiek tāpat kā nozarē, kurā es strādāju – mūzikā, katrā gadsimtā ir kaut kādas pārmaiņas un tās ir grūti pieņemt, jo tās ir pārmaiņas, kā ne kā. Es domāju tas ir arī šis ir viens no tādiem, es nezinu, mūsdienu nozīmīgajām pārmaiņām, kas mums būs ar laiku jāpieņem. Es domāju tas varbūt tagad nav tik ļoti ierasts, normāli, bet es domāju pēc kādiem 30, 40 gadiem vai 20, kas zina, kļūs jau ierasts, tā kā pašlaik es varu teikt, ka tas nav normāli, bet pēc 10 gadiem varbūt man būs cits uzskats un es uzskatīšu ka tas jau ir normāli, jo es jau būšu pieredzējis ar šo situāciju vairāk jau ikdienā.

Gunita: Manā skatījumā tas ir pilnīgi normāli, kā cilvēks kuram ir bijusi arī, līdzīgi kā Linda teica, man ir bijusi saskarsme ar homoseksuāliem pāriem arī pirms tam, manuprāt viņi ir pilnīgi tieši tas pats kā parasti pāri, viņiem vispār nekas neatšķiras un līdz ar to es viņus uzskatu par pilnīgi normāliem.

Eduards: Mans skatu punkts vairāk ir tāds, ka tev dabiski tam cilvēkam ir tāda orientācija un tāpēc ka viņš sevi tā grib identificēt, viņš jūtās viskomfortablāk tajā zonā, tu jau arī tā kā, es nezinu, piedzimsti, piemēram, tev ir beigta labā kāja, tu nemēģināsi iekļauties sabiedrībā, ka tev viss ir kārtībā, nu tev tomēr ir tas, tu esi savādāks nekā pārējie. Es nedomāju ka to vajadzētu baigi slēpt, ka tas būtu kaut kas slikts.

Linda: Manās acīs, ne geju pāris, ne heteroseksuāls pāris, ja viņi tur publiski reāli čamdīsies viens gar otru, tas nav normāli. Viss pārējais – maucam dzīvē uz priekšu.

Moderatore: Ar “čamdīsies”, tu domā rociņās staigāt pa ielu vai kā?

Linda: Nē, reāli tā kā, ja publikā otram bāzīs rokas zem drēbēm, jo tas ir, visa šī seksualitāte ir ļoti pārņēmusies savā ziņā, ja mēs redzam uz ielas tādu pāri, kas tur vīrietis, sievietē *consensual* (no ang. val. – “labprātīgi”) cenšas kļūt tuvāki nekā sabiedrībā būtu pieņemts publikā būt tuviem, tad, kaut kādu iemeslu dēļ, mēs to uzskatām par normālāku nekā, teiksim, homoseksuāls pāris turas rokās. Tādā ziņā.

Moderatore: Kā Jūs vērtējat faktu, ka šādi cilvēki tiek attēloti medijos?

Gunita: Atkarīgs uz kādiem medijiem skatās. Es domāju, ka, piemēra, ja mēs skatītos uz kaut kādiem krievu medijiem, gan jau ne visai.

Eduards: *Facebook*

Gunita: Vai, jā, arī *Facebook* grupām, kur teiksim tā, grupās, kurās, teiksim, cilvēki ir ļoti pret nebinārajiem cilvēkiem, tur, gan jau, šie cilvēki tiks attēloti ļoti negatīvā

gaisotnē, kamēr man, piemēram, manā pieredzē, visur, kur man ir bijusi saskarsme ar jebkāda veida *postiem* vai *YouTube* dažreiz sanāk redzēt video, kur ir, piemēram, geju pāris, tad tur parasti tas viss ir attēlots tādā ļoti pieņemošā, ļoti pozitīvā gaisotnē.

Moderatore: Tad tavas domas, ka tas ir vai nav *ok* ka vispār ir medijos?

Gunita: Manuprāt ir *ok*.

Eduards: No manas pieredzes, tas atkarīgs arī, nu, reklāmas atkarīgas no [tā] kura politiskā, tā teikt, puse publicē tās reklāmas, piemēram, populistu mēģinās dabūt vairāk sekotājus no cilvēkiem, kas ir ar tradicionālo domāšanu, demokrāti būs *ok* ar to visu. Es nezinu. Mēs esam tagad tādā maiņas laikā, kur tas tiek vairāk uztverts par normu un agrāk, ja tas tika reklamēts ka tā nav norma, tad tagad man liekas ir *ok* ja mēs nedaudz par to pareklamējam, ka tomēr tas tā kā ir *ok*, ka ir arī citi virzieni un citas orientācijas.

Rihards: Es vispār nesaprotu kāpēc vajag publicēt kaut kādu tādu “sviestu”. Godīgi sakot. Medijiem būtu kaut kas jēdzīgs... Es piekřītu kolēģim, tas vienkārši tiek izmantots, es uzskatu, bieži vien no politiskajām partijām, lai veicinātu respektīvi vairāk balsu skaitu. Respektīvi, mana partija pasaka “o, es tagad atbalstu visus – gan zilos, gan rozā” un tā tālāk, tad, respektīvi, protams, man būs vairāk [balsu], jo protams pēdējā laikā pasaulē ļoti daudz viņi [homoseksuāli cilvēki] savairojušies. Viņi vienkārši ir parādījušies, izgājuši no alas, tāda sajūta, ārā. Man uzskats, ka tas nav normāli. Viņi ir normāli, parasti cilvēki, kāpēc jāraksta par viņiem medijos. Labāk uzraksti kaut ko jēdzīgāku tajos medijos. Turklāt, kā jau teica Gunita, jāskatās kas tie par medijiem – vai krievi, vai *Facebook*. Jebkur var vienkārši safabricēt ziņas.

Linda: Nedaudz ekstrupulējot no manas iepriekšējā jautājuma atbildes par medijiem runājot, man šķiet ir tik pat normāli redzēt visur heteroseksuālus pārus cik homoseksuālus pārus. Dziļākā problēma slēpjas tajā, ka homoseksuāli pāri tiek ļoti, ļoti seksualizēti. Un jebkura viņu ārēja izpausme vai tā ir turēšanās rokās, vai tas ir skūpstis, tas viss tiek izpūsts vienkārši tādā magnitūdā, ka tu vairs nesaproti kā mēs vispār nonācām līdz diskusijai par geju seksu, kur divi vīrieši ved savu bērnu uz skolu un komentāros mēs esam nonākuši līdz geju seksam. Tā ir tā dziļākā problēma, man šķiet, šī nepārtrauktā *inherent* (no ang. val. – “raksturīgā”) seksualizācija, kas pavada diskusiju par homoseksualitāti kā tādu.

Moderatore: Kā Jums liekas, vai mediji spēj ietekmēt cilvēku domas par šādiem cilvēkiem?

Rihards: Jā, ir iespējams. Tas ir redzams. Tas ir vēsturē redzams. Katru reizi, arī tagad paskaties. Kaut vai paņemot to klasisko – Ukrainas karš ar Krieviju, paskaties cik ļoti

vienkārši pārmainīt cilvēkam domas īstenībā, īpaši veciem cilvēkiem. Ieraksti, nezinu, būs citronu deficīts un viņi tiešām aizies un nopirks visus citronus. Tas arī kovida laikā, paskaties, visa pasaule domāja ka tūlīt mēs visi aiziesim pa burbuli, nebija ne rīsi, ne sāls, ne tualetes papīrs, visi sajuka prātā. Es uzskatu, ka tas ir pilnīgi tāds pats piemērs. Mediji ļoti ietekmē. Un jo cilvēks ir stulbāks, jo vieglāk ar viņu ir manipulēt.

Gunita: Manuprāt jā, mediji ļoti var ietekmēt to domāšanu. teiksim vai tu būsi atbalstošs pret nebināriem cilvēkiem, vai tu būsi noraidošs. Bet es domāju, ka tik pat ļoti kā mediji to visu ietekmē arī tomēr tev apkārt esošo uzskati [ietekmē]. Ja tev, piemēram, tikai medijos visi runās par to, ka tas viss ir ļoti *ok*, teiksim, ka ir jāatbalsta šie cilvēki, tā kā, ka nav jānosoda, bet tev blakām visi apkārt esošie teiks pretējo, tad ir labs jautājums kurā tu vairāk klausīsies – tajos kas tev ir apkārt vai tomēr medijos. Visdrīzāk jau tie tomēr būs tev apkārt esošie cilvēki.

Eduards: Manuprāt jā, mediji to var ietekmēt noteikti un mediji teorētiski ietekmēs arī apkārtējos cilvēkus un jā, var.

Linda: Mediji pilnīgi noteikti ietekmē mūsu skatu uz apkārtējo pasauli un tāpēc arī, kā Eduards teica, mediji ietekmē gan mūs, gan apkārtējos, tāpēc galu galā, manuprāt, ir jāpaliek pie savām morāles normām. Mūsdienās mūsu mediju pasaulē, kur pār mums valda ziņas, interneta sociālie tīkli, vienkārši nav iespējams tā kā plūst līdzīgai straumei, jo tā straume tevi rauj uz visām pusēm. Tev ir jāizlemj uz kuru pusi, ar kuru pusi tu velies sevi asociēt un, tad kad tu to izlem, tad arī jāņem vērā *targeted media* (no ang. val. – “mērķētā informācija”). Tad kad tu esi izlēmis, ka tev homoseksuālisms ir pieņemams, tad pilnīgi noteikti sāksi redzēt vairāk medijos satura, kurš apstiprinās tavu viedokli. Ja tu izlemsi, ka homoseksuālisms tev nav pieņemams, tad tu aizpeldēsi citā virzienā. Tevi mediji sāks ietekmēt vairāk uz to pusi, ka tas nav *ok*. Tā kā mediji ir drausmīgs spēks mūsdienās pilnīgi noteikti.

Tika atskaņota seriāla “Heartstopper” 1. sērija

Moderatore: Vai šī seriāla sērijas noskatīšanās Jūsu domas par šādiem cilvēkiem kaut kā ietekmēja?

Gunita: Kādas bija, tādas ir.

Eduards: Neietekmēja īsti nekādi.

Rihards: Nē, jauki, tiešām forši paskatīties, bet tā tiešām neietekmēja.

Linda: Jā, domās nav mainījušās.

Moderatore: Kā Jūs uzskatāt, vai šādi seriāli ar netradicionāliem varoņiem ir nepieciešami?

Rihards: Jā. Man vismaz bija interesanti paskatīties. Ne katru dienu varu paskatīties kā skūpstās čaļi. Bet tā īstenībā tiešām jauki. Es domāju ka dažiem ir vajadzīgs tāds labs, nezinu. Man bija tāds relakss īstenībā. Nebija baigi neērti, tāpēc jā, es varētu mierīgi skatīties.

Gunita: Jā, manuprāt tas ir diezgan vajadzīgi. Tas vienkārši parāda to, ka, teiksim, kad attiecības arī starp diviem vīriešiem vai starp divām sievietēm arī var būt, tā teiksim, normālas, tādas pašas kā klasiskās attiecības, ko mēs redzētu varbūt citos seriālos.

Eduards: Man šķiet ka jā, vajadzētu kaut ko tādu rādīt vairāk, jo tas arī, es nezinu, priekš cilvēkiem, kas nekad nav par kaut ko tādu aizdomājušies, nekad nav ar kaut ko tādu saskārušies, tas ir tāds labs veids kā ne burtiski iebāzt viņiem to sejā varbūt un tā agresīvi, bet parādīt, ka kaut kas tāds eksistē.

Linda: Es domāju, ka šādi koncepti pilnīgi noteikti ir vajadzīgi, atgriežoties pie iepriekš minētā. Mēs nevaram kaut ko normalizēt, ja mēs to nublicējam. Tā kā tas ir pilnīgi neiespējami panākt, lai cilvēki akceptētu savādākus cilvēkus, ja cilvēkiem nav bijusi šī *exposure* (no ang. val. – “pakļauti iedarbībai”) pret kaut ko savādāku.

Moderatore: Vai Jūs vēlētos noskatīties šo seriālu līdz galam? Kāpēc?

Gunita: Man laikam būs negatīva atbilde tikai tāpēc ka es esmu daudz ļoti līdzīga tipa seriālus redzējusi un, manuprāt, viņi ir vienkārši ļoti, ļoti paredzami, taču tas nenozīmē to, ka tas ir kaut kādā veidā tieši ietekmēts varoņu dēļ. Tas vienkārši ir tīri tā iemesla dēļ, ka es esmu redzējusi ļoti daudz līdzīgus seriālus. Teiksim ja koncepts būtu savādāks un galvenais varonis arī būtu, tā teikt, galvenajam varonim arī patiktu vīrieši, kad viņš ir vīrietis, tad man tas nekādā veidā neietekmētu tas vai es gribu vai negribu skatīties seriālu.

Eduards: Man arī viedoklis tāds pats. Tas ka vienkārši es esmu, nu, ļoti paredzama šī žanra, tā teikt, seriāli un iznākumi un vairāk interesē citi žanri no seriāliem. Bet citādi nebūtu nekādas pretenzijas skatīties. Tādā ziņā viņš ir interesants un ja nebūtu tiešām neko citu ko skatīties, kaut ko kas man patiktu, tad es arī labprāt šo skatītos. Tagad nebija grūtības nokoncentrēties.

Rihards: Jā, es piekritīšu laikam kolēģiem. Man būs arī negatīva [atbilde]. Pārāk saldi priekš manis tas viss ir, tiešām. Nē, nebūs.

Linda: Mani, personīgi, tādi mīlestības stāsti īpaši nevelk. Es viņu noskatītos līdz galam, ja mēs viņu iesāktu kaut kādā draugu lokā. Arī tur ir tikai astoņas epizodes *so* (no ang. val. – “tā kā”) es varētu to noskatīties līdz galam, ja tas būtu tā kā galvenais *selling point* (no ang. val. – “pārdošanas stratēģija”), ka šovs nav garš, bet es domāju

ka tas ir tā visur, ikvienā žanrā ir tās savas *tropes* (no ang. val. – “metaforas”), kuras mēs visi jau zinām un visiem ir sirdij mīļas un visiem zināmas.

Eduards: Es domāju, ka mēs ar Gunitu arī varētu ,ja draugu lokā, noskatīties līdz galam.

Linda: Tā kā papļāpāt, pakomentēt, jo es vienkārši skatoties šo sēriju, tas otrs čalis skūpstīja to čiepu, es tā – “*backstabbing bitch*” (no ang. val. – “nodevējs”) (*smejas*).

Gunita: Jā!

Moderatore: Vai Jūs ieteiktu citiem skatīties šo seriālu, ņemot vērā kontekstu, ka šajā seriālā tiek attēloti netradicionāli varoņi un netradicionālas attiecības?

Rihards: Nu, godīgi sakot, pašlaik man baigi nav pazīstami tādi netradicionālie pāri, tāpēc nenāk prātā, kam ieteiktu. Un arī nezinu baigi no saviem tuvajiem, kuriem varētu, arī no draugu un paziņu loka, kam tas varētu interesēt, bet ja parādīsies dzīvē, tad es arī ieteiktu, jo vienkārši pašlaik nenāk prātā kam ieteiktu. Es pārsvarā iesaku tiem cilvēkiem, kas mani arī saista, tie seriāli vai zinu kas viņiem tieši noderētu, tieši no tā seriāla. Ja parādīsies, kā es jau teicu, tad es arī ieteiktu mierīgi nākotnē noskatīties šādu.

Eduards: Ja kādam, ko es pazītu, patiktu romances žanrs vairāk, tad noteikti šitais būtu kaut kas jauns un interesants, kas viņiem varētu patikt šajā žanrā, teiksim. Un *why not* (no ang. val. – “kāpēc ne”), es ieteiktu. *It’s something out of the ordinary and refreshing* (no ang. val. – “tas ir kaut kas ārpus parastā un atsvaidzinošs”).

Gunita: Jā, man šķiet ka es arī ieteiktu šo seriālu noskatīties kādam, kuram ir daudz lielāka interese par šo žanru nekā man personīgi vai arī ja man būtu tāda situācija, kur tiešām, tā kā Linda pirms tam minēja, mēs savāktos draugu kolektīvs un mēs būtu ar tādu tā kā tieši nolūku noskatīties kaut kādu romantiska žanra seriālu, tad es arī iespējams rekomendētu tieši šo tieši tā iemesla dēļ, ka viņš ir īss un viņu ir viegli komentēt.

Linda: Ja man kāds pajautātu kādu lai romantisku seriālu noskatās vai tieši LGBTQ kontekstā kādu seriālu lai noskatās, es viņu noteikti ieteiktu. Jā, tas ir tipiskais “tu apsēdies vakarā, tev nav ko darīt, tev gribās vienkārši padzert “vinčiku”, padomāt par dzīvi, pasmieties, paraudāt varbūt līdzī”, es nezinu kas notiek tālākajās epizodēs, bet visticamāk tur ir iekļauta raudāšana. Mani nekas neapturētu no ieteikšanas.

Otrās fokusgrupas intervija

Diskusijā piedalījās četri jaunieši vecumā no 18 līdz 25 gadiem – Viktorija (25 gadi), Māris (25 gadi), Samanta (25 gadi) un Renārs (24 gadi).

Moderatore: Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kuri sevi identificē kā ar netradicionālu dzimumu vai netradicionālu seksuālo orientāciju apveltītu cilvēku?

Viktorija: Es esmu psihologs, man nedrīkst būt negatīva nostāja, bet ja es skatos kā cilvēks, tad man nav ne vainas, tā kā. *I mean* (no angļu valodas – “es domāju”) man liekās tas..., es nevarētu noteikt kas ir pareizi vai nepareizi par cita cilvēka dzīvi. Tā kā, *as long as this person is happy* (no ang. val. – “kamēr vien šis cilvēks ir laimīgs”) nu tā kā tad viss ir kārtībā.

Māris: Man ir tieši tāds pats viedoklis kaut vai man tiešam nav nekas pret viņiem. Viņi var būt, viņi man netraucē. Jā. Un viņi ir tajā pašā laikā apkārt mums, varbūt pat ikdienā neapzinoties un mēs lietojam ikdienā ļoti daudz lietas, kuras ir izstrādājuši tieši netradicionālais dzimuma pārstāvis vai attiecīgu formu pārstāvji. Tā kā tas ir neizbēgami un tas ir tikai normāli.

Samanta: Mans viedoklis ir tāds burtiski līdzīgi tik ilgi kamēr, teiksim tā, viņi netraucē, neuzbāžas nevienam. Teiksim tā, es pati laikam neesmu ļoti tradicionāli nostādīta, līdz ar to, ja tu informē par to – *hey, you are my crush and we can set boundaries – all good* (no ang. val. – “hej, man ir jūtas pret tevi un mēs varam uzstādīt robežas – viss ir kārtībā”). Tik ilgi kamēr personīgās robežas ar šādiem cilvēkiem strādā, viss ir kārtībā. Problēmas varētu sākties tajā momentā, kad tās robežas netiek ievērotas, nu tad tā ir problēma, bet tā ir cilvēciskā problēma nevis konkrēti šīs netradicionālās dzimtes cilvēka problēma. Tāds ir mans viedoklis.

Renārs: Es laikam atbildēju ļoti īsi, jo man tas noteikti netraucē, jo viņi ir un viņi ir laimīgi, tā vismaz nu viņi saka ka viņi ir laimīgi, tad jātic ka viņi ir laimīgi un ja viņi ir laimīgi, lai ir. Tā ir mūsu sabiedrība. Mums sabiedrībā ir ļoti dažādi, tāpēc man noteikti, es saku, man netraucē un es to, varētu teikt, uztveru, nezinu, pozitīvi, noteikti ne negatīvi.

Moderatore: Vai Jūs uzskatāt ka šādi cilvēki ir normāli sabiedrībā?

Samanta: Jautājums ir kas ir normāls un kas nav normāls.

Viktorija: Arī. Jā. Bet pirmkārt, kas ir normāls, kas ir nenormāls, otrkārt, arī nu tas uzstādījums vai mans ieprogrammējums galvā ir tur visbiežāks cilvēki, kuri ir ļoti

kristīgi un ļoti par ticību, tas viņu arguments, ka tas nav dabiski un tad tas mans pretarguments šajā gadījumā ir ja tas ir pretdabiski vai nenormāli, tad kāpēc tā vispār ir. Nu tā tad, respektīvi, ir jābūt kaut kādam iemeslam kāpēc tas tā ir, kad kāpēc ir tādi cilvēki ar šādu netradicionāli orientāciju vai dzimti vai vienalga ko un tad ja jau viņi ir, tātad tas ir normāli. Tātad viņi piedzima, tāpēc ka viņiem bija jāpiedzimst un tāpēc man tā mana uzstāja, ir ka tas ir absolūti *ok* un normāli un tas nav nekas pretdabisks, slikts, nenormāls un tā tālāk.

Samanta: Jā, īsti laikam nevar nepiekrīst.

Māris: Ja jautājums bija “normāli = garīgā stabilitāte”, tad viņi ir pilnīgi normāli. Tiešām, kā *average* (no ang. val. – “vidējais”) cilvēki, kā es iepriekš teicu, ir dizaineri, kuri izsitās dzīvē tālu un mēs nēsājam viņu brendus un tā tālāk vai ētera personības, kuras mēs skatāmies vai klausāmies ikdienā un ir arī tādi, kurus nedzirdam – pilnīgi normāli, pilnīgi normāli cilvēki. *The same* (no ang. val. – “tādi paši”) vienkārši *the same*.

Renārs: Man patika sākumā “kas vispār ir normāli”, bet nu ja cilvēks kā cilvēks. Nu jebkuram ir savi dēmoni, *kasjaki*, bet protams ka viņi ir normāli. Viņi ir tādi paši cilvēki kā mēs, nekas viņiem nav sliktāks.

Moderatore: Kā Jūs vērtējat faktu, ka šādi cilvēki tiek attēloti medijos?

Viktorija: Ņemot vērā faktu, ka manā uztverē tas ir pilnīgi normāli, ka tas ir tieši tāds pats cilvēks kā jebkurš cits ar visu to, kāds viņš arī lai ir, tad kāpēc lai šo cilvēku *neportrētu* (no ang. val. – “neattēlotu”) medijos. Nu respektīvi, ja tas ir kaut kas normāls, tad kāpēc lai to izolētu un nerādītu citiem. Tas būtu tieši tas pats kā skatīties, piemēram, būtu cilvēks, kuram būtu amputēta kāja, kāpēc, bez maz vai, viņam nepateikt “o, *sorry* (no ang. val. – “piedod”), tu neiederies manā *aesthetic* (no ang. val. – “estētikā”) variantā, tāpēc tu tieši ej projām. Nu nē taču. Tas ir tieši tas pats gadījums.

Samanta: Man šķiet ka īstenībā ne tik ļoti seriālos man būtu bijušas problēmas, bet vairāk kā sociālajos medijos. Nu teiksim, pagājušajā gadā es piedalījos praidā un tas, caur kādiem, es atvainojos, suņu sūdiem tas viss pasākums tika izvilktis, es teiktu, varbūt pat netaisnīgi. Bet nu jā, filmās, seriālos es neesmu redzējusi tādu sliktu, baigi nosodošu pieredzi, izņemot to, ka ļoti bieži tur tiek norādīts uz to, kā sabiedrībā izturas pret šiem cilvēkiem. Nu kad viņiem nākas sastapties ar šo nosodījumu un dažreiz, savukārt, tas viss tiek idealizēts gandrīz līdz momentam, kad cilvēki, kuri iepriekš tā nav domājuši pēkšņi sāk uzdot sev jautājumus un meklēt savu identitāti “hmm, vai es

tāds neesmu, vai man nav problēmas” vai vēl nez kas, līdz ar to man liekas tas ir atkarīgs no tā no kuriem resursiem tā informācija rodas. Kas slēpjas aiz tā darba autora.

Māris: Manis pēc var likt jebko medijos, ja vien tā ir neatkarīgā žurnālistika un tas kas ir ievietojis rakstu vai vēl kaut ko, tā ir organizācija, kurai nav sponsoru ietekmes.

Viktorija: Es laikam varbūt uzķertos uz Samantas domu, bet respektīvi tas, ko es gribēju piebilst vēl klāt, laikam šajā gadījumā es gribētu, lai tā informācija vai tās dzimtes, identitātes, vēl kā, reprezentācija būtu atbilstoša. Lai viņa nav pārāk samākslota vai pārāk stereotipizēta, lai viņa nav kaut kāda tāda neīsta, lai būtu kredibilitāte. Respektīvi, es gribētu, lai tas kas tiek *portrēts* (no ang. val. – “attēlots”), lai tas ir pirmkārt kredibls vai ticams avots pirmkārt un otrkārt lai tas ir gan reālistiski atainots, lai kas tas arī būtu, pat ja, piemēram, tas ir cilvēks, kurš sevi reprezentē, lai viņš to parāda nevis tā, ka *ķīpa life is good* (no ang. val. – “dzīve ir laba”) un viss ir *all in butterflies* (no ang. val. – “viss ir tauriņos (skaisti)), bet drīzāk tas ir stāsts par to, kad ir savas grūtības, ir savas foršās lietas, bet tas ir tā kā tieši tas pats kā jebkuram citam cilvēkam. Arī man ir savas grūtības un savas foršās dienas. Tas būtu laikam tas, kas man būtu svarīgi arī, lai jebkurā seriālā vai sociālajos medijos tas tiktu arī parādīts, lai tas nerada viltus ekspektācijas citiem cilvēkiem, kas šo visu redz.

Renārs: Es domāju ka tam būtu jātiek attēlotam medijos, jo zināms ka liela daļa cilvēku, teiksim, varētu teikt ka tiem visiem medijiem skatās, tic un novēro un protams, var teikt visu to negatīvo pieredzi, kad komentāri pēc tādiem raidījumiem vai visādiem rakstiem ir ļoti daudzpusīgi – gan naida komentāri, gan ir arī labi komentāri – un ir svarīgi, protams, kā to visu pasniedz, jo teiksim LTV vai LSM ir tas raidījums “Dzīvei nav melnraksta”, kur ir dažādas personības un ir bijuši šādi cilvēki, kuri stāsta par savu pieredzi, kā viņi ir izgājuši savai dzīvei cauri ar to savu netradicionālo orientāciju un noskatoties, to cilvēku var saprast vairāk. Un ja arī kāds ieklausītos un vairāk saprastu, es domāju ka tāda veida prezentācija medijos ir ļoti laba, ja vien tā nav negatīva, nu teiksim, kad speciāli liek negatīvu, likt cilvēkiem domāt, ka tas viss ir slikti. Nē, ja šādi parāda reāli pieredzes stāsti, kāda viņiem ir dzīve un kā viņi paši jūtās, tad es domāju ka jā, tam noteikti jābūt ir atļautam medijos.

Moderatore: Kā Jums liekas, vai mediji spēj ietekmēt cilvēku domas par šādiem cilvēkiem?

Viktorija: *Definitely* (no ang. val. – “noteikti”). Es domāju ka jā.

Samanta: *Definitely*, jā.

Māris: Informācijai ir spēks. Tu jebko vari iebarot cilvēkam.

Viktorija: Šeit ir ļoti labs piemērs, tas gan nav saistīts ar šo, bet labs piemērs ir par to attieksmes radīšanu. Piemēram, šis pats gadījums, to, kāda dezinformācija ir Krievijā, kad tie mediji, viņi ir tik ļoti *currated* (no ang. val. – “”), viņi ir tik ļoti rediģēti un pielāgoti tam, lai sabiedrība tic tam, ko augstākie sabiedrībā esošie, pie varas esošie cilvēki vēlas, lai viņi tic, kā rezultātā liela daļa sabiedrības tiešām dzīvo tādā uzskatā, ka, piemēram, tad Krievija šobrīd, uzbrūk viņai [Ukraina Krievijai] un tā tālāk. Respektīvi, pretējo tam, kas realitātē notiek, tāpēc tas jau vien tāds liels, pierādāms spēks, ka medijiem ir liels spēks un liela ietekme uz to, kā cilvēki redz noteiktus tematus, noteiktas jomas, noteiktu cilvēku grupas un minoritātes. Un tieši tas pats, kaut kādā mērā, ir vērojams arī tas, kādu valodu izmanto mediji, lai *portrētu* (no ang. val. – “attēlotu”) kaut kādus jaunumus vai ziņas. Vai, piemēram, vīrietis tajā un tajā reģionā nošauj kādu sievieti vai, piemēram, vīrietis, LGBTQI+ komūnas pārstāvis, sašāva sievieti. Šis arī var būt viens no tādiem trikiem, kas ļoti var ietekmēt kā sabiedrība to redz. Respektīvi, tas uzsvars tiek uzlikts, piemēram, uz kaut kādu kopienu. Turpretim, ja tas ir neitrāli, vienkārši tiek pasniegts, ka tas tā vienkārši ir, tad tas uzreiz maina citu attieksmi, uzreiz citādāk skatās uz to cilvēki, manuprāt, tāpēc es uzskatu ka tiem medijiem ir liela ietekme tajā kā mēs vispār veidojam savus priekšstatus. Un atkal jau mediji savā ziņā ir tādā varas pozīcijā un cilvēkiem ir ticība, ne reti, kaut kādiem noteiktiem medijiem, kā rezultātā, ja es tam ticu, tad, ā, tas ir uzticams avots no kā es ņemu savu informāciju un tad no tā veidojās daļēji mans viedoklis, ja, piemēram, man nav pašai sava tik stabila, pārliccināta viedokļa.

Māris: Mediju funkcija ir sabiedrības informēšana.

Viktorija: Nu jā, ar to jau arī to informāciju var pielāgot kā tev vajag.

Māris: Nu jā, tieši tāpēc es teicu, ir svarīgi ka tie ir neatkarīgi mediji bez sponsoru ietekmes.

Renārs: Nu tad es arī pabeigšu ka jā, protams spēj ietekmēt. Tas ir tikai loģiski. Man nav daudz jādōmā. Pietiek paskatīties sociālos tīklos zem jebkura medija publicētajiem rakstiem kas notiek cilvēku galvās un kā tie raksti ietekmē cilvēku uztveri un skatījumu uz to visu. Un jā, tā kā bija Vikas stāstījums, stāstīja par to kā pasniedz un kam ir likts uzsvars tajā rakstā un es pieminēšu, ka bija pirms pāris gadiem tāds gadījums, kad Tukumā bija, mediji bija tā riktīgi uztaisījuši, ka ir raksts, ka Tukumā ir aizdedzināts LGBTQ dalībnieks, biedrs un jā, tas tā kā noteikti nav pareizi tā atspoguļot to visu, bet jā, galvenais kopumā jā, mediji ļoti ietekmē cilvēkus mums apkārt.

Tika atskaņota seriāla “*Heartstopper*” 1. sērija

Moderatore: Vai šī seriāla sērijas noskatīšanās Jūsu domas par šādiem cilvēkiem kaut kā ietekmēja?

Viktorija: Man būtu nē. Man drīzāk mani pārsteidza, ka es pieķēru sevi pie domas par vispār visu citu, izņemot tiem cilvēkiem. Teiksim, piemēram, es ievēroju to ka “ā, viņi sarakstās *Instagram*, latvieši gan vairāk sarakstās *Whatsapp*”. Tas bija tas, kas gāja man prātā, tādas domas, ne tik ļoti par to, ka “o, viņš ir gejs, ārprāts”. Nē, galīgi nē. Man bija interesanti tīri *scenario wise* (no ang. val. – “scenārija ziņā”). Man bija interesanti redzēt, ka tas bija tāds klasiskais scenārijs, kur tiktu *portrēti* (no ang. val. – “attēloti”) heteroseksuāli un tā kā “klasiskā” dzimte un ka tas ir vienkārši pretēji uztaisīts tikai netradicionālais variants.

Samanta: Jā, viņš bija tik ļoti normāli integrēts pēc tipiskiem sabiedrības uzskatiem, tikai tajās homoseksuālajās attiecībās, līdz ar to... Bet nē, nu arī manu viedokli tas būtībā nekādi nemainīja. Viņš jau, tāds kāds viņš bija, tāds viņš ir un to tas seriāls būtībā tikai apliecināja. Tie ir tādi paši cilvēki tā kā mēs.

Māris: Manu viedokli nemainīja. Man drīzāk, man pašam patiktu vairāk redzēt, bet tas ir mans personīgais viedoklis, ja tās būtu sievietes, tas būtu daudz patīkamāk, punkts viens. Punkts divi, es sapratu, homoseksuāliem cilvēkiem ir pāris priekšrocības. Tās priekšrocības ir ģērbtuvēs, jo viņiem patīk tieši tas pats dzimums un viņiem ir tiešā piekļuve. Tā kā tas ir tas, kas lika man aizdomāties. Nu pa lielam, jā, tieši tas pats, kā saka, klasika, tādā ziņā no izpildījuma. Kā tur iepazīstas, kādas mini drāmas, tur kāds tur jūtu neizpaušana. Kaut kā jāstiepj tas seriāls, zini kā.

Viktorija: Kas man vēl, ko es vēl gribētu piebilst, kas man likās ļoti interesanti, man ļoti patika, ka tur tika parādīts, ka tas nav tā kā visur uzreiz zina ka tu esi homoseksuāls, ka tur bija šis *struggle* (no ang. val. – “cīņa”) ielikts par ko tie cilvēki nezina, viņi kautrējas vai ka viņiem ir tās grūtības, kuru dēļ viņiem varbūt sanāk būt visādiem ne tik foršiem cilvēkiem pret citiem cilvēkiem, bet jā, man ļoti patika ka tur reprezentē, vismaz šajā sērijā, arī to, ka ne visi uzreiz ir gatavi “izkāpt no skapja” un pastāstīt pasaulei par to, ka viņi ir geji.

Renārs: Jā, var teikt noteikti viedokli nemainīja. Te pilnīgi jānoskatās tālāk, kas tur notiek, tas otrs vai būs gejs, vai nebūs gejs. Tas ir jānoskatās, jāpaskatās tālāk. Bet varētu teikt, tas ir atspoguļots seriālā tā kā tas ir dzīvē, jo es arī pats esmu, teiksim, bijis kad es biju 12. klasē, mums bija divi klases biedri. Un viņi nebija savā starpā, ne tur simpatizēja viens otru, ne ko, bet viens bija tas klases biedrs, kurš nekautrējās atzīt, ka

viņš ir gejs un otrs bija tāds, kurš nevarēja vecākiem atklāti pateikt un tad kad viņš vecākiem pateica, tad vecāki bez maz vai viņu izmeta ārā no mājām. Un tā kā es esmu dzīvē to situāciju redzējis un man patīk kā tas tika atspoguļots seriālā, ka tas tā reāli notiek. Kā Vika teica, ka ne visi uzreiz ir gatavi “izkāpt no skapja”, jo tas uztrauc, ko visi citi domās un tas aspekts, jā.

Moderatore: Kā Jūs uzskatāt, vai šādi seriāli ar netradicionāliem varoņiem ir nepieciešami?

Viktorija: Jā.

Samanta: Jā.

Viktorija: Es uzskatu, ka tāpēc ka, kaut vai tas pats, liela daļa cilvēku iemācās par kaut kādām lietām arī caur tiem pašiem seriāliem, filmām ka kaut kas ir normāls vai kaut kas ir pieņemams, vai vienkārši kā dzīvē var būt un tieši tas pats arī ar netradicionālās orientācijas cilvēkiem, kur tu vari... Liela daļa no tās sapratnes, ka tu esi absolūti normāls ir tā reprezentācija, ka tevis vai tavas grupas reprezentācija [ir] citur. Un jo vairāk ir tādi seriāli, kur normalizē to, ka tas ir absolūti *ok*, ka tas notiek, ka tā drīkst būt un tas nekas traks nav, jo vairāk, man liekās, tas palīdz arī cilvēkam saprast ka “nē, tas ir *ok*, ja man patīk savs dzimuma pārstāvis” vai man patīk abi dzimumi vai vienalga un ka varbūt es nejūtos kā sieviete patiesībā, bet es jūtos tomēr vairāk un identificējos vairāk kā vīrietis. Respektīvi, ka tas kas ar mani notiek ir normāli. Jo vairāk tas tiktu attēlots medijos vai seriālos vai vienalga kur, tas palīdzētu cilvēkiem justies labāk.

Samanta: Ne tikai. Man liekas, ka arī labi ir vispār tas, ka sabiedrības domāšana tiek izaicināta jo, ja tavu viedokli izaicina kaut kas ar ko tu esi pretrunās, tu sāk analizēt to “kāpēc” un kur patiesībā tu stāvi. No kurienes tev rodas šis viedoklis tik spēcīgs. Līdz ar to nu, tā kā, bez tādiem izaicinājumiem, vienalga par kādu tēmu, šajā gadījumā tas ir par netradicionālu orientāciju, jebkurā gadījumā tas palīdz cilvēkiem domāt un nonākt pašiem pie saviem viedokļiem, nevis pie sabiedrības uzspiaustiem viedokļiem.

Māris: Manuprāt viņi ir gan vajadzīgi, bet jebkurā gadījumā jautājums ir vai viņi tiek rādīti sabiedriskajā televīzijā, kas ir pieejama visiem, jo jebkurā gadījumā tādi seriāli ir un būs, pat ja kāds gribēs to vai negribēs to. Jautājums ir to vai viņš ir kaut kur pārraidīts un vai sabiedrībai tas tiek parādīts. Pieņemsim, tāds labāks jautājums būtu vai šo seriālu LTV pārraidītu. Atbilde būtu – nē. Tā kā man tas neko nemaina, ka viņi tur ir, es uzskatu, ka viņiem ir jābūt, ir pieprasījums pēc kaut kā tāda, tāpēc arī kaut kas tāds top, bet jautājums ir vai ko mēs tālāk darām ar šādu saturu.

Viktorija: Respektīvi, ka svarīgi būtu ka šādi seriāli būtu pieejami nevis tikai noteiktos *streaming services* (no ang. val. – “straumēšanas vietnēs”), bet ka tas būtu plašākai auditorijai pieejams, ja?

Māris: Ka tas tiktu parādīts sabiedriskajos medijos, jā.

Samanta: Bet tajā pašā laikā, cik daudz šobrīd populāri ir sabiedriskie mediji?

Māris: Ļoti. Es katru dienu skatos, lasu ziņas tikai no Latvijas sabiedriskajiem medijiem un es bieži skatos LTV7. Tur tiešām ir labs saturs. Labs, kvalitatīvs saturs, informatīvs.

Viktorija: Bet skaties, tas pats ka kāds no ziņu tīkliem bija paziņojis, ka tas pats Kašers, mūsu vietējais, ka viņš ir laikam apprecējies vai kas, ak dievs kā viņu komentāros nopēla un gandrīz katrs otrais komentārs bija par to “vai šie ir jaunami, kāpēc man tas ir jālasa”. Turpretim ja tieši tāds pats *post* (no ang. val. – “raksts”) būtu par kaut kādu, es nezinu, Annu Bērziņu, kura ir apprecējusies ar, nezinu tur, Jāni Podiņu, būtu “o, apsveicu!”.

Samanta: Nē, nē, būtu tieši tas pats noteikti.

Viktorija: Arī?

Samanta: Tieši tas pats notiek. Visa šitā te ņemšanās ar to, kā viņu sauc, *Butterfly čiksi...*

Viktorija: Didrihsone

Samanta: ... Didrihsoni, tad vēl kas tur vēl tajā latviešu raidījumā, kur arī tā caca, kas precās...

Renārs: Kambala

Samanta: ... Kambala, jā, tieši tas pats, viņus visus noliek tieši tāpat kā gejus un lesbietes, līdz ar to nu tā, ja salīdzinājumam, tad tas pats vien ir. Nu vismaz sociālajos tīklos.

Māris: Nu komentētāji vienkārši ir atsevišķa suga, kategorija, kuriem ir ļoti augsts zināšanu, intelekta līmenis ar vidēji augstu ienākuma līmeni, kuri nekautrējas paust savu viedokli publiskajā telpā.

Renārs: Jā, es varētu teikt ka noteikti ir vajadzīgi tādi seriāli, bet tu pareizi runā, ka, teiksim, tas ir *Netflixā* un es teiksim, man viņš neparādītos *Netflixā*, es viņu nebūtu uzgājis. Es nebūtu pats uzgājis, neskatītos uz viņu, bet šobrīd es, teiksim, tagad vienu sēriju noskatījos, jā, mani varbūt interesē kas notiks tālāk un tas veids kur to parādīt, lai arī teiksim, tiem varbūt, kas nav tajā visā iekšā, viņi arī paskatītos, redzētu, bet tiem, kas teiksim ir tie LGBTQ biedrībā, es domāju, ka ļoti labs ir šis seriāls, jo tas viņiem

palīdzētu varbūt savā ziņā saprast ka viņi ir normāli, kā Vika teica, un tad viņiem palīdzētu “izlīst no skapja”, parādīt ka tas ir normāli, to visu var darīt, nav jābaidās un jābūt sev pašiem, jābūt priecīgiem un atklātiem, ka nav jāslēpjas ne no viena.

Moderatore: Vai Jūs vēlētos noskatīties šo seriālu līdz galam? Kāpēc?

Viktorija: Bija vietas, es būšu atklāta, bija vietas, kas mani ieintrigēja, bet tajā pašā laikā, dēļ tā, ka man liekās, ka šis scenārijs ir tik ļoti klasisks visiem citiem scenārijiem, ko es esmu redzējusi, visas tās normālās grupas, man liekas ka es jau zinu kas tur beigsies. Man liekas, ka tas regbijists atklāsies, ka viņš arī ir gejs un viņš saies kopā ar to čalīti, kas ir galvenais varonis un ka viņiem būs tur *some sort of* (no ang. val. – “ kaut kāda veida”) drāma un tad beigās viņi tik un tā būs kopā. Tā ir mana teorija. Tas būtu vienīgais, tā būtu vienīgā nianse, kas mani varbūt atturētu no šī seriāla turpmākas skatīšanās. Bet visādi citādi, es nevarētu teikt ka, ja man tas tā nebūtu, es domāju ka es noskatītos, jā.

Samanta: Jā, man ir ļoti līdzīgi. Viņš likās ļoti paredzams. Ja neskaita to, tad jā, es viņu drošvien noskatītos, teiksim vakarā pēc nogurdinošas darba dienas ieslēgt kaut ko, kas fonā skan un kaut ko tur paskatīties, ik pa brīdim pievērst acis, jā, es droši vien ka noskatītos. Arī laikam man vienkārši tas vairs neliekas tik aktuāls jautājums, personīgi, tāpēc ka man šāda informācijas telpa visu laiku ir bijusi apkārt. Līdz ar to man tas nešķiet nekas jauns, nekas sveigs, nekas tāds, *oh my God* (no ang. val. – “ak mans Dievs”), kaut kas tāds, par ko parunāt. Es uzskatu, ka tas ir vajadzīgs, bet jā. Vai tas būtu man pats aizraujošākais seriāls, kuru skatīties, laikam ka nē.

Māris: Es konkrēti varu atbildēt. Ja tur būtu sievietes galvenajās lomās, es noskatītos visu, bet, pa cik tur ir džeki, mani neinteresē. Man visur apkārt ir džeki. Es piecus gadus spēlēju futbolā – bija džeki, tad es četrus gadus mācījos izglītības iestādē, kur bija klasē tikai džeki. Man par daudz ir džeku bijuši. Tiešām apbrīnoju sievietes, patīk skatīties, iepazīt viņas, uzzināt visu par viņām. Par džekiem visu es zinu. Mani tur nekas nepārsteidz, man tur tiešām garlaicīgi skatīties bija.

Moderatore: Vai Jūs ieteiktu citiem skatīties šo seriālu, ņemot vērā kontekstu, ka šajā seriālā tiek attēloti netradicionāli varoņi un netradicionālas attiecības?

Viktorija: Es domāju ka jā.

Samanta: Laikam ja paceltos ar kādu runa par netradicionālu orientāciju, nepārlicinātību par savu orientāciju, būtībā kaut kādām tādām iekšējām problēmām, pārdzīvojumiem, es ieteiktu. Savukārt no tā viedokļa vai es ieteiktu kā ļoti labu seriālu

in general (no ang. val. – “kopumā”) – nē. Jo es saku, man personīgi tik ļoti neuzrunā. Bet ja mēs runājam par konkrētu tēmu, tad jā, es varu ieteikt, ir tāds seriāls. Es nezinu, man būtu jānoskatās, lai es varētu par to runāt vai es varu ieteikt vai nē.

Viktorija: No savas puses, es piekrītu Samantai, bet es piebilstu to, ka es izvērtētu kurai vecuma grupai es šo ieteiktu. Jo man liekas šis būtu ļoti piemērots seriāls, piemēram, pusaudžiem, *early 20s* (no ang. val. – “agrajos 20 gados”), tā vecuma grupa kad tu vēl *exploro* (no ang. val. – “izpēti”) sevi, mēģini sevi saprast. Ne tāpēc ka 25, 30, 40 un tā tālāk gados tu nevari atklāt savu seksualitāti, bet tāpēc ka man liekās ka tieši konkrētais seriāls viņš ir veidots uz šādu auditoriju. Tāpēc man liekās ka tas būtu super piemērots, it sevišķi tieši šie jautājumi, tad tas būtu tā auditorija, kurai es varētu ieteikt, noteikti.

Māris: Jā, jauniešiem jā, varētu, tikai tāpēc ka šis seriāls ļoti fokusējas tīri par to, ka kādam ir jūtas un viņš meklē savu otru pusīti un pats seriāls parāda to ka viņš ir kā jauns un viņš iet skolā. Nu tas seriāls nav piemērots, manuprāt, 30+ cilvēkiem. Bet es uzskatu ka ir jāparāda seriālos tādi, ka tur ir vairāki *character* (no ang. val. – “varoņi”) un cilvēki iepazīst katru varoni seriāla laikā un saprot kādi viņa ir personības, rakstura iezīmes, jā, tādi cilvēki, kuriem varbūt ir netradicionāla orientācija, var parādīt interesantā veidā.

Renārs: Es nevarētu teikt ka es vienkārši varētu to ieteikt draugam noskatīties. Drīzāk jā, ja ar kādu būtu par to runa, tad jā, es varbūt ieteiktu noskatīties, bet savādāk, es nevarētu teikt ka ieteiktu kādam ka tev jānoskatās.

Māris: Tas drīzāk tiešām mācību nolūkos skolās der.

14.pielikums

Trešās fokusgrupas intervija

Diskusijā piedalījās četri jaunieši vecumā no 18 līdz 25 gadiem – Dāvis (25 gadi), Ansis (25 gadi), Arneta (24 gadi) un Velta (25 gadi).

Moderatore: Ko Jūs domājat par cilvēkiem, kuri sevi identificē kā ar netradicionālu dzimumu vai netradicionālu seksuālo orientāciju apveltītu cilvēku?

Velta: Es tajā nesaskatu neko sliktu. Mīlestība ir kaut kas, ko mēs sajūtu līmenī neizvēlamies un nevaram arī ietekmēt, ja kādam saista tā paša dzimuma cilvēks, tad tajā nav nekā nepareiza. Tāpat domāju par netradicionālo dzimumu. Mēs, kuri tā nejutās, nevaram izprast tos cilvēkus, kuri tam ikdienā iet cauri, tāpēc, kādas mums ir

tiesības teikt, vai tas ir normāli vai nav. Cilvēki ir sarežģītas būtnes un uzskatu, ka var gadīties, ka kāds savā dzimumā nejūtas līdz galam labi.

Ansis: Nē nu, cilvēki kā cilvēki. Varbūt bišķiņ par traku *online* izrādās, bet nu tā citādi, ko baigi vēl pateikt.

Dāvis: Es piekrītu Ansim, cilvēki tāpat kā citi cilvēki ar tām pašām tiesībām, kas citiem ir.

Ansis: Nē nu, kamēr citiem nebāžas virsū ar savu ideoloģiju, tikmēr viss ir kārtībā.

Arneta: Kamēr nešļakstās virsū, tikmēr ir *ok*. Man tas īpaši neko nemaina kāds cilvēks vai kādas viņam ir orientācijas. Man tas neko nemaina.

Moderatore: Vai Jūs uzskatāt ka šādi cilvēki ir normāli sabiedrībā?

Ansis: Jā.

Velta: Jā.

Dāvis: Jā.

Arneta: Jā.

Moderatore: Kāpēc?

Dāvis: Tie ir tie paši cilvēki kā es un, nezinu, mans brālis un tā tālāk. Viņi ir tiesīgi uz tām pašām lietām ko mēs visi pārējie un no mana aspekta viņi ne ar ko neatšķiras no manis vai no citiem cilvēkiem.

Ansis: Nu, manu prāt, tas tā – vienam patīk ar mašīnām *čakarēties*, otram patīk ar datoriem *čakarēties*. Lai katrs dara ko vēlas. Kamēr man neliek mašīnu labot par varītēm, tikmēr viss kārtībā.

Velta: Šādi cilvēki ir pavisam normāli. Tāpēc, ka pirmkārt, neviens no viņiem to neizvēlējas, tādi viņi ir, otrkārt, tas nekādā veidā nenodara sliktu nevienam citam cilvēkam vai sabiedrībai kopumā. Dažādība un citādība nav nekas slikts.

Arneta: Es piekrītu Dāvim, ka viņi ir tādi paši cilvēki kā visi citi.

Moderatore: Kā Jūs vērtējat faktu, ka šādi cilvēki tiek attēloti medijos?

Velta: Tas šķiet normāli un pareizi, jo mēs nevaram izgriezt kādu sabiedrības daļu tikai tāpēc, ka tā ir "citāda" nekā pārējā. Mediji atspoguļo dzīvi, tad, kāpēc, lai tur nebūtu arī šādi cilvēki?

Ansis: Reizēm gan liekas, ka mazliet par daudz, jo pašas Holivudas filmas, es neticu ka katrā draugu kompānijā ir viens no katras sortes, tā teikt. Nu ka varbūt nevajag katrā raidījumā vienu tādu.

Arneta: Jā, man liekas tas tagad arī seriālos, ka katru reizi ir ka jābūt kādam gejam un/vai lesbietei vai citas rases.

Ansis: Nu tas ir tā, tas vairs nekalpo stāstam. Ja autoram ir vīzija, ka tas varonis tur iederas tajā stāstā, ka viņam jābūt ar netradicionālo orientāciju, tad perfekti, viss kārtībā, bet ja viņš ir ķeksīša pēc tur ielikts, lai būtu kvota, tā teikt, izpildīta, tas mazliet sāk krist uz nerviem.

Dāvis: Es piekritīšu vairāk vai mazāk Ansim.

Moderatore: Kā Jums liekas, vai mediji spēj ietekmēt cilvēku domas par šādiem cilvēkiem?

Velta: Es gribētu tā cerēt. Bet lai cilvēki mainītu savas domas, viņiem pašiem tas ir jāgrib un visbiežāk cilvēki to nedara. Taču domāju, ka tas var labi ietekmēt jaunāko paaudzi, kuri vismaz caur medijiem redz, ka arī tādi cilvēki ir un, ka viņi nevienam neko ļaunu nedara. Ka homoseksualitāte nav kaut kāds briesmonis no kā būtu jābaidās, tā ir mīlestība un mīlestība ir forša.

Ansis: Protams, mediji mūs visus ietekmē, tikai vai uz labo vai slikto pusi, tas jau katram individuāli jāskatās.

Dāvis: Nē nu jā, uz to domāšanu noteikti kaut kādā formā tas spēlē, bet tas atkal, man liekas, katram cilvēkam individuāli, cik viņš ļoti uzsūc to informāciju no tiem medijiem vai palaiž, tā teikt, gar ausi garām.

Arneta: Es īpaši vispār nesekoju, bet es ticu, ka tas var ietekmēt.

Tika atskaņota seriāla “Heartstopper” 1. sērija

Moderatore: Vai šī seriāla sērijas noskatīšanās Jūsu domas par šādiem cilvēkiem kaut kā ietekmēja?

Dāvis: Nē.

Ansis: Nē.

Velta: Ļoti mīlīgs seriāls. Nevarētu teikt, ka manas domas tika kā ietekmētas. Taču lieliski atspoguļoja to, ka šādu cilvēku dzīve ir tieši tāda pati kā pārējo – viņi iemīlas, cenšas sevi saprast, iet cauri sajūtām, piedzīvo drāmas. Viņi neatšķiras no pārējās sabiedrības.

Arneta: *I guess* (no angļu valodas – “laikam”) ir grūti viņiem dzīvot. Varbūt. Es nebiju iedomājusies cik viņiem varētu būt tādas problēmas.

Ansis: Bet tas nav tāpat visu cilvēku problēmas?

Dāvis: Pa lielam ir.

Arneta: Nu jā, bet man liekas, ka viņiem ir *bišķi* grūtāk.

Ansis: Nē nu jā, tu nezini kas, ko, kā. Vai tas otrs cilvēks [ir] tāds vai šitāds, bet nu mazākā vai lielākā mērā visi ar to saskarās. Ne?

Arneta: *I guess* (no ang. val. – “laikam”).

Moderatore: **Kā Jūs uzskatāt, vai šādi seriāli ar netradicionāliem varoņiem ir nepieciešami?**

Velta: Jā, pilnīgi noteikti. Kā jau minēju, tas var ietekmēt jaunākās paaudzes būt iecietīgiem, laipniem un pieņemt šādus cilvēkus. Domāju, ka vecāko gadu gājumu cilvēkiem tādi seriāli neliktu mainīt domas, bet sabiedrībai ir jāredz cik dažādi mēs visi esam un cik normāli tas ir.

Ansis: Nu es neietiktu, ka baigi nepieciešami, bet šeit tas stāsts ir, tas ko es iepriekš teicu, uzrakstīts priekš tāda scenārija, nu tad tas arī iederas. Es nesaku, nu gluži nepieciešams nav, bet ja autoram ir tāda ideja, kāpēc ne.

Dāvis: Nē, es vairāk piekrītu Ansim, ka tā ka ķeksīša pēc taisīt seriālus vai likt varoņus, man liekas, ir bezjēdzīgs gājiens, bet ja tiešām tas stāsts seriālam un filmai vai *da jeb kam* ir izveidots, kur šāda veida varoņi iederas un ir nepieciešami, tad jā, protams, taisām un ir gatavs.

Arneta: Jā, nu arī tas ka viņi bija geji un tas ka tas āziešu puika bija ar to melno meiteni, man liekas tas viss tā kā kopā ir ļoti *Netflix*-iš.

Moderatore: **Vai Jūs vēlētos noskatīties šo seriālu līdz galam? Kāpēc?**

Ansis: Nē.

Arneta: Nē.

Velta: Jā! Tāpēc, ka seriāls liekas jauks, ļauj saprast citādos cilvēkus. Ļoti patika arī seriāls "*Feel Good*", kur stāstīts par divām jaunām sievietēm, kuras ir homoseksuālas un vienai no viņām ir arī mentālas problēmas. Arī tas ļoti parādīja to, cik dažādi, bet tomēr līdzīgi mēs visi esam.

Ansis: Nē, nav mans žanrs.

Dāvis: Man nepatika vienkārši tas ko es skatījos.

Ansis: Pat ja tur būtu tradicionālās dzimumu lomas un tradicionālās orientācijas, es tāpat neskatītos.

Dāvis: Nu jā, man tas pats, zinot ka es pārsvarā skatos šausmenes, detektīvus vai stulbas komēdijas, tas īsti neietilpst nevienā no tiem žanriem.

Ansis: Tieši tā.

Arneta: Jā, man liekas tas, varētu varbūt būt tiem cilvēkiem aktuāli. Bet jā, es neskatītos to tālāk noteikti.

Moderatore: Vai Jūs ieteiktu citiem skatīties šo seriālu, ņemot vērā kontekstu, ka šajā seriālā tiek attēloti netradicionāli varoņi un netradicionālas attiecības?

Velta: Jā, jo beigu beigās tas ir seriāls par jauniešu mīlestību un "sakne" tajā ir tādi pati kā citos seriālos - vidusskola, pirmās attiecības, apcelšana un tā tālāk, neredzu kāpēc tam, ka galvenajā plānā ir homoseksuālu puīšu attiecības, vajadzētu atturēt no seriāla skatīšanās. Beigu beigās, mēs visi esam cilvēki!

Ansis: Nē nu, grūti ieteikt ko tu pats neskatītos. Nē nu ja man kāds tagad rīt pienāktu klāt, pajautātu "vai tu zini kādu jaunu *teenage* (no ang. val. – "pusaudžu") drāmu seriālu?" tad es gan jau pateiktu "ā, man vakar parādīja vienu tādu sēriju, var pamēģināt", bet neko vairāk.

Dāvis: Nu jā, es nezinu vai es, tā teikt, ietu un ieteiktu pa labi un pa kreisi. Ja tiešām pa tiešo pajautātu kaut kādu, kas atbilst tam kontekstam, ko es tikko redzēju, tad varbūt ieteiktu. Nu ne gluži pat ieteiktu, pateiktu ka vienkārši tāds seriāls eksistē, jo es jau neesmu viņu īsti redzējis, es nevaru ieteikt viņu.

Arneta: Jā, varbūt kādiem konkrētiem cilvēkiem, varbūt. Bet es nevaru iedomāties savādāk.

Bakalaura darbs „Nebinārās dzimtes un netradicionālu seksuālo orientāciju cilvēku reprezentācija Netflix seriālā “Heartstopper”” izstrādāts LU Sociālo zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Darba apjoms (no ievada līdz secinājumiem ieskaitot) ir 101662 rakstzīmes (ieskaitot intervālus, bet neieskaitot zemspēitras atsauces).

Autors: _____ Dace Grikova

(paraksts)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Vadītāja: Dr. sc. comm. Marita Zitmane _____

(paraksts)

14.01.2022.

Recenzents: docente Dr.art. Zane Radzobe _____

(paraksts)

Darbs iesniegts Komunikācijas zinātnes nodaļā 12.01.2023.

Dekāna pilnvarotā persona: metodiķe _____

(paraksts)

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

25.01.2023. prot. Nr. _____

Komisijas sekretārs/e: Roberts Vīksne, Mg., lektors, Laura Ardava-Āboliņa, Dr. sc. comm.,
docente _____

(paraksts)